

Univerzita Pardubice

Fakulta filosofická
Ústav historických věd

Americká současná etnická detektivka
Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Šárka Bubíková, Ph.D.

Pardubice 2018

Jakub Škuta

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci napsal samostatně, s pomocí literatury a pramenů uvedených v bibliografii.

V Pardubicích dne:

Jakub Škuta

Poděkování:

Tímto bych chtěl poděkovat své vedoucí diplomové práce paní doc. Mgr. Šárce Bubíkové, Ph.D. za ohromnou pomoc a podporu. Také chci poděkovat univerzitní knihovně, za to, že mi pomohla sehnat primární literaturu.

Anotace

Diplomová práce se věnuje problematice současné americké detektivní prózy, v jejímž rámci se zaměřuje na tzv. etnickou detektivku. S využitím relevantní sekundární literatury je stručně nastíněn vývoj detektivky a specifika žánru. Dále se zaměřuje na charakterizaci současného fenoménu tzv. etnické detektivky, které je na základně vybraných autorů definována a zanalyzována.

Annotation

Title: Contemporary American Ethnic Crime Fiction

This thesis is focused on a specific subgenre of contemporary American crime fiction called ethnic crime fiction. With relevant secondary literature, the history and development of detective genre are briefly outlined. The main part of this thesis provides looks on the specific characteristics of this genre, which are then analyzed based on selected authors.

Klíčová slova

Etnicita, kultura, minority, detektivka, protagonista, motiv, rasismus.

Keywords

Ethnicity, culture, minorities, detective fiction, protagonist, motive, racism.

“Everything is connected. The wing of the corn beetle affects the direction of the wind, the way the sand drifts, the way the light reflects into the eye of man beholding his reality. All is part of totality, and in this totality man finds his hozro, his way of walking in harmony, with beauty all around him.”

— Tony Hillerman, *The Ghostway*

1. ÚVOD	1
2. CO JE DETEKTIVKA?	3
2. 1. PRAVIDLA DETEKTIVKY	6
3. HISTORIE DETEKTIVNÍ FIKCE	8
3. 1. CO BYLO PŘED MODERNÍ DETEKTIVKOU?.....	8
3. 2. MODERNÍ DETEKTIVKA.....	10
3. 3. DETEKTIVKA OD 20. STOLETÍ DO SOUČASNOSTI.....	14
4. ETNICKÁ DETEKTIVKA	18
4. 1. ETNICITA A RASA	21
4. 2. POSTAVA VYŠETŘOVATELE V KONTEXTU ETNICKÉ DETEKTIVKY	23
4. 2. 1. Dana Stabenow – Kate Shugak	23
4. 2. 2. Walter Mosley – Ezekiel Rawlins	34
4. 2. 3. Aimée a David Thurlo – Ella Clah	42
4. 2. 4. Tony a Anne Hillermanovi – Joe Leaphorn, Jim Chee a Bernadette Manuelito	51
5. AMERICKÁ ETNICKÁ DETEKTIVKA	74
5. 1. TRADICE A KULTURA	86
5. 2. ROLE KRAJINY A PŘÍRODY	96
5. 3. RASISMUS	103
5. 4. GENDER.....	120
5. 5. ALUZE	125
6. ZÁVĚR.....	127
7. BIBLIOGRAFIE	132
8. RESUMÉ.....	136

1. Úvod

Populární literatura, ke které bezpochyby náleží také detektivní romány, patří dnes k té literatuře, která se těší velké čtenářské oblibě. V knihkupectvích na zákazníky vždy pokukují nové a nové tituly ze všech různých koutů světa. Jeden z podžánrů detektivky je však u našich čtenářů téměř neznámý. Tím je etnická detektivka pocházející ze Spojených států.

Účelem této diplomové práce je převážně definovat tento žánr jakožto plnohodnotný podžánr detektivní fikce, a to na základě primární literatury, kde budu hledat jejich společné rysy. Je pravděpodobné, pokud bych se mohl někoho zeptat, jakou zná výraznou detektivní postavu, že by odpovědí bylo jedno ze jmen minulosti, jako je například notoricky známý Sherlock Holmes z pera Edgara Alana Poea. Vybaví si však někdo hrdiny nějaké americké etnické detektivky? Nejspíše ne, a kdyby ano, stálo by jej to určitě značné úsilí. Jedním z cílů této práce je tak také seznámit čtenáře s tímto unikátním podžánrem, který u nás ještě čeká na své objevení. Je nutné zmínit, že cílem není detailní analýza americké etnické detektivky, neb je to téma tak rozsáhlé, které by jinak přesáhlo svůj rámec, proto se zaměřím na možnosti americké etnické detektivky a vypíchnu ty nejvýraznější body.

K těmto prioritním bodům patří například postava samotného detektiva. Jelikož jde o nejpodstatnější postavu celého knižního díla, představuje tak určité hodnoty, které jsou například definovány jeho minoritní etnicitou. Prostřednictvím těchto protagonistů nahlédneme do jiného světa, do světa indiánů, černochoů, a i jiných etnických skupin. Etnický detektiv reprezentuje své etnikum chováním, jednáním a celkovým výstupem. Náhledem do dějových linek odhalíme častá témata, která se v nich vyskytují, a tím také zjistíme, zda se nějaká z nich prolínají napříč autory. Detektivka by ale nebyla detektivkou, kdyby hlavním centrem nebyl zločin, který je potřeba vyšetřit, a je to také detektiv, který nám ukáže, jak zvládá plnit tyto náročné úkoly. Detektiv sám o sobě je postava nesmírně bohatá, ale sám americkou etnickou detektivku netvoří.

Každý autor těchto detektivek má svůj osobitý styl, který prezentuje prostřednictvím svého díla, každý je jinak jedinečný, jinak dobrý. Mezi představitele americké etnické detektivky, které jsem pro tuto práci zvolil, patří Tony Hillerman, jakožto jeden ze „zakladatelů“ tohoto žánru, Walter Mosley jako můj jediný představitel černošské minority, manželé David a Aimée Thurlo, kteří se společně inspirovali právě Hillermanem, dále

Hillermanova dcera Anne, která po svém otci převzala víc než jen talent, a také Dana Stabenow, která svá díla usadila do své domoviny, na Aljašku mezi Aleuty. Bude zajímavé sledovat, jak se každý jeden z autorů popasoval se svou rolí autora etnické detektivky, jelikož sami jsou často členy různých etnických minorit. Pro tuto práci je tak podstatné, zanalyzovat jednotlivá knižní díla, a provést jejich komparaci na základě několika nejvýraznějších témat a bodů.

Na začátku diplomové práce je stěžejní čtenářům přiblížit samotný, v podstatě stále mladý, literární žánr detektivní fikce. V tomto krátkém historickém sledu představím nejvýraznější detektivní autory minulosti a jejich známé postavy. Zaměřím se také na to, jaká pravidla detektiva měla a má a co od ní můžeme čekat.

Jelikož pracuji ale s etnickou detektivní fikcí, je nezbytné také definovat dva pojmy. Tedy samotnou etnicitu a s ní také pojem rasa, které nemají stejnou definici. Následně se pokusím definovat tento jedinečný detektivní subžánr a odlišit jej od jiných. Tato zjištění pak mohou aplikovat na samotná detektivní díla, hlavní protagonisty a nejvýraznější témata, která se v nich objevují. Mezi tato témata, kterými se budu zabývat, patří zaprvé zaměření na dané etnikum. Převážně jak je reprezentováno samotným detektivem, a také jak je autorem vyobrazeno prostřednictvím historie, tradic a kultury v příbězích. S kulturou se pro některá etnika pojí i důležitá role krajiny, ve které žijí, a příroda, která je obklopuje, proto i tomuto budu věnovat pozornost. Téma, které se prolíná skrze všemi autory, je rasismus, což je jeden z motivů, který jsou pro etnickou detektivku příznačný. Mimo tato témata se okrajově zaměřím také na genderovou analýzu literárních děl prostřednictvím převážně hlavních protagonistů, ale taktéž z celkového pohledu na individuální autory. V samém závěru také zaměřím svou pozornost na nejrůznější aluze, které se v americké etnické detektivce vyskytují, jelikož v malém měřítku pomáhají dodat onen americký nádech.

Výsledkem této diplomové práce tak bude představit detektivní subžánr americké etnické detektivky prostřednictvím vybraných autorů, jejichž díla projdou analýzou, která odhalí jejich jedinečnosti, a naopak i to, co je spojuje. Kromě analýzy proběhne i komparace mezi těmito autory. Zvláště zajímavé bude sledovat, jak se se svými rolemi popasovali otec a dcera (Tony a Anne Hillermanovi), nebo také to, jak jsou v jednotlivých knihách prezentovány genderové role, nebo i to, jak autoři implementovali kulturní aspekty etnických menšin do svých knih.

Pravdou zůstává, že téma americké etnické detektivky u nás není tématem často prezentovaným. Jako světlou výjimku mohu uvést dva příspěvky své vedoucí práce doc. Mgr.

Šárky Bubíkové, Ph.D., která napsala jeden článek o Tonym Hillermanovi do časopisu Čas a dějiny, druhý pak v Prague Journal of English Studies.

Pokusím se s v této práci tak navázat na tento hodnotný základ, a věřím, že se mi tak podaří o kousek toto téma přiblížit českému publiku. Mým hlavním zdrojem jsou originální anglické texty, které následně přeložím, a tím tak text obohatím a výrazně čtenářům přiblížím, ale také bohatá sekundární literatura. Jsem přesvědčený o tom, že tato práce má spoustu možností, jak z ní dále do budoucna vycházet, jak s ní dále pracovat a zkusit rozvíjet jiná témata z různých úhlů pohledu. Etnická detektivka je bohatým žánrem a rozhodně má co nabídnout, a to nejen samotným čtenářům.

2. Co je detektivka?

„Existuje málo žánru v populární literatuře, které mají takovou zálibu čtenářů, jako má právě detektivka, avšak dokonalosti Amerických titánů žánru (minulých i současných) a úžasného rozkvětu talentů ve Velké Británii (od vzniku žánru v 19. století), nedosáhl nikdo jiný. Není divu, že Charles Dickens a Wilkie Collins jsou předky žánru produkující (mimo jiné) klíčové prvky: zarputilý detektiv, komplexní zápletky a překvapivá odhalení.“

„Neexistuje mnoho žánrů, které na čtenáře mají takový vliv jako detektivka“¹.

Přesně těmito slovy začíná encyklopedie Barryho Forshawa o britské detektivní tvorbě. Nejen že vyzdvihuje dva americké autory detektivek, ale hlavně nám říká, jaké klíčové elementy detektivka obsahuje: zarputilé detektivy, komplexní spiknutí a překvapivá odhalení.

Avšak říci jednoznačně, jak definovat detektivní žánr je nesnadný úkol. Dnes existuje nespočet názorů a definic, ale některé prvky typické pro detektivky přesto existují. Jiří Poláček i Josef Škvorecký detektivky označují jako literaturu triviální, později z dnešního pohledu jako literaturu konzumní, tedy spojenou s konzumní společností a silou reklamy. Podle Poláčka se detektivky mohou rozdělit na ty, které mají uměleckou hodnotu a na ty, které mají charakter brakové literatury.²

¹ FORSHAW, Barry. *British crime writing: an encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood World Pub., 2009, s. xix. ISBN 978-1846450228.

² POLÁČEK, Jiří. *Průhledy do české literatury 20. století*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000, s. 167. ISBN 80-7204-162-2.

V knize „*Encyklopedie literárních žánrů*“ od Dagmar Mocné a kol. je detektivka označována jako jeden z žánrů kriminální literatury jejíž hlavní funkcí je funkce zábavná. Z jiného pohledu je detektivka jedním z typů prózy s tajemstvím (tzv. mystery novels) za jehož předchůdce je považován gotický román.³

Pro detektivky je podstatný motiv vyšetřování, nejčastěji vraždy, kdy detektiv společně se čtenářem hledá stopy k rozuzlení případu. Pokud bychom si to detailněji rozdělili, tak jako prvním elementem bude stát domněle dokonalý zločin, druhým pak falešně obviněný, neschopnost policejních složek, až dokonalé pozorovací schopnosti detektiva, a nakonec často překvapivé rozuzlení příběhu,⁴ což koresponduje se slovy Forshawa.

Podobně jako například fantasy, nebo sci-fi, mají i detektivky několik subžánrů. Nejblíže klasickým detektivkám mají však mysteriózní romány či povídky a thrillery. V čem jsou však odlišné?

U mysteriózních příběhů jde v podstatě vždy o vraždu a úkolem je ji vyřešit a tím dojít ke spravedlnosti. Tyto příběhy často pracují s jednoduchostí lidského oklamání (zejména sebeklamu). Jako příklad lze uvést spisovatele Harryho Bosche a jeho knihu „*Everyone matters or no one matters*“. Hlavní postavou je často policista se silným odhodláním dosáhnout spravedlnosti. Mysteriózní příběhy mají také své varianty, jako je zmíněná hard-boiled, a policejní román.⁵

Thrillery jsou obvykle nejvíce emocionální, postavené na strachu, pochybách a děsu, kterému čelí hlavní hrdina. Lze říct, že jde o kombinaci hororu s mysteriózním příběhem. Motivy velkého nebezpečí a ohrožení hrají klíčovou roli. Hlavní protagonista příběhu musí být zranitelný, jak fyzicky, tak psychicky a úlohou záporáků je tyto slabiny využívat. Thrillery se také dělí na několik podžánrů jako je epický thriller, kde nebezpečí ohrožují velké množství lidí, psychologický thriller a také thriller nadpřirozený.⁶

Kriminální romány představují zase zápas vůlí mezi kladným hrdinou a jeho rivalem a jejich odlišných pohledů na morálku a aspekty společnosti, které reprezentují. Takovýto příběh

³ *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-x.

⁴ Detective story. *Encyclopaedia Britannica* [online]. [cit. 2017-11-02]. Dostupné z: <<https://www.britannica.com/art/detective-story-narrative-genre/>>

⁵ KLEMS, Brian. *The Differences Between a Crime Novel, Mystery Novel and Thriller Novel* [online]. [cit. 2017-11-02]. Dostupné z: <<http://www.writersdigest.com/online-editor/differences-crime-novel-mystery-novel-thriller-novel/>>.

⁶ Tamtéž.

většinou začíná zločinem a pak se rozehraje hra na kočku a na myš s narůstající intenzitou. Otázkou pak je, zda představitel spravedlnosti dokáže jednat rychle a zabránit dalšímu zločinu.⁷

„Ale co ve skutečnosti představuje zločin, či dokonce vyšetřování?“⁸

Vyšetřování zločinu je nejpodstatnější složkou detektivních románů, to je odděluje od ostatních žánrů. Autor takovýchto příběhů si musí nejprve vše důkladně vypracovat, aby zločin byl ve své podstatě proveden dokonale. Dalo by se to popsat jako utvoření několika bodů, které se poté příběhově spojí a vytvoří tvar, tedy konečnou podobu románu. Základem detektivní konstrukce prvních klasických detektivek jsou však i jiné prvky. Jde například o společníka vyšetřovatele, kdy jako příklad nejlépe poslouží Dr. John Watson, vytvořený Arthurem Conanem Doylem, který pracuje po boku Sherlocka Holmese, stejného pomocníka v podobě bezejmenného vypravěče měl už i Poeův Auguste Dupin. Důležité jsou i samotné opakující se motivy jako je již zmíněná neschopná policie, či jiná vyšetřovací složka a motiv falešného obviněného, zavádějících důkazů apod.

V Poeově díle se vyskytují dva základní rysy klasických detektivek. Za prvé, že po vyloučení všeho nemožného musí být pravda to, co zbývá a za druhé, že čím fantastičtěji příběh vypadá, tím je snadněji řešitelný. S prvním případem se lze setkat ve „*Vraždě v ulici Morgue*“, s druhým pak v „*Odcizeném dopise*“.⁹

Důležitou postavou je samotná postava detektiva, tak charakteristická právě pro tento žánr. Detektiv může být například soukromý, může být součástí policie, FBI, či nemusí mít společného nic s ničím zmíněným. Etnický detektiv, jak později zjistíme, je často spojený právě s policejním prostředím.

Postava vypravěče je stejně důležitá jako detektiv. Vypravěč v -ich formě obvykle plní tři funkce. Zaprvé působí jako kontrast ke schopnostem detektiva, zadruhé slouží jako zapisovač a zatřetí ztělesňují společenskou a ideologickou normu dané doby.¹⁰

Podle Barryho Forshawa je detektivka společně se sci-fi jediná forma literatury, která lidstvu nastavuje zrcadlo. Právě ona kritika společnosti a doby přidává jistou hodnotu

⁷ Tamtéž.

⁸ FORSHAW, Barry. *British crime writing: an encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood World Pub., 2009, s. 485. ISBN 978-1846450228.

⁹ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 20-22. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

¹⁰ SCAGGS, John. *Crime fiction*. New York: Routledge, 2005, s. 20-21. ISBN 978-0-415-31824-2.

celkovému dojmu z příběhu. Je to možná i důvod, proč se detektivka na prahu 21. století stala nejpopulárnějším žánrem v oblasti konzumní literatury (též „populární literatury“).¹¹

2. 1. Pravidla detektivky

Detektivní romány minulosti apelovaly na rozum, na rozum, který umožňuje člověku hrát si s myšlenkami. Neměly ani společensko-kritický charakter a neobjevovaly se v ní krvavé stopy (např. mrtvoly). Samotná vražda znamenala zahájení hry. Logika se stala páteří detektivek. Neexistovala však pravidla, podle kterých se mělo hrát. V knize „*Trentův poslední případ*“ od E. C. Bentleyho se nachází několik případů, které se neslučují s pravou detektivkou. Čtenáři se zcela, nebo částečně zamlčují stopy, není jasný motiv vraždy a onen „Velký detektiv“ nemá ve svém pátrání úspěch. O zřejmě první ucelená pravidla detektivní hry se pokusil R. Austin Freeman v „*Umění detektivky*“ v roce 1924.

Podle něj se dá stádium děje rozdělit do čtyř bodů:

1. Stanovení problému
2. Uvedení dat k jeho rozřešení (stop)
3. Rozřešení
4. Důkaz rozřešení¹²

V prvním bodě jde nejčastěji o zločin, který má nejefektivnější námět a přirozenou záminku k rozřešení. Většinou tak jde o zločin v podobě vraždy. Druhý bod je postaven okolo samotného vyprávění příběhu detektivky, kdy čtenář dostává postupně informace k rozřešení. Autor by neměl uvádět čtenáře do slepých uliček. Nejdůležitější fakta by pak měla být uvedena až na konci. Třetí bod je místo, kde detektiv ohlásí, že případ vyřešil a je nepřipustné uvádět nové skutečnosti. Čtenář má již všechny důkazy, které k rozřešení potřebuje. Pokud by to tak nebylo, autor neodvedl dobrou práci. Čtvrtý bod je klimaxem celého děje. Vyvrcholení ale nemusí znamenat vyřešení příběhu. Musí samozřejmě dojít k rozumnému uzavření bez možnosti dalších jiných závěrů.¹³

¹¹ FORSHAW, Barry. *British crime writing: an encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood World Pub., 2009, s. xix. ISBN 978-1846450228.

¹² ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 63-64. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

¹³ Tamtéž, s. 64-66.

O podobný postup se pokusil o dva roky později i G. K. Chesterton v předmluvě k detektivce „*The Wrong Letter*“ z roku 1926 od Waltera S. Mastermana. Detektivní autor podle něj nedělá věci, které mohou nesmyslně mást, protože znamenají zkázu samotné detektivní tvorby. Nedává do příběhu tajné společnosti působící po celém světě. Nezamotává se do mezinárodní diplomacie, nestrhává vznešené pojmy o zločinu na úroveň zahraniční politiky. Nevytváří dvojníky, kteří se náhle objeví na scéně. Neudělá z vraha někoho, kdo nemá téměř žádnou roli v příběhu. Nepřivede na scénu profesionálního zločince. Nevytvoří několik postav, kde každá jedna přidá k malé vraždě svou špetku něčeho. A nakonec, že neprohlásí, že vše byl omyl.¹⁴

Chesterton ani Freeman svá tvrzení ale neformulují úplně jako pravidla. První, kdo se o to uceleně pokusil, byl americký literární kritik Willard H. Wright¹⁵. Jeho kniha, kde se tato pravidla objevují, se jmenuje „*Dvacet pravidel pro psaní detektivek*“, která byla otištěna v časopise *American Magazine* v roce 1928. Jeho pravidla, ale byla v praxi porušována a spíše znehodnocována. Nejznámější pravidla dal detektivce ale příležitostný autor a kněz Ronald Knox¹⁶. Jde o deset pravidel hry:

1. Zločinec musí být zmíněn brzy v příběhu, ale jeho myšlenky nelze sledovat.
2. Nadpřirozené jevy jsou vyloučeny.
3. Není možnost využít více než jednu tajnou chodbu/místnost.
4. Nelze použít něco, co ještě nebylo objeveno (např. neznámý smrtící jed).
5. V příběhu nesmí být Číňan.
6. Detektiv nesmí případ vyřešit náhodou či náhlou intuicí.
7. Pachatel nesmí být detektiv sám.
8. Detektiv se čtenáři musí podělit se všemi stopami.
9. Detektivův parťák (watson¹⁷) nesmí zatajovat myšlenky a jeho inteligence musí být lehce podprůměrná.
10. Nesmí se vyskytovat dvojčata ani dvojníci, aniž by to nebylo obecně známo.¹⁸

¹⁴ Tamtéž, s. 66.

¹⁵ Své knihy psal pod pseudonymem S. S. Van Dine.

¹⁶ SCAGGS, John. *Crime fiction*. New York: Routledge, 2005, s. 36-37. ISBN 978-0-415-31824-2.

¹⁷ Postava Dr. Watsona z knih o Sherlocku Holmesovi měla takový vliv, že se pro detektivní kolegy/spolupracovníky/partáky v jiných detektivkách vžil termín watson pro jejich označení.

¹⁸ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 66-71. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

Desatera z logiky udělala formální záležitost, všechno stálo jen za nějakých pravidel, která obvykle moc nefungovala. Podle Škvoreckého díky tomu dochází k zajímavému jevu tzv. Špatné svědomí detektivky. Projevuje se horečným zdůrazňováním, že to nebo ono, přestože je to fakt, je nepravděpodobné. Druhým projevem je že se v románech objevuje detektivní autor. Má to být způsob omluvy autorů za to, že nejsou dost realističtí.¹⁹

Shrnuli jsme si zde několik pravidel, které detektivka ve svých počátcích měla mít, aby naplňovala žánrové hodnoty. Je samozřejmé, že v dnešní postmoderní době se tato pravidla neuchytila, protože detektivka ušla kus dalšího vývoje a stagnace by jí určitě neprospěla. Postmoderní literatury je něco jako hra možností a ani detektivka jí nebyla ušetřena a díky tomu se můžeme setkat i s detektivem, který je zároveň vrahem. Jako příklad může posloužit seriálový forenzní expert „Dexter“. A tak se dnes s těmito pravidly setkáme spíše jen výjimečně, přesto jisté prvky můžeme pozorovat i u spisovatelů, jež jsou pro tuto práci stěžejní.

3. Historie detektivní fikce

Hlavním smyslem této kapitoly je přiblížit vznik a vývoj detektivního žánru a ukázat ty nejdůležitější milníky a osobnosti, které za tím stály. Z celkového hlediska této práce je nezbytné, abychom se těmito fakty seznámili a tím získali základní pohled na tento žánr a jeho historii. Přestavím zde několik klíčových spisovatelů, kteří tomuto žánru pomohli rozvíjet se. Účelem této práce je prozkoumat americkou detektivku, proto se budu zaměřovat převážně na anglo-americké prostředí jakožto kolébky detektivek. Pro přiblížení historického vývoje detektivního žánru, budu vycházet z knih od Johna Scaggse „*Crime Fiction*“, která se zaměřuje na pre-detektivní příběhy, celkový historický vývoj a subžánry²⁰. Tyto informace budu prokládat fakty od Josefa Švoreckého „*Nápady čtenáře detektivek*“ a knihou Howarda Haycrafta „*Murder for pleasure: the life and times of the detective story*“.

3. 1. Co bylo před moderní detektivkou?

Mysteriózní, detektivní, logické a analytické příběhy existovaly již od pradávna, podle Dorothy L. Sayers dokonce existují čtyři příběhy, jež jsou žánrovými předky detektivek. Mezi první patří dva příběhy ze Starého Zákona z knihy Daniel, jeden z pera antického historika

¹⁹ Tamtéž, s. 74.

²⁰ Nebo také žánrové varianty či podžánry.

Hérodota a jeden příběh z Herkulových mýtů. Tato tvrzení ovšem narážela na kritiku například od britské spisovatelky Julian Symonsové, která říká, že ti, co hledají fragmenty odhalování/pátrání v těchto čtyřech příbězích, hledají pouze hádanky, které jsou sice důležité pro žánr obecně, ale neznamená to, že jde o detektivky.²¹ Oldřich Syrovátka zase vidí jakousi prehistorii obecně zábavná literatury už v prvopočátcích lidové slovesnosti. Podle Karla Čapka to kromě zmíněné antické tvorby jsou už i klasické pohádky.²²

Například i stará antická tragédie Král Oidipus od Sofoklése obsahuje všechny důležité detektivní prvky včetně záhady obklopující vraždu, podezřelé i postupné odkrývání minulosti. Celý příběh tak spočívá v odkrývání vraha Láiova, ale jde o příběh s nadpřirozenými jevy, proto se nemůže jednat o detektivku, která má realistický základ.²³

V době osvícenství (17. – 18. století) byl důležitý projev pomsty. A tak vznikl nový žánr tzv. *revenge tragedy* postavený na britském dramatu. Vychází však originálně z Římských Senecových tragédií.²⁴ Jde o žánr, kde spravedlnost a řád vítězí, viníci jsou potrestaní a často krutě trpí. Podle Catherine Bolsey, ale není pomsta spravedlností. Přesto právě nepřítomnost spravedlnosti je to, co nutí mstitele k akcím, které nejsou spravedlností, jakožto pokus o obnovení jednoty a sociálního řádu, který spravedlnost slibuje. Tyto tragédie jsou strukturovány okolo faktu, že kriminalita pronikla do centra spravedlnosti. Například v *Hamletovi* od Williama Shakespeara je vrahem král, což by měl být představitel spravedlnosti, proto tato korupce v srdci vykonavatelů spravedlnosti a řádu, vede k pomstě (tzv. vzít spravedlnost do vlastních rukou). Podobné motivy nalezneme i u Thomase Kyda nebo Thomase Middletona.²⁵

William Godwin je považován za předchůdce moderní detektivky se svým dílem *Caleb William* z roku 1794. Jde o přechodový text mezi pre- a post- osvícenstvím zabývající se kontrolou zločinu. Toto dílo osvětluje měnící se nálady směrem ke kriminalitě, spravedlnosti a společenskému řádu zkoumaného podobně v gotickém románu, který se vyvíjel současně s Godwinovým dílem. Spojení mezi gotický a kriminálním románem podle Freda Bottinga

²¹ SCAGGS, John. *Crime fiction*. New York: Routledge, 2005, s. 7-8. ISBN 978-0-415-31824-2.

²² SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 12. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-x.

²³ Tamtéž, s. 9-10.

²⁴ *Revenge tragedy*. *Encyclopaedia Britannica* [online]. [cit. 2017-11-01]. Dostupné z: <<https://www.britannica.com/art/revenge-tragedy>>.

²⁵ SCAGGS, John. *Crime fiction*. New York: Routledge, 2005, s. 11. ISBN 978-0-415-31824-2.

najdeme v tajemstvích minulosti, které jsou klíčem k porozumění událostí. Postavy samy sebe chrání v přítomnosti tím, že skrývají svá tajemství z dob minulých.²⁶

3. 2. Moderní detektivka

Detektivní fikce, jak ji známe dnes, je produktem až moderní doby. Své počátky má u jednoho významného a populárního autora Edgara Alana Poea.²⁷ Jeho detektivní příběhy se objevují už v první polovině 19. století. První detektivní povídkou je „*The Murders in the Rue Morgue*“ („*Vraždy v ulici Morgue*“). Kniha byla poprvé představena v roce 1841 v časopise *Graham's Lady's and Gentleman's Magazine*. Hlavní postavou je Monsieur C. Auguste Dupin, který řeší případ dvou zavražděných žen v zamčeném pokoji²⁸. Policie v příběhu hraje roli bezradného vyšetřovatele, a proto na scénu přichází právě Dupin, který nachází nové důkazy a postupně dojde ke zdárnému konci vyšetřování. E. A. Poe navázal na tuto povídku ještě dalšími dvěma pokračováními a to „*The Mystery of Marie Rogêt*“ („*Záhada Marie Rogétové*“) z roku 1842 a „*The Purloined Letter*“ („*Odcizený dopis*“) z roku 1844. Dupin v těchto románech ztělesňuje samotného autora, respektive jeho sen o něm samém a představuje i svou specifickou vlastnost – excentričnost.²⁹

Proč však právě rok 1841 respektive počátek 19. století? Hlavním důvodem je růst populace ve velkých centrech, který logicky vedl k nárůstu kriminality, jež se pro oficiální autority stávala výzvou, a začaly tak vznikat první „policejní sbory“ (např. Scotland Yard) ve velkých městech jako je Londýn a Paříž. Lidé v těchto organizacích patřili k prvním „detektivům“.³⁰ A tak, kdyby se logicky nezačalo uvažovat o zločinu, detektivky by neměly, jak vzniknout.

I přes to, že je policie důležitou složkou při vyšetřování a má v rukou zákon, neznamená to, že má vždy pravdu a dělá vždy správné věci. Detektiv právě často nebojuje jen s případem, který vyšetřuje, ale také s vyšetřovacími složkami, kdy jde často o policii. Detektivové jsou často amatéři a jen zřídka je detektivem někdo ze zmíněných vyšetřovacích autorit. Je to tím,

²⁶ Tamtéž, s. 14-16.

²⁷ HAYCRAFT, Howard. *Murder for pleasure: the life and times of the detective story*. New York: Carroll, 1984, s. 4-5. ISBN 9780881840711.

²⁸ Toto dalo vzniknout jednomu ze subžánrů detektivky a to „locked room mystery“.

²⁹ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 12-21. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

³⁰ HAYCRAFT, Howard. *Murder for pleasure: the life and times of the detective story*. New York: Carroll, 1984, s. 7. ISBN 9780881840711.

že čtenáři touží po tom, aby se zločinem bojoval někdo, kdo má stejné nebo mizivé šance na úspěch, jako on sám. Nelze zapomenout na to, že v detektivních příbězích jde o boj dobra se zlem a nelze je označovat za realistické.³¹

V roce 1812 se Eugène-François Vidocq stal prvním velitelem Brigade de Sûreté, detektivní kanceláře pařížské policie. Později založil i první detektivní agenturu. Stalo se tak téměř o třicet let dříve, než byla založena v Americe Pinkertonova detektivní agentura (rok 1850), jako reakce na vzrůstající kriminalitu v pozdním 18. a na začátku 19. století. Růst měst a kriminality byly spojeny v té době s industriální revolucí, kdy se ve velkém počtu lidé stěhovali do rostoucích měst. Vznik kapitalismu a vysoká nezaměstnanost také velkým dílem pomáhaly k růstu kriminality. Bylo to právě zde, kdy se kriminálníci začali sdružovat, čímž vznikaly celé kasty, jež v minulosti neměly obdoby.³² Díky tomu jsme svědky i opačného efektu, tedy vzniku moderní policie, který v detektivních románech a povídkách často hraje značnou roli. Například v knihách Tonyho a Anne Hillerman nebo Davida a Aimée Thurlo dokonce tu nejdůležitější.

Moderní policejní práce, tak jak se vyvinula v 19. století, byla vytvořena okolo vědění, vědy a rozumu, jež tak charakterizovaly osvícenství. Vynález fotografie navíc v roce 1839 zdokonalil značně policejní práci. V této době také vzniká již zmíněná první detektivní povídka od Edgara Alana Poea.³³

Zajímavostí je, že ještě na začátku dvacátého století byla většina detektivních vyšetřovatelů, kromě slečny Marplové od Agathy Christie, mužského pohlaví, což vedlo k diskurzu, že právě ta mužná statečnost a rozum nastolí pořádek a vyřeší všechny případy.³⁴

Poeovým nejbližším následovníkem byl Angličan Arthur Morris, známý více jako malíř, jenž vytvořil detektivní postavu Martina Hewitta. Svým dílem pomohl detektivku podržet na úrovni, kde se mohla dále vyvíjet v záplavě podřadných nekvalitních příběhů. Druhým, téměř zapomenutým pokračovatelem byl Robert Barr, který jako první napsal detektivku s humorem, kterou později vytvořila i Agatha Christie.³⁵

³¹ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 22-24. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

³² SCAGGS, John. *Crime fiction*. New York: Routledge, 2005, s. 17-18. ISBN 978-0-415-31824-2.

³³ Tamtéž, s. 17-19.

³⁴ Tamtéž, s. 20.

³⁵ HAYCRAFT, Howard. *Murder for pleasure: the life and times of the detective story*. New York: Carroll, 1984, s. 64-65. ISBN 9780881840711.

Ve Francii však mezitím vznikly pokusy o další kvalitnější detektivní romány. Jedním z nich byla kniha od Alexandra Dumase „*Vikomt z Bragelone*“ z roku 1848. Výraznější byl ale román od Émila Gaboriaua „*Případ vdovy Lerougeové*“ z roku 1866. Tento autor se stal významný na poli detektivky tím, že z nich učinil skutečný román, zasazený do realistického prostředí s hlavní postavou „Velkého detektiva“. Kdybychom podle Škvoreckého vyjmuli detektivní složku z takového příběhu, zbyl by obyčejný společenský román.³⁶

Wilkie Collins a Charles Dickens byli první dva velcí autoři, kteří navázali na Poea. Oba toužili po tom napsat velký detektivní román. Collins i Dickens ve své době v podstatě netušili, že píše detektivku, chtěli převážně zachytit boj se zločinem, boj dobra se zlem. Collins byl pravděpodobně Poem lehce ovlivněn při své vlastní tvorbě neb v románu „*Měsíční kámen*“ z roku 1868, kde seržant Cuff připomíná Poeova Dupina. I Cuff má vlastnosti „Velkého detektiva“ například jeho excentrická záliba v růžích nebo spor s představitelem policie. Přestože je Cuff v podstatě policistou, jeho vlastnosti ve čtenářově povědomí tuto skutečnost prakticky mažou. Cuffův román byl považován za jeho nejlepší, některými označován i jako nejlepší detektivní román všech dob. Přesto se i mezi jeho současníky našli tací, kteří u něj kritizovali v zásadě jednu věc a to „konstrukčnost“. Čtenáři je neustále připomínáno vše, co se událo a dopředu ví, jak se vše ujasní.³⁷

Charles Dickens se účelně zabýval policií a její prací. Ovlivnil jej vznik prvních uniformovaných policistů (rok 1845), o kterých napsal několik článků do svého časopisu *Household Words*. Byl jimi tak fascinován, že do svého románu „*Ponurý dům*“ (1852-1853) vytvořil postavu, která představovala jeho přítele inspektora.³⁸

Od šedesátých let se na vrchol čtenářského zájmu dostávají tzv. „yellow books“, tedy v podstatě sešitová literatura, jejíž kvalita nedosahovala téměř žádné úrovně, a proto brzy na to vymizely. Detektivky byly mezi těmito žánry, které se v těchto formách často objevovaly a tím degradovaly detektivní tvorbu.³⁹

Charles Dickens v roce 1869 začal pracovat na svém posledním románu, který se jmenuje „*Tajemství Edwina Drooda*“. Dickensova smrt následujícího rok však zmařila dokončení. Škvorecký nad tímto polemizuje a říká, že „...tenhle román mohl zabránit detektivkám od

³⁶ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 29-31. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

³⁷ Tamtéž, s. 31-34.

³⁸ Tamtéž, s. 35.

³⁹ Tamtéž, s. 35-36.

odštěpení od hlavního proudu krásné literatury a jejímu poklesu do provenience kapesních sešitů, ... Mohl jí, autoritou i uměním svého autora, definitivně zjednat dobré jméno, které pomalu získávala, ...a pro mnoho lidí navždycky, ztratila.“ Spousta autorů se pokoušela přijít na to, jaký závěr si Dickens pro svůj román vymyslel. Mezi tyto autory patřil například i G. K. Chesterton.⁴⁰

Všichni zmínění autoři od Poea po Dickense nepovažovali své detektivní romány za něco, co se odlišovalo od hlavního proudu literatury. Svě knihy nepsali za primárním cílem zisku peněz. Tento přístup se ale změnil u irského světoznámého lékaře a spisovatele Arthura Doylea. V medicíně se mu příliš nedařilo a stejně na tom byla i jeho finanční situace, kterou se rozhodl řešit svým spisovatelským nadáním. Roku 1887 tak napsal první román, o notoricky známém Sherlocku Holmesovi, „*Studie v šarlatové*“. Ve svých počátcích nebyl román žádným velkým úspěchem. Ten se pro Doylea dostavil až s vydáním historického románu „*Micah Clarke*“ v roce 1889. První kniha mu zisk sice nepřinesla, druhá mu však dodala sebevědomí, které potřeboval pro napsání dalšího historického románu „*Bílá společnost*“ (1891). Napsání románu bylo ale složité, jak časově, tak finančně, a tak se Doyle rozhodl na žádost amerického časopisu Lippincot's Magazine napsat druhý díl o Sherlocku Holmesovi, „*Znamení čtyř*“. S tímto pokračováním se dostavil úspěch i u jeho detektivní tvorby, přestože k ní míval odpor. Ale i tak vždy podléhal novým a novým žádostem o napsání dalších pokračování. Z románů se však staly již jen povídky, které přesto lákaly nové a nové čtenáře. Doyleův odpor k literatuře, která jej brzdila v psaní kvalitních románů, došel dokonce tak daleko, že toužil Sherlocka Holmese zabít. To se mu podařilo až v povídce „*Konečný problém*“ z roku 1893, k nemilosti anglického čtenářstva. Jejich úsilí o znovuoživení Holmese dovedlo Doylea k napsání „*Psa Baskervilského*“, který byl vydáván v anglickém časopise Strand v letech 1901-1902. Jednalo se však jen o vzpomínky, nikoli o oživení milovaného detektiva. To přišlo až pod silným nátlakem v roce 1903, kdy vyšla povídka „*Prázdný dům*“. Sherlock Holmes je literární postavou, které velkou mírou přispěla k oblibě detektivního žánru a dodnes, stejně jako jeho společník Dr. Watson, jsou jejími ikonickými postavami. Doyleova inovace detektivní prózy spočívala v tom, že všechny své schopnosti spisovatel soustředil zcela na hlavního protagonistu.

O popularitě Doyleových detektivek svědčí celá řada různých fantastických teorií, například Škvorecký se zmiňuje o jedné teorii, kdy mohl být Watson ženou⁴¹ anebo nejnovější

⁴⁰ Tamtéž, s. 35-37.

⁴¹ Tamtéž, s. 38-56.

článek na portálu rozhlas.cz, kde autorka Patricie Strouhalová polemizuje nad možnou homosexuální orientací obou postav.⁴² Je tak jasné, že se detektivka stala novým fenoménem.

3. 3. Detektivka od 20. století do současnosti

Americký spisovatel Dashiell Hammett během svého života pracoval ve slavném Pirkentonově detektivním ústavu, kde nastartoval úspěšnou dráhu detektiva. Později začal pracovat pro *New York Evening Post*, jako recenzent detektivek. Byla to doba detektivních her a fantazie, kdy detektivky ztratily své realistické hodnoty. Frustrován skutečností, že autoři detektivek neví, o čem píšou, jej donutilo k napsání vlastních příběhů. Tím došlo k dalšímu průlomů pro celý detektivní žánr. Vznikl tím americký styl detektivky vyznačující se drsným realismem. Ve svých knihách píše o policejní korupci, o násilí, o politice a také o moci peněz. Detektivka se posunovala směrem od malebných anglických měst a vesnic do drsných amerických velkoměst. Jeho kniha „*Rudá žena*“ (1929) například zachycuje válku gangů v městě Personville. „Velký detektiv“ se musel také transformovat a stává se z něj drsný muž. Takovýto tuhý chlapík, jak jej nazývá Škvorecký. Už samotné osidlování Ameriky a později dobývání Divokého západu potřebovalo tento typ mužů, není tedy divu, že se objevil i v detektivkách nebo westernech. Druhý Hammettův román se jmenuje „*Prokletý rod*“, kde se na scéně objevují sexuální motivy. Třetí román, „*Maltézský sokol*“, pro změnu představil krásnou ženskou klientku detektiva. Všechny své knihy Hammett napsal v letech 1929-1932. Vrcholem jeho tvorby je označován román „*Skleněný klíč*“ pracující s námětem politického zákulisí a korupcí. Posledním románem byl „*Hubený muž*“, který se dočkal i filmového zpracování. Tímto tak vznikla tzv. drsná škola, anglicky *Hard-Boiled School*. Mezi jejichž představitele patřili například Raymond Chandler, Peter Cheyney a Jonathan Latimer.⁴³

Raymond Chandler rozhodně patří k těm známějším spisovatelům. Sam vytvořil další významnou postavu detektiva, a to Phila Marlowa. Ne-geniální soukromý detektiv, poctivý dřič tvrdě bojující se zločinci i policií. Náměty jeho románů jsou zaměřené na zlo západního světa, který se zajímá převážně o peníze. Realismus drsné školy se může označit za skutečný pouze u Hammetta, ostatní autoři neměli potřebné osobní zkušenosti.⁴⁴

⁴² STROUHALOVÁ, Patricie. *Měli být původně Holmes s Watsonem homosexuálové?* [online]. [cit. 2017-08-15]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/dvojka/radiozpravy/_zprava/meli-byt-puvodne-holmes-s-watsonem-homosexualove--1746993>.

⁴³ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 83-95. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

⁴⁴ Tamtéž, s. 95-106.

Podáváme-li se na úlohu samotného soukromého detektiva, zjistíme, že často takový detektiv bere zákon do vlastních rukou. Často se pohybuje na hraně zákona a stává se, že ji i překročí, například tím, že lže policii apod. Drsná škola znamenala přesto úspěch už tím, že Chandler s Hammettem byli dobrými spisovateli. Kromě drsné školy se jim podařilo vytvořit i akční příběh, tedy román s rychlým dějovým postupem, krátkých dialogů, napínavých momentů bez zbytečných odboček a detailů. Všechno to jsou parametry vhodné pro akční film. Největší zásluhou pro vznik akčních příběhů a drsné školy však mělo prostředí, ve kterém vznikaly.⁴⁵

V Británii se doba mezi světovými válkami označovala jako Golden Age a je spojována s první knihou Agathy Christie „*The Mysterious Affair at Style*“ („*Záhada na zámku Styles*“). Vznikl tzv. román „whodunit“ („Who did it?“), který má čtenář dát prostor pátrat na základě získaných důkazů společně s detektivem. Mezi další autory, kteří v té době patřili k těm významným řadí John Scaggs Dorothy L. Sayers, Margery Allingham a Ngaio Marsh. Golden Age fikce, respektive „whodunit“ romány, na rozdíl od hard-boiled school v Americe, nepřežila druhou světovou válku a zanikla.⁴⁶ Proč ale Golden Age? Přestože se z detektivních inovací stala kliše tak právě zde vznikaly nové inovace. Detektivem byl amatér, prostředí často představovalo malebnou anglickou vesnici a samozřejmě komplexní zápletku. Příběh spíše intelektuální v kontrastu s hard-boiled příběhem.⁴⁷ Z dnešního pohledu se v nich může při čtení, uchovávat jakýsi sentiment.

V Anglii v té době nebyla detektivka tak výrazný společenský fenomén jako v Americe, proto Dorothy L. Sayersová, musela v čase cestovat zpět do viktoriánské koncepce detektivek, a napsala „*Vražda žádá metodu*“ v roce 1923. Sayersová vychází tedy z detektivních tradic. Na rozdíl od Hammetta však nemohla vycházet ze životních zkušeností, které neměla kde získat, přesto detektivky jako takové kritizovala, i když na to neměla příliš právo. Sama se snažila vytvořit vážnou realistickou literaturu. Přestože anglické detektivce zlepšila reputaci, nedokázala odstranit všechny předsudky. Ve svých knihách si vytvořila postavu „Velkého detektiva“ zasazeného do skutečného prostředí, bohužel zvolila prostředí, kde vražda byla něčím výjimečným. Na rozdíl od Doylea se nezaměřila výhradně na vyšetřovatele, ale na obyvatele a prostředí. Jak o ní napsal Chandler, pokusila se o skok od detektivky k společensko-

⁴⁵ Tamtéž, s. 110-112.

⁴⁶ SCAGGS, John. *Crime fiction*. New York: Routledge, 2005, s. 26-29. ISBN 978-0-415-31824-2.

⁴⁷ FORSHAW, Barry. *British crime writing: an encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood World Pub., 2009, s. 316. ISBN 978-1846450228.

psychologickému románu. To se jí nepodařilo, protože detektivka je tak mělká, že nemůže být významná.⁴⁸

Nebyl to však jediný problém anglické detektivky. Potýkala se také s častým porušováním pravidel, a i přes to se těmto spisovatelům nepodařilo přiblížit životu. Ze hry se jim podařilo udělat leda antihru. Příklad může být Agatha Christie a její kniha „*Vražda milionáře Akroyda*“ (1926), kde porušuje zásadu vraha detektiva či jeho Watsona. „*Vražda v Orient-expressu*“ (1934) zase porušuje Chestertonovo pravidlo o několika lidech, kde každý do případu přidá něco svého. Přesto se Christie drží hry a zachovává její podstatu. Nesnaží se být realistkou přesahující detektivní žánr, nesnaží se, jako Sayersová, o psychologickou prózu, ani nezastírá pohádkový charakter žánru samotného. Nedbání na pravidla jsou spojena i s dalšími spisovateli, například s Michaelem Undrewoodem v jeho díle „*Dívka byla nalezena mrtva*“ (1963), kde sleduje historii vyšetřování skrze mysl účastníků a záměrně tím čtenáře zmate. Úspěchem však byl kriminální román⁴⁹ v podání Grahama Greena, který by mohl konkurovat i Hammettovi. Přesto nelze mluvit o detektivce. Kriminální román si získal své čtenáře a stal se v Anglii velmi oblíbený. Detektivka jako vážná próza však selhala, protože autoři zapomínali, že se pořád jedná jen o dobrodružný román postavený na rozumu.⁵⁰

Detektivky mají samy o sobě ještě jeden problém a tím je fantazie. Čím je příběh napínavější/komplikovanější, tím je jeho rozřešení většinou velmi chabé a nedostačující. Mnohdy se to dá nazvat i zklamáním. O tomhle už věděl i E. A. Poe. Autor v podstatě potřebuje, aby čtenář nedošel sám k rozřešení příběhu, a proto vytváří komplikované zápletky, do kterých se mnohdy sám chytí. A to je problém, protože autor poté sáhne po velmi nevhodném rozřešení příběhu, se kterým čtenář není spokojen. Tohle se hodně stává u tzv. záhad zamčeného pokoje, kdy bývají řešení skoro magická.⁵¹

Detektivky v podstatě ani nemohou být příliš logické, to ví už Raymond Chandler, který říká, že pokud v příběhu není dost pravdy a pravděpodobnosti nejde o problém, pokud je tedy logika iluzí nelze nic vydedukovat. Podle Sherlocka Holmese by byla nejlepší dedukce z jediného faktu, ze kterého by detektiv případ zcela vysvětlil. O takový detektivní román se pokusil E. S. Gardner v knize „*Případ chromého kanárka*“ z roku 1937, kde čtenář hledá

⁴⁸ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 114-117. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

⁴⁹ Detektivka s detektivními nebo kriminálními motivy zaměřenými hlavně na psychologii.

⁵⁰ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988, s. 119-123. Rozmluvy. ISBN 0-946352-53-4.

⁵¹ Tamtéž, s. 135.

opravdu přehlédnutelné stopy. Jak již zní z názvu kapitoly, je detektivka hrou, kterou mezi sebou rozehráli autor a čtenář, jeden stopy zakrývá, druhý odkrývá. Jak ale víme, autor by neměl čtenáři stopy zakrývat. Podle Marie F. Rodellové existují tři způsoby, jak to lze udělat. Za pravé lze čtenáře zmást tak, že po nalezení nějakého důkazu následuje velmi napínavá a vzrušující scéna, která donutí čtenáře na důkaz zapomenout. V druhém případě lze čtenáře zmást výčtem několika věcí za sebou, aniž by si čtenář mezi nimi všiml té důležité stopy. Třetí způsob je pak načasování obsahu, kdy stopy, které lze spojit dohromady dělí i několik stran. Čtenář na první zmínku zapomene, a proto si to s druhou nespojí.⁵²

Konec detektivky by měl tedy končit usvědčením zločince, nikoliv například romantickým vzplanutím.⁵³ Jak se přesvědčíme později u rozboru, někteří autoři tohoto nedbají. To samé lze vidět u i dnes populárních televizních krimi sérií, které často končí například emotivním loučením, romantikou, pohodou a zábavou. Láska nakonec podle Chandlera zabila klasickou detektivku a nahradila ji kýčem.⁵⁴

Díky průniku nových elementů jako je láska, vzniká také nová moderní detektivní próza. Dnes také označována za masovou konzumní literaturu. Autoři jsou dnes nuceni opakovat stejně ohraná klišé a originalita spíše mizí. Důležité však je, co si myslí autor nežli to, co platí pro žánr, který se vyvíjel a stále vyvíjí. Takových autorů, velkých autorů, co by měli zájem psát tuto literaturu, však mnoho není, a i sám Chandler označil detektivní žánr jako laciný, přestože se mu jeho dílem podařilo žánr pozvednout. Na druhou stranu jej bránil vůči kritikům, kteří detektivky nepovažovali za literaturu. Detektivka má dodnes svou podstatu, čímž je rychlý, epický a struhující děj. Detektivní žánr na sebe vzal úlohu oddechové/ odpočinkové literatury, kam chce čtenář uniknout od únavného všedního života a podle Škvoreckého, utéct taktéž od literatury. A to od literatury, která přestala lidi bavit. Proto po první světové válce vzrůstá popularita žánru skokově. Bohužel nárůst popularity znamenal také nárůst naprosto otřesných a laciných „detektivek“, které nejen u nás, ale i ve světě, pohled na detektivky nezlepšil.⁵⁵

Dnes vidíme, že takovéto „malé“ žánry, jako je detektivka, ale i například fantasy a sci-fi, které si prošly podobným vývojem, si dokázaly vybojovat své místo v literatuře. V dnešním postmoderním konzumním světě dochází také ke kombinování různých žánrů a můžeme se tak setkat s detektivním románem z 15. století, či steampunkovou detektivku budoucnosti.

⁵² Tamtéž, s. 136-137.

⁵³ Tamtéž, s. 143-144.

⁵⁴ Tamtéž, s. 144.

⁵⁵ Tamtéž, s. 146-165.

4. Etnická detektivka

Může existovat mnoho důvodu, proč se autoři rozhodli psát etnické detektivky, ale vzhledem k mému bádání lze dojít k několika zjištěním, proč tomu tak je. První z možností je, že se autoři svou tvorbou snaží o to, aby přiblížili čtenářům a světu, témata či jen historickými událostmi, samotné rasy a etnika multikulturních Spojených států, jejich život, jejich trable, boje, radosti apod. Zjednodušeně řečeno, chtějí zvýšit povědomí o těchto etnikách a upozornit na problémy různých komunit ať už současných či minulých. Můžeme tedy mluvit například o etnické detektivce o původních obyvatelích. V některých případech i od původních obyvatel. Nesmíme, ale podlehnout dojmu, že etnické detektivky jsou automaticky psány autory různých menšinových etnik. Autorem takových detektivek může být i běloch, indián i černoch nebo i jiné etnikum, jako je příklad jedna z autorek, Aimée Thurlo.

Pro definici žánru etnické detektivky je nejdůležitější odlišit ji od jiných forem detektivek. K hlavnímu specifiku etnické detektivky patří postava detektiva, vyšetřovatele či policisty, která reprezentuje nějakou etnickou skupinu, však jinou než bělošskou. V primární literatuře se setkáváme s Aleuty, což jsou jedni z původních obyvatel Aljašky, indiánským kmenem Navahů a také s Afroameričany. Tito protagonisté jsou v těchto příbězích často konfrontováni se svými starými tradicemi, respektive tradicemi kmenovými, nebo rodinnými, a životem v dnešním moderním světě. Tradice a mýty mají vliv na formování osoby protagonisty a méně či více se jimi řídí. Síla víry, božstev, posvátných míst, významný dnů a rituálů, rodinných vazeb, chování, jazyků, předmětů a dalších. Všechno toto se odráží v samotné postavě, respektive v postavách. Tyto střety starého s novým, tradičního s moderním, jsou nejvíce patrné v dílech, která pracují s původními obyvateli. Postava detektiva využívá k vyšetřování znalosti, které získal od svého kmene, z jejich historie a jejich života. Samozřejmostí jsou i dokonalé znalost prostředí, ve kterém žijí i povědomí o nebezpečných místech, rostlinách, zvířatech. Pomoci mohou i nejrůznější rituály a praktiky, které jiní neovládají. Dana Stabenow ve své první knize s Kate Shugak „*A Cold Day for Murder*“ využívá hlavní postavy k vyšetřování právě proto, že zná okolní prostředí a umí se v něm pohybovat, což pro agenty FBI neznalé specifika daného etnika a jeho prostředí není jednoduché. Nevýhodou pro tyto etnické detektivky je pak práce v prostředí pro ně neznámým, tím je třeba myšleno americké velkoměsto, které je například pro navažské vyšetřovatele

neznámým prostředím, tedy obrátí si role s agenty FBI. Tony Hillerman často pracuje s tímto motivem a můžeme si všimnout, jak se postava díky prostředí i zkušenostem dokáže měnit a adaptovat.

Nejde ale jen o tradice. I v těchto knihách se setkáváme s dodnes palčivým tématem rasismu, byť už nebývá na první pohled vždy viditelný. Zajímavý kontrast například vytváří Dana Stabenow či manželé Thurlo ve svých dílech, kde se objevuje rasismus ve své pasivně-agresivní formě, viz příklad z knihy „*A Cold Day for Murder*“, kde si protagonistka ztěžuje na to, že nemohla dostat studentský úvěr, protože neměla bílého společníka.

Rasismus aktivně-agresivní, jak jej asi známe nejlépe, se nejvíce projevuje v díle Waltera Mosleyho, kde vstupujeme s protagonistou černošského původu do drsného prostředí amerických velkoměst. Konflikty mezi bělochy a jinými obyvateli se však v některých knihách různých autorů objevují ve významném množství. Například u Lindy Hogan nebo Toma Holma.

Prostředí jako určující aspekt také hraje svou roli v definici etnické detektivky. A stejně tak jako prostředí přírodní tak i kulturní. Zmíním Waltera Mosleyho a jeho prostředí amerických velkoměst a jejich podsvětí, gangů, mafiánů a podobně. Pro jeho hard-boiled romány typické motivy. Pro vyšetřovatele je nutné se v tomto prostředí dobře pohybovat, musí jej znát a zapadnout do něj. Jde ale o naprosto odlišné prostředí i kulturu než například u prostředí Navahů a Aleutů. Příroda je základním prvkem pro obě etnicity. Navahové⁵⁶ žijící v Navažské rezervaci, rozkládající se na pomezí státu Arizona, Utah a Nové Mexiko, své životy spojili s poměrně vyprahlou skalnatou, stepní, zemí. Mezi nejtypičtější místa, která se v knihách objevují, jsou skály a různé skalní oblouky, výběžky, jež jsou navíc pojmenovány a mají pro místní obyvatele zvláštní význam, často spirituálního charakteru. Drsná příroda hraje úlohu také u Aleutů na Aljašce. Tato země často zamrzlá a zakrytá sněhovou pokrývkou a její drsná divočina, jsou pro místní často tím jediným zdrojem obživy. Dana Stabenow mnohokrát zdůrazňuje význam řek, skal, lesů a zvířat (hlavně losi, medvědi a ryby). Sociální otázka je pro Stabenow jedním z motivů děl s Kate Shugak. Rodinné svazky, svátky a tradice, které členové pořádají a podstupují. Jako příklad lze ukázat závěr knihy „*A Night Too Dark*“, kde téměř po

⁵⁶ Sami se označují ve svém jazyce jako Diné (Navažská rezervace – Diné Bikéyah) a stejně tak se jmenuje i jejich jazyk (Diné Bizzad). Více informací nejen o jazyce lze najít na stránkách: Diné Bizaad – The Navajo Language. *Navajo People – The Diné* [online]. [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <<http://navajopeople.org/navajo-language.htm/>>.

vyřešení případu následuje tradičnímu grilování u Starého Sama.⁵⁷ Vztahy nejsou vždycky harmonické, ale pro různé společné akce bývá vzájemná nevraživost stranou. Z toho vyplývá, že jakákoli vražda, únos, krádež či jiný trestní úkon, vyvolá v celé komunitě velké pozdvižení.

Jazyk je stěžejním prvkem každé kultury a ani zde není výjimkou. S tímto jazykovým aspektem nejlépe pracují Hillerman s dcerou, kteří jazyk původních obyvatel reflektují v textu v nemalé míře a tím hodnotně obohacují text i o jazyk opravdu archaický. Historie a obecně minulost se odráží v příbězích i dnes a jsou jádrem těchto kmenů. Kmeny udržují své staré tradice, nosí tradiční šaty, zpívají tradiční písně, ale postupně vidíme u mladší generace jakýsi odklon a směřování k více modernímu životu. Nejde ale o zavrnutí starého, spíše o jakousi „evoluci“. Například babička Kate Shugak, od Dana Stabenow, by svou vnučku ráda viděla v domácnosti s dětmi a mužem, nikoli tak, jak žije, tedy sama se psem u lesa a bez muže a dětí. S podobnými koncepty pracují také manželé Thurlo, stejný konflikt tradičního a nového nebo jiného. Jazyk jakožto téma by se dalo najít také v díle Waltera Mosleyho v kontextu černošského slangu či lépe Afroamerické angličtiny.

Spojené s historií jsou i mýty a magie v podobě šamanismu. Magická místa a předměty s jakousi silou či mocí jsou od pradávna jejich součástí. Mýty, to je samozřejmě pohled náš nezasvěcený, pro dané etnikum jde o skutečnost, a i u mladších členů je vidět nedůvěra v tyto pověsti, mýty či báchoroky. Magické rituály jsou prováděny s nesmírnou pečlivostí a daly by se dělit podle významu. Anne Hillermanová například v knize *„Rock With Wings“* nechává protagonistu Jima Chee provádět rituál na uzdravení duše zraněného muže. Přestože jde o generaci novou, více odpoutanou od svého kulturního dědictví, stále si udržuje pevné pouto.

Všechny tyto zmíněné složky etnických detektivek, ale i další méně výrazné, budeme sledovat ve vybraných dílech v následujících kapitolách. Etnická detektivka je tedy taková detektivka, kde hlavním protagonistou je člen nějaké menšinové rasy nebo etnika. Jde o člověka spjatého s nějakou komunitou, z jejichž zkušeností, historie a života vychází a nadále jej ovlivňuje. Takové příběhy se také odehrávají v prostředí pro nás odlišném. Velkoměsta, skalnaté pouště, stepi, zmrzlé krajiny a jiné. Proto i sami detektivové musí využívat jiné prostředky, než jaké můžeme znát my.

Autoři detektivních příběhů z indiánského prostředí se shodují v tom, že jejich práce musejí vyrůstat z indiánské kultury a nelze se jí žádným způsobem zbavit. Důležité je, jak bylo

⁵⁷ STABENOW, Dana. *A night too dark*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: St. Martin's Paperbacks, 2010, s. 312-320. ISBN 9780312559083.

již zmíněno, pracovat s materiály minulými a současnými, hlavně s vírou a jejími praktikami, ale také s množstvím mysticismu. Mysticismus může však být něčím, co pro ne-indiány může být těžké ocenit, ale také těžké na porozumění. Například můžeme všichni pochopit víru Navahů v rovnováhu, však některé indiánské praktiky, jako možnost „ztratit se“ ve spirituálním světě i třeba pomocí drog, dojít tak do jakého transu, u nás ne-indiánů vyvodí pocity nepochopení a nezodpovědnosti vůči sobě a okolí. I když je indiánská kultura rozdílná od té naší i od té „americké“, neznamená to, že se shoduje napříč všemi kmeny. I zde existuje pestrá diverzita.⁵⁸ Tento příklad bude možné pozorovat mezi navažským kmenem a kmenem Zuňi.

Pro americké prostředí je typické, že výzkum klasických detektivek nevěnoval etnicitě a rasovosti téměř žádný prostor. Tyto problémy byly omezeny na knihy, které se přímo zabývaly afroamerickými autory nebo občasnými kolektivními esejemi. Výjimkou je kniha Andrewa Peppra „*The Contemporary American Crime Novel: Race, Ethnicity, Gender, Class*“ z roku 2000. Podle Seana McCanna role rasovosti a etnicity hrála roli ve vývoji žánru hard-boiled o čemž napsal knihu „*Gumshoe America: Hard-Boiled Crime Fiction and the Rise and Fall of New Deal Liberalism*“ taktéž z roku 2000.⁵⁹

Z toho vyplývá, že analýzy detektivní fikce z pohledu etnicity a rasovosti začíná i v USA poměrně pozdě a dodnes neexistuje příliš mnoho prací na toto témat zřejmě proto, že etnická detektivka se začala více rozvíjet až v současné době. Proto práce, které jsem zmínil, spíše sledují problém etnicity/rasovosti jako téma v detektivní tvorbě (nejen hard-boiled literatury), než aby zkoumaly přímo detektivky etnické.

Dnes otázky o rasismu v multikulturním světě mohou více či méně zanikat, či nemusí působit tak důležitým dojmem, neb dnes nikoho příliš nepřekvapí například to, že hlavní vyšetřovatel případu je černoch nebo homosexuál. Lze si toho výrazně všimnout u současných detektivních seriálů a filmů, kde postupně bílého muže nahrazují jiné rasy, jiná etnika či ženy. Nesmí tím však vzniknout dojem, že rasismus vymizel.

4. 1. Etnicita a rasa

Před tím, než dojde k analýze vybraných detektivek, je nezbytné představit si dva důležité pojmy. Tedy rasa (angl. „*race*“) a etnicita (angl. „*ethnicity*“). Tyto termíny se staly

⁵⁸ BROWN, Ray B. *Murder on the reservation: American Indian crime fiction: aims and achievements*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press/Popular Press, c2004, s. 61-62. ISBN 978-0-299-19614-1.

⁵⁹ *Sleuthing ethnicity: the detective in multiethnic crime fiction*. Associated University Presses: Fairleigh Dickinson University Press, c2003, s. 36-37. ISBN 9780838639795.

během let sociálním diskurzem, který dodnes neutichá, například v diskurzech politických či akademických. Během let se však tyto diskurzy měnily a chápání pojmů se neustále proměňovalo. Dříve používaný pojem “*rasa*” byl spojován s fyzickými/biologickými odlišnostmi kdežto novější pojem “*etnicita*” se z pravidla používá v kontextu kulturních odlišností a původem, tedy sociologickými faktory.⁶⁰

„*Etnická skupina* či *etnikum* je skupina obyvatel, jejíž členové se navzájem ztotožňují na základech společné národnosti nebo společných kulturních tradic.“⁶¹

„*Termín rasa* se vztahuje k pojmu rozdělení lidí do populací či skupin na základě nejruznějších vnějších charakteristik (což obvykle vychází z genetického původu).“⁶²

V dnešní době jde o poněkud složitější určení, avšak jasná diference zůstává zachována. Etnicita jako koncept odkazuje na způsob, ve kterém sociální a kulturní rozdíly, jazyk a původ dohromady tvoří sociální organizaci a formují společenský systém klasifikace. Rasovost odkazuje na představy, které si nárokují klasifikovat různé rasy, které vidí jako zásadně odlišné a nerovnocenné.⁶³

V prostředí USA musíme počítat s tím, že tamní společenský řád všudypřítomně začleňoval myšlenku rasového rozdílu (angl. “*race difference*”), což v mnoha směrech odpovídá skutečným rozdílům a nerovnostem v americké sociální struktuře. Přestože je termín “*rasa*” diskreditován, stále přežívá ve společnostech, kde jakási “*rasalizace*” postojů, přesvědčení a praktik sociálních institucí zůstává pevně zakotvena. Má to své hluboké kořeny v historii USA hlavně vlivem otrokářské minulosti.⁶⁴

V USA existuje šest oficiálně definovaných kategorií ras, a to jmenovitě bílí Američané, černoši nebo Afroameričané, původní Američané (Indiáni) a původní obyvatelé Aljašky (například Aleuti), asijsí Američané, původní Havajané a další obyvatelé Pacifických ostrovů a jiné rasy. Co se týče etnicity, v Americe se objevují pouze dvě, a to Hispánská a Latinskoamerická.⁶⁵ Zde je ale důležité brát na vědomí pouze historický význam, popřípadě význam, který slouží třeba ke sčítání lidu apod. Z tohoto pohledu by totiž nešlo rozebírat a

⁶⁰ FENTON, Steve. *Ethnicity: Racism, class and culture*. Lanham, Md, 1999, s. 1-3. ISBN 0847695298.

⁶¹ Ethnicity vs. Race. *Diffen* [online]. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <https://www.diffen.com/difference/Ethnicity_vs_Race/>.

⁶² Tamtéž.

⁶³ FENTON, Steve. *Ethnicity: Racism, class and culture*. Lanham, Md, 1999, s. 62. ISBN 0847695298.

⁶⁴ Tamtéž, s. 61.

⁶⁵ Race and Ethnicity Classifications. *State Data Center* [online]. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <<http://www.iowadatacenter.org/aboutdata/raceclassification/>>.

analyzovat detektivku etnickou, nýbrž rasovou, což v tomto smyslu není možné. Podstatná je citace níže z Fentonovy knihy:

„Je obtížné určitě konečný význam těchto pojmům, jistě je ale možné si uvědomit konotace, které jsou poměrně trvalé. Termín rasa je spojen s nesprávnou vědou, konotuje to fyzické rozdíly a často barvu kůže. Typicky je nato nahlíženo jako na něco zlomyslného, a tyto rasové ideologie byly spojovány s donucováním a režimy útlaku. Naproti tomu etnicita může být chápána jako analytický termín ve společenských vědách, je často považován za dobrovolnou identifikaci národů a jako (alespoň potenciálně), benigní.“⁶⁷

Tento odstavec ve své podstatě říká, že je těžké oba termíny spojit s jasnou definicí, přesto však rasu i etnicitu spojujeme s velmi odlišnými, ne s však vždy jasnými, formulacemi. Zabývat se tak pojmy rasy a rasovosti by nebylo správné, naopak etnicita je tím pojmem, který se vědách běžně užívá a je také klíčovým tématem této práce.

4. 2. Postava vyšetřovatele v kontextu etnické detektivky

Jeden z nejdůležitějších prvků detektivních příběhů je postava detektiva či popřípadě osoba, která je s případem spojena tak, že jej vědomě vyšetřuje. Postava detektiva, nebo s těchto případech spíše vyšetřovatel, prošla během let své transformace. V úvodní části jsem postavu klasického detektiva již rozebíral, jejich společné rysy apod. V této kapitole se zaměřím na současné (etnické) detektivní postavy jednotlivých spisovatelů, jejich příběhové vyobrazení, a stručné představení autorů. Pozornost bude věnována hlavně jejich charakteristickým vlastnostem, jako je například povaha a chování, ale dále také jejich schopnostem, metodám vyšetřování apod. V závěru pak bude důležité postavy porovnat a nalézt například jisté schody mezi novodobými detektivy a těmi klasickými a také zjistit úlohu etnického detektiva v kontextu etnických detektivek. Celkový rozbor detektivních postav pomůže dotvořit obraz etnické detektivky jakožto jedinečného subžánru.

4. 2. 1. Dana Stabenow – Kate Shugak

Dana Stabenow (nar. 1952) je americká spisovatelka původem z Aljašky, žijící v největším městě tohoto státu, Anchorage. Díky svým znalostem okolí a tamních kultur

⁶⁷ FENTON, Steve. *Ethnicity: Racism, class and culture*. Lanham, Md, 1999, s. 69. ISBN 0847695298.

dokázala vytvořit originální a kriticky oceněné příběhy,⁶⁸ Svou spisovatelskou kariéru Stabenow nastartovala v roce 1991. Její nejznámější díla jsou prózy s tajemstvím, jejíž protagonistkou je míšenka Kate Shugak. Stabenow napsala s touto hrdinkou již 21 knih začínajíc knihou „*A Cold Day for Murder*“ (přel. „Chladný den pro vraždu“) z roku 1991 a konče nejnovějším počinem „*Less than a Treason*“ (přel. „Méně než zrada“) z roku 2017. V této práci budu odkazovat na zmíněný první díl a také druhý z roku 1992 „*A Fatal Thaw*“ (přel. „Osudné tání“) a na jeden z pozdějších děl, přesněji z roku 2010, „*A Night Too Dark*“ (přel. „Příliš temná noc“).

U Stabenow je na první pohled, či po několika větách vidět, jak dobře zná prostředí, ve kterém žije. Přestože se v knihách vyhýbá částečně realitě, je prostředí popisováno velmi věrohodně což nejspíše pramení z jejích zkušeností a z toho, jak se jí jeví svět kolem ní. Protagonistka děl Dany Stabenow, Kate Shugak, má Aleutské kořeny, které z jejich příběhů dělají něco, co není jen klasikou detektivkou s typickým detektivem. Tím samozřejmě je Aleutská kultura a Aljašská drsná příroda, jež prostupuje celou její tvorbou. Stabenow sama dokonce přiznává, že je její protagonistka částečně inspirována jí samou, přesto je stále svou vlastní individualitou.⁶⁹

Kate Shugak je postavou, kterou bych se nebál nazvat jako velmi dominantní a femininní. O tomto se vyjadřuje i sama autorka v knize „*Murder on the Reservation*“⁷⁰. Dominantní ve smyslu respektu vůči její osobě téměř od všech, kteří ji znají a femininní například v jejím vášnivém přístupu k sexuálnímu uspokojení, navíc si je své sexuální přitažlivosti dobře vědoma a umí ji využívat ke svým potřebám. Kate představuje soukromou či příležitostnou vyšetřovatelku kriminálních, nebo jen z počátku podezřelých případů, na které oficiální autority nemají zrovna čas a prostředky. Na scénu tedy přichází právě ona, tato silná žena s Aleutskými kořeny a odhodláním.

Kate Shugak má svůj život spjatý s drsným prostředím Aljašky, konkrétněji s okolím řeky Kanuyaq a pohoří Quilak, jež jsou součástí Parku⁷¹. Je zde nutné říci, že Stabenow vesměs nepoužívá skutečná jména a místa, vytváří si svůj vlastní fikční svět, jež je pouze podobný své

⁶⁸ V roce 1993 získala ocenění Edward Award a v roce 2011 získala cenu Nero Award.

⁶⁹ BROWNE, Ray B. *Murder on the reservation: American Indian crime fiction: aims and achievements*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press/Popular Press, c2004, s. 261. ISBN 978-0299196141.

⁷⁰ Tamtéž, s.263.

⁷¹ Dana Stabenow takto jednoduše „the Park“ pojmenovává místo, ve kterém se většina příběhů odehrává. Jde však o národní park, který může mít skutečně existující předlohu. V okolí města Anchorage se nachází hned pět národních parků Denali National Park, Katmail National Park, Kenai Fjords National Park, Lake Clark National Park a Wrangell – Saint Elias National Park.

reálné předloze. Proto nikde na mapě Aljašky nenalezneme tuto řeku, pohoří ani město Niniltna, které je pro Kate tím nejbližším místem. Z této skupina autorů je jedinou, která nevyužívá skutečná místa.

Jak bylo již zmíněno, protagonistka je z části Aleutka, ale sama sebe označila jako míšenku v díle „*A Night Too Dark*“. Její babička Ekaterina Shugak je zase z části Ruska, ale i další členové rodiny mají různé kořeny a ona Aleutská část je v podstatě minoritní. Z dialogu níže, který vede se svou babičkou lze dobře vidět, nejen jejich vzájemná nevraživost, ale právě ona rodinná problematika původu.

Kate pozvedla obočí. „Vykořisťování? To slovo je tento měsíc v módě? A nesnaž se ty svoje hovadiny jako ‚my-proti-světú, zachovejme-čistotu-rasy‘, používat proti mně Emmo. Tvůj prapraděda byl stoprocentní Ruský kozák, tvůj strýc byl žid a švec, který přišel na sever kvůli Zlaté horečce a tvá sestra se vdala za Norského rybáře. My Aleuti jsme asi tak čistokrevní jako jedni z Abelových psů.“⁷²

Starý Sam byl míšenec, stejně jako Kate. A stejně jako Kate poznal hovadinu, hned když ji uslyšel.⁷⁴

Přesto se řadí k etnické skupině Aleutů, ale je si vědoma toho, že v místě jejího života docházelo ke křížení mezi různými rasami původních obyvatel jako Yupikové a Inupiatové, a dokonce i mezi přistěhovalci z jiných částí světa, kteří zde zavítali v dobách Zlaté horečky, ale i jindy.

Její bohatá kariéra vyšetřovatelky začala ve městě Anchorage (které výjimečně opravdu existuje) v *Anchorage District Attorney's investigative* (zkráceně D. A. 's), kde byla zaměstnaná na oddělení zabývající se případy sexuálního násilí do doby, než práci dobrovolně opustila. To se odehrálo po konfrontaci s mužem, který zneužíval malé děti. Při vzájemné potyčce během zatýkání ji muž podřízl doslova od ucha k uchu. Sice přežila, ale psychická zátěž, částečně i z toho, že byla nucena zabít před dětmi jejich otce, byla tak veliká, že byla dohnána vlastním vědomím a práci opustila. Její chování je tímto, minimálně v prvotních dvou dílech, značně poznamenáno, ale i později se k němu občas vrací ve vzpomínkách. Kate se tak jeví jako zlomeným člověk, kterým před tím nebyvala. Její chování tak může z počátku působit chladně, odtažitě, nedůvěřivě však zároveň velmi odhodlaně. Místy se dokonce jeví jako osoba

⁷² STABENOW, Dana. *A cold day for murder*. London: Head of Zeus, 2013, s. 47. ISBN 9781908800398.

⁷⁴ STABENOW, Dana. *A night too dark*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: St. Martin's Paperbacks, 2010, s. 35. ISBN 9780312559083.

nebezpečná. Není ale pochyb o tom, že je Kate neobyčejně silnou ženou, už jen díky tomu, že dokázala přemoci dospělého muže ve vzájemné šarvátce na život a na smrt. Tento úsek textu z knihy „*A Cold Day for Murder*“ stručně představuje její hroživou minulost:

Venku se na něj Gamble podíval a řekl, „Kde přišla k té jizvě?“ Jack mezitím zaměstnával sám sebe startérem motoru a Gamble se zeptal znovu, „Morgane. Odkud přišla k té jizvě?“

Druhý muž si povzdechl a nepřítomně odpověděl, „V souboji na nože s úchylem.“

...

„Ježíši Kriste“, odpověděl Gamble. „Co se stalo?“

Jack odšrouboval otvor na plyn, se sněžným skútreem zatřásl a pak nahlédl do nádrže. „Někdo anonymně zavolal na linku bezpečí, nahlásil otce pěti dětí, který týral své děti. Nejspíš ony jim zavolaly. Kate šla událost prověřit a přichytila ho při činu se čtyřletým dítětem.“

Gamble zavřel oči a zatřásl hlavou. „Dostala ho?“

Morgan odhákl kanystř z mašiny a obsah vyprázdnil do nádrže. „Je mrtvý.“⁷⁵

Po této zkušenosti není podivem, jakým směrem se rozhodla Kate Shugak jít. Opustila práci, žije o samotě se svým psem a je docela uzavřená sama do sebe. To jsou již předpoklady pro originálního detektiva, kterým je. Přestože se může zdát jako poustevník a člověk odtržený od společnosti, není to pravda. Kate je velmi srdečný a milující člověk i pod tou tvrdou maskou, kterou nosí. Má ráda svou rodinu, i když vůči nim může vystupovat chladně, udělala by pro ně hodně. Například když pro svou sestřenicí našla novou možnost, jak začít život někde jinde, než jen trávit čas doma v kuchyni a péči o děti. Její pozdější transformace, která se prezentuje v knize „*A Night Too Dark*“, je již oproštěná osamocenímu životu v izolovanosti a její zdánlivě nepřístupná maska zůstává, jen když čelí lidem podezřelým z vraždy, či těm co nemá rád.

Zmíněné dvě krátké ukázky vypovídají o tom, jak k oné nešťastné události došlo. Byť byl pachatel zabit, jizva, kterou Kate má, nepochybně přejala roli symbolu, a to na celý její život. Symbol, který si všichni spojí s její osobou, ale také symbol, který pro ni osobně znamená víc, než si sama někdy připouští. V knihách se nejvíce k této součásti její image vyjadřují postavy, které Kate neznají, jde nejčastěji o první věc, které si všimnou, viz výše. Vrací se k ní ale i ona

⁷⁵ STABENOW, Dana. *A cold day for murder*. London: Head of Zeus, 2013, s. 14-15. ISBN 9781908800398.

sama, když reflektuje onu událost v souvislosti s nějakým konkrétním momentem. Kate však tuto novou podobu přijala, byť je to pro ni připomínka krutosti, bolesti, změny, kterou udělala ve svém životě, věčná připomínka toho, kým je a kým byla. Skvěle to lze vidět v knize „*A Cold Day for Murder*“, kde v jedné slabé chvílce vzpomíná na onu nešťastnou událost. Jde také o jeden z vzácných momentů, kdy nezvládá nápor emocí.

„Žádné varování, žádný záložní plán, nic!“ snažila se vykřiknout, ale jizva jí to nedovolila. „Sedm let jsem dělal každou tvou špinavou práci. Sedm let přesvědčování dětí, aby svědčili proti svým rodičům, manželek proti svým manželům, sester proti bratrům a strýcům. „Jsi žena Kate,“ řekla napodobující jeho hlas, „Jsi žena a jsi z buše a víš víc, než by mohl vědět jakýkoliv cizinec, o životě těchto lidí.“

Čtrnáct měsíců trápení, noční můry po nocích, živé sny přes den, jí znovu přinášely ten zvláštní zvuk nože pronikajícího lidskou kůží, zvuk zvláště podivný, když jde o vaši vlastní kůži. Marně se snažila zapomenout pohled na nahé dítě, které s ní bojovalo holýma rukama, aby chránilo svého otce, či zvuk skučícího dítěte, které ji prosilo, zoufale prosilo, ať už to vše skončí. Nebo ten pocit vítězství, který ji zaplavil v divoké, oslavné, odporné vlně, než se vzpamatovala a uvědomila si, že stojí vzpřímená s nožem pachatele v ruce, sama krvácí zaživa, zatímco útočník ležel před ní a všechny jeho záměry i samotný život z něj vyprchávaly. Ale hlavně to dítě, to brečící dítě, zůstávalo vryté hluboko v její mysli. Ať bděla, snila či v klidu pracovala, Kate věděla s hořkou jistotou, že nikdy nebude schopna zapomenout ty dlouhé, tiché slzy klouzající po tváři nahého krvácejícího dítěte.⁷⁶

Emoce jsou pro Kate něčím, na co se snaží příliš nedbat. Emotivnost není dobrou vlastností pro vyšetřovatele kriminálních případů a toho si je vědoma. Jde nejspíše o jeden z důvodů, proč emoce a city často nedává najevo svému okolí. Výjimkou jsou právě tyto situace, kdy dojde k jakémusi vyvrcholení. Podobné chvílky zažívá také v momentě, kdy se stane něco někomu z jejích blízkých. V následující ukázce ze závěru knihy „*A Cold Day for Murder*“, dochází k jedné takové události. Autorka Kate postavila opravdu těžké životní zkoušky:

Byla skoro na konci cesty, když se střelná rána odrazila od nehybných ramen pohoří Quilak. Podruhé zakopla, téměř upadla na zem, ale zachytila se o kmen stromu a čekala, až

⁷⁶ Tamtéž, s. 115-116.

přijde bolest, na teplou, slanou krev v ústech, na ten šok, následován mučivou, oslabující bolestí. Věděla, co může očekávat. Položila si hlavu o kůru smrku, opřela se o něj a čekala.

Nic nepřicházelo, jen ticho nehybného lesa, jen nekonečný horizont nebes. Rozuměla, a ta bolest v jejím dalším nádechu byla tak obrovská, že si přála, aby byla postřelená. Mutt se na ni dívala a úzkostlivě kňučela.⁷⁷

Ze zmíněné jizvy vyzařuje, a to je nepřehlédnutelné, velký respekt. Lidé, kteří ji znají, ji velmi respektují a vzhlíží k jejím činům, a i u cizinců vzbuzuje podobné pocity. Nemusí jít ale pouze o schopnosti jizvy vůči okolí, ale spíše o kombinaci s její povahou. Zajímavě působí jizva na některé muže v Parku, například na jejího manžela Jima (k tomuto sblížení dochází až v pozdějších dílech), vzbuzuje u něj zvláštní sexuální vzrušení, samozřejmě to není jen jizvou, ale celou kombinací aspektů, snad z jakési adorace její síly a zároveň křehké ženskosti. Nejde ale jen o manžela, ale i jiné, méně důležité postavy, u kterých vzbuzuje silné sexuální touhy, a to si sama nesmírně užívá, ať už tělesně nebo jen pocitově. Jeden z takových případů se nachází v závěru knihy „*A Night Too Dark*“ mezi ní a jejím manželem Jimem, kde jej svádí:

Jedli v tichosti, alespoň po nějakou chvíli, ale všiml si moc dobře jejího výrazu. „Co?“

Kate se na něj lehce usmála a zakroutila hlavou.

Položil vidličku na stůl. „Co je?“

„Dneska je to první den v týdnu, co jsi doma.“

Vrátil se zpátky k jídlu. „To je tou prací.“

Opřela se a začala se smát. „To nebylo obvinění, ale jen postřeh.“

Ujistěný jejím smíchem zopakoval, „Co teda?“

Vzala si jeho ruku do svých a přitáhla si ji ke svým ústům. Její rty polechtaly dlaň a on se snažil, aby necuknul. Její jazyk oblizoval čáru života, a pak se její zuby silně zakously do kořene palce.

Slabá bolest vystřelila okamžitě směrem do jeho třísel. „Ježíši, Kate.“ Jeho tep se zvýšil a těžce se mu dýchalo.

⁷⁷ Tamtéž, s. 177.

Jazykem mu mírnila bolest a pustila mu ruku. „Chyběl jsi mi, to je vše.“ Přestala a vrátila se zpět k jídlu, celá nevinná a s nezájmem, přestože koutky jejích úst se pobaveně chvěly.

...

„Seru na to,“ řekl. Odstrčil svůj talíř, postavil se a vrhnul se na ni v jednom jediném okamžiku. Mohlo to být těžší, pokud by se mu bránila, ale ne, vpadla mu se smíchem do náruče. Smála se ještě víc, když jedním tahem ruky shodil vše ze stolu a položil ji na něj.⁷⁸

Jak již bylo zmíněno, Kate si zvolila život dále od města, dále od civilizace, blíž k přírodě. Žije osamoceně pouze se psem v domku „uprostřed“ lesa. Její dva nejbližší sousedé jsou poměrně daleko. K tomuto způsobu života se rozhodla po incidentu s nožem. Poměrně osamělý život však pouze neodkazuje jen na tento nešťastný incident, nýbrž jde také o výsledek neuspokojeného rodinného života. Její rodiče zemřeli, když Kate bylo osm let, viz krátká ukázka:

„...Její otec se utopil v úžině Prince Williama, když Kate bylo osm. Její matka zemřela před dvěma lety, ...“⁷⁹

Důvodem byl alkohol, který je v knihách Dany Stabenow všudypřítomný. Otázka alkoholu je problémem, který ale nepostihuje jenom Park, objevuje se také v Navažské rezervaci. Kate ovšem nepije, nejspíše právě kvůli této zkušenosti z dětských let. Vyrůstala tak u své babičky, Ekateriny Moonin Shugak, jakožto představitelky silně tradicionalistického způsobu života. Díky tomu mezi oběma příbuznými můžeme pozorovat konflikt, jenž má kořeny v dobách dávno minulých. Jde o dvě tak rozdílné osoby, které spolu ani nemohly dlouho sdílet společnou střechu.

„Takže,“ pozdravila svou jmenovkyni. „Katyo.“

„Emmo.“ Kate se sehnula a políbila překvapivě mladou tvář staré ženy. „Vypadáš dobře.“

„To už bys byla dávno věděla, kdyby ses rozhodla žít tady mezi svými lidmi.“

⁷⁸ STABENOW, Dana. *A night too dark*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: St. Martin's Paperbacks, 2010, s. 289-290. ISBN 9780312559083.

⁷⁹ STABENOW, Dana. *A cold day for murder*. London: Head of Zeus, 2013, s. 27. ISBN 9781908800398.

Kate si rozepla zimní kabát a posadila se do křesla naproti její babičce, neodpovídajíc. Nebyl k tomu žádný důvod; tyhle neshody byly tak staré, jako ona sama, a Kate sem nepřišla, aby se hádala. Podívala se přes stůl, bez výrazu ve tváři a s vlídným pohledem.⁸⁰

V pozdějších dílech toto své pohodlí života v ústraní vymění za rodinný život s dětmi. Bohužel jsem neměl možnost pozorovat tento přerod ze samotářky v milující matku z důvodu chybějících materiálů, přesto mohu tvrdit, že se tato transformace hlavní postavy povedla, protože Kate získává zcela jinou perspektivu a roli. V knize „*A Night Too Dark*“, je sice již matkou, ale její děti v příběhu příliš nevystupují, ale z těch krátkých okamžiků je vidět, že jí na rodině opravdu velmi záleží.

Kate Shugak nemá jako někteří jiní vyšetřovatelé v této práci lidského společníka. Někoho, kdo je po jejím boku a pomáhá jí řešit všechny případy. Jednoho společníka, či spíše společnici má, ale v podobě zvířete. Její pes (fenka), kříženec vlka a huskyho, je také součástí jejího života, doprovází ji téměř na každém kroku a v jistém smyslu kopíruje svou majitelku. K představení poslouží tato ukázka z úvodu prvního dílu:

„Tak alespoň víme, že je doma,“ řekl velký chlap klidně a vystoupil.

„Kurva, co to je?“ řekl jeho pasažér, jehož tvář bylo ještě víc pobledlá, pokud to vůbec bylo možné.

Velký chlap se podíval před sebe a uviděl obrovské šedé zvíře se silným obojkem a chlupatým ocasem běžící přes dvůr jejich směrem, tiše a záměrně. „Pes,“ řekl lakonicky.

„Pes, jo?“ řekl druhý muž, snažící se nedívat se do neohrožených psích žlutých očí. Zapátral v kapse, dokud se jeho prsty v rukavicích nedotkly bezpečí jeho .38 Policejního speciálu. Podíval se před sebe, jen aby uviděl ty žluté oči zaměřené na něj s přemýšlivým výrazem a on ztuhl. „Sakra, vypadá jako vlk,“ řekl konečně, snažící se vyrovnat se nenucenosti druhého muže.

„Ale,“ řekl velký muž, držíc jednu ruku před sebou s pokrčenými prsty dlaní dolů. „jen poloviční. Hey, Mutte, jak se máš holka?“ Mutt k němu natáhla obezřetně nos, dvakrát čichla a kýchlá si. Její ocas se viditelně zavrtěl. Pak se podívala na druhého muže a zdálo se, že pozvedla obočí. „Natáhni před sebe ruku,“ řekl velký muž.

„Cože?“

⁸⁰ Tamtéž, s. 43.

„Zatni do pěsti, dlani dolů, drž ji před sebou.“

Druhý muž polkl, mentálně se se svou rukou rozloučil a poslechl. Mutt ji očichala, prohlédla si jej ještě potřetí způsobem, který mu dával naději, že nedýchal moc vyděšeně, a pak se postavila na stranu na znamení, že je připravená je eskortovat ke dveřím chaty.⁸¹

Jde o křížence s vlkem, ze kterého jde strach díky velikosti a divokému vzhledu. Je nedůvěřivý, ale lásku dokáže dát najevo těm, ke kterým má Kate blízko. Zvířata jako společníci nejsou v těchto dalekých končinách ničím výjimečným. Jako příklad lze uvést *Bilého Tesáka* od Jacka Londona. A jako společníka ve vyšetřování dnes už také chodit daleko nemusíme. Psi se stali součástí policejních i záchranných týmů už dávno. Psa jako součásti policie pak lze vidět například ve známém seriálu *Komisař Rex*. Můžeme tvrdit, že i zvíře přejímá roli symbolu ve spojení s Kate. Zvíře ve vztahu k příběhu nemá ve zvolené primární literatuře takovou velkou úlohu, jak by se mohlo zdát na první pohled. Naopak spíše se jeví vůči protagonistce, jako neustálá připomínka pohody a klidu domova. Fenka jménem Mutt (což by v překladu do češtiny znamenalo také míšenec) sice nemívá tak velký prostor, jak by se od společníka očekávalo, ale v nějakých momentech dokáže být velmi užitečná, ať už jde o hledání, lov, zastrasování nebo dokonce v některých případech i útok na lidi, který například v druhé knize *„Fatal Thaw“* ukazuje i to, jak perfektně je tento pes vycvičený:

Muttovy přední tlapy narazily do útočnickovy hrudi. Ten spadl na záda s váhou 140 liber a vlastního vzteku. V pohybu rychlejším, než Kate stihla zareagovat, Mutt zakousla zuby do Winchestera a mávala s ním jako medvěd zbavující se komára. Zbraň spadla na led šest stop daleko, a ještě o několik dál sklouzla. Vrah ležel na místě, zmatený s odhaleným krkem v tlamě psa.⁸²

Kate Shugak, jako soukromý vyšetřovatel, je většinou konfrontována nejdříve policejními složkami, nebo jinými oficiálními autoritami. V prvním díle jde o muže z FBI, který přichází hledat svého ztraceného kolegu, jenž sám vyšetřoval zmizení jiné osoby. V druhém díle se Kate k případu dostane, až když se ona sama stane téměř obětí masového vraha. Nevyšetřuje ale vrahovy motivy, nýbrž jinou vraždu, která se stala ve stejný den, avšak byla spáchána někým jiným. K tomuto zjištění dojde až při rozbořech vystřelených kulek. V díle *„A Night Too Dark“* je pak informátorem Cooper Jim jako představitel policejních autorit ve městě. Je zajímavě, že se ve všech těchto dílech staví k vyšetřování vždy skepticky a z počátku nemá

⁸¹ Tamtéž, s. 5.

⁸² STABENOW, Dana. *A fatal thaw*. London: Head of Zeus, 2013, s. 20-21. ISBN 9781908800404.

žádný zájem na případech pracovat. Tohle pro klasické detektivy není zrovna typické, ale zde je na místě si uvědomit, jakou minulost má protagonistka za sebou, potom lze pochopit její odmítavý přístup. Je dobré mít na paměti i to, že Kate ve své podstatě není členkou FBI, policie ani jiných pravomocných složek. Jde o její dobrou vůli a ráda se nechává přemlouvat, často si nechává i dobře zaplatit. Proč je její postava ale tak důležitá, že se k ní lidé obrací o pomoc? Odpověď je jednoduchá. Kate díky dokonalé znalosti prostředí nemá problém s tím se v něm pohybovat. Díky tomu, že je to výrazná osoba ve městě, zná také její obyvatele celkem dobře. No a také nelze opominout její úspěšnou kariéru v D. A. 's. Dohromady jde o silnou triádu, díky kterým je pro autority v těchto končinách v podstatě nepostradatelnou:

„Správa Parku ztratila lesníka,“ řekl velký muž.

Kate si mezitím posypala linku moukou a vytáhla těsto z pánve.

Velký muž klidně pokračoval. „Je ztracený asi šest týdnů.“

Pak si zahrála mouku do těsta a složila jednou, dvakrát a znovu. „Nemohl se ztratit ve sněhové bouři jako většina?“

„Mohl, ale to si nemyslíme.“

„Kdo jsou to my?“

„Tohle je Fred Gamble, FBI.“

Prohlédla si jeho oblek a pozvedla koutek úst na náznak úsměvu, který rozhodně nemohl být interpretován jako přátelský. „FBI? Ale, ale, ale.“

...

„... a teď chcete mě, aby se přidala k vyšetřování?“

„Federálové chtějí to nejlepší. Navrhl jsem jim tebe. Řekl jsem jim, že znáš Perk lépe než kdokoliv jiný. Narodila ses tady, a taky byla vychována. K čertu, jsi příbuzná s polovinou lidí v něm.“

Věnovala mu nepřijemný, nepřátelský pohled, který dobře pochopil. „Proč bych vám měla pomáhat?“

Pokrčil rameny a dopil z šálku, aby si jej mohl znovu doplnit. „Jsi tady zalezlá už více než rok. Podle toho, co můžu vyčíst z venku, nevyšla jsi z usedlosti od prvního sněhu.“ Jejich oči se střetly s pochopením. „Co dál? Budeš smrkům dělat manikúru?“

Její husté rovné obočí se spojilo v jedno. „Možná ráda žiju sama,“ vyštěkla. „A možná byste měli zmizet, abych mohla začít pracovat.“⁸³

Její vyšetřovací metody a postupy jsou naopak vesměs klasické. Poté, co získá potřebné informace od autorit, začne prozkoumávat důkazy, místa činu apod. Nejdůležitější je pro ni vidět místo činu a výslech co možná největšího počtu lidí, kteří jsou s případem nějak spojeni. Během svého putování po městě a okolí pak získává informace od dalších lidí, často míří například do jediného baru jménem Roadhouse, kde se koncentruje největší počet obyvatel. Její znalosti a kontakty ji často mohou dovést i k lidem, kteří žijí mimo město nebo dokonce i mimo Aljašku, a jelikož jde o dobré kontakty, může využít jejich služeb, například když v knize *„A Night Too Dark“* potřebovala zjistit odechozí a příchozí platby z účtu podezřelého, obrátila se právě na jednoho ze svých známých. Co je na jejích metodách zvláštní tak to, že se příliš nespolehá na městské oficiální autority. Ano, diskutuje s nimi například, ale někdy se jim vysmívá. Autority jsou dokonce v častých případech zobrazovány tak, že samy případ nechtějí vyšetřovat a snaží se hledat jen ty nejjednodušší a nejklasičtější možnosti k ukončení vyšetřování. Ukázkový příklad lze najít v knize *„A Night Too Dark“*, kde je Jim Cooper otrávený z toho, jak Kate nesdílí jeho závěry, že došlo k sebevraždě (viz. strana 191). Typické pro tyto romány jsou i zcestné informace a závěry, které mají za úkol mystifikovat jak Kate, tak čtenáře. V prvním díle Kate dojde k závěru vyšetřování, až když sama zjistí, po sériích podezřelých událostí, že vrahem je jí blízký člověk. V díle druhém akčně pachatele pronásleduje a využívá ukázkově své znalosti tamního prostředí a přírody. Bohužel není schopna, zabránit neštětí. Dokonce se v tomto díle chlubí tím, že věděla, kdo je vrah už od samého začátku:

„Téměř nic z toho nebyly novinky, pro mě, ani pro nikoho, kdo v parku žil po dobu alespoň dvaceti let.“ Podívala se na Jacka. „Ano, je odpověď na tvou otázku, věděla jsem, kdo zabil Lisu Getty, skoro od prvního okamžiku, kdy jsem se dozvěděla, že nebyla zabita Rogerem McAniffem. Vsadím si, že v Parku není nikdo, kdo by to netušil.“⁸⁴

V knize *„A Night Too Dark“* ji pachatel dlouho uniká a není schopna poskládat celkový obraz událostí, z čeho je dost frustrovaná. Až v úplném závěru, díky drobnosti, na kterou si vzpomněla, dokáže odhalit vraha. Kate Shugak je schopným vyšetřovatelem, který vždy dojde k úspěšnému závěru, v prvních dvou dílech je však svědkem, jiných finálních situací, než je

⁸³ STABENOW, Dana. *A cold day for murder*. London: Head of Zeus, 2013, s. 10-12. ISBN 9781908800398.

⁸⁴ STABENOW, Dana. *A fatal thaw*. London: Head of Zeus, 2013, s. 187-188. ISBN 9781908800404.

zatčení, tedy smrt. Dana Stebenow se svou protagonistkou vytvořila fikční svět přesně postavený pro postavu Kate Shugak. Její silné stránky ji dokáží hnát kupředu, slabé ji naopak dávají lidskou tvář, líbivost, se kterou se lze ztotožnit. Autorčiným cílem bylo ukázat světu toto nádherné prostředí, kulturu a vzbudit ve čtenářích emoce, kdy příjemný bonusem by pro ni bylo, kdyby se díky tomu čtenáři i něco dozvěděli.⁸⁵

4. 2. 2. Walter Mosley – Ezekiel Rawlins

Walter Mosley (nar. 1952) jako jediný z těchto autorů představuje ve své velkolepé tvorbě černošskou komunitu. On sám jako černoš ještě vyrůstal v době, kdy rasismus vůči černošům byl na denním pořádku. Rasismus je ústředním motivem jeho knižní série s Ezekielem Rawlinsem, černošským protagonistou jeho detektivních románů. Mosley tuto sérii započal v roce 1990 knihou „*Devil in a Blue Dress*“ (přel. „*Ďábel v modrém*“) a zatím poslední vyšla v roce 2016 „*Charcoal Joe*“ (přel. „*Uhlíř Joe*“). Celou sérii s Ezekielem tvoří čtrnáct knih. Podle toho, jak byly knihy vydávány, by se dala tvorba této série rozdělit na několik časových období. Od roku 1990 do roku 1997, od roku 2002 do 2007 a od roku 2013 do dnes. Tyto dlouhé časové rozestupy jsou neobvyklé, jde o jediného z těchto autorů, který nepíše konzistentně, nepočítám-li manžele Thurlo, kdy z důvodu smrti Aimée, dochází k podobnému případu. Důvody mohou být různé, nejspíše ale došlo k tomu, že se Mosley věnoval i jiným projektům. Důležité však je, že jeho tvorba se neomezuje pouze na tuto sérii, ale můžeme se setkat i s jinými detektivními sériemi. Například série s Leonidem McGillem nebo Nebojácným Jonesem. Svou tvorbu rozšířil i o několik sci-fi románů, erotických románů, divadelních her a dalších. Kromě psaní knih píše Mosley také scénáře. Podle jeho knihy „*Devil in a Blue Dress*“ (přel. „*Ďábel v modrém*“) vznikl v roce 1995 stejnojmenný film v hlavních rolích s Denzelem Washingtonem a Tomem Sizemorem. Podle hodnocení na předních filmových databázích, jako je například IMDB nebo RottenTomatoes, dosahoval film dobrého hodnocení.⁸⁶ Stejně dobré hodnocení má pak i knižní předloha na serveru Goodreads⁸⁷ což jednoznačně vypovídá o kvalitách této knihy, který jistě umocní i filmový zážitek.

⁸⁵ BROWNE, Ray B. *Murder on the reservation: American Indian crime fiction: aims and achievements*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press/Popular Press, c2004, s. 263. ISBN 978-0299196141.

⁸⁶ Na Rotten Tomatoes dosahovalo hodnocení publika 69 %, na IMDB 6,7 bodů z deseti a na českém ČSFD 56 % k dnešními dny. *Devil in a Blue Dress* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.rottentomatoes.com/m/devil_in_a_blue_dress/>, *Devil in a Blue Dress* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0112857/?ref_=nm_film_wr_8>, *Ďábel v modrém* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <<https://www.csfd.cz/film/3025-dabel-v-modrem/prehled/>>.

⁸⁷ *Devil an a Blue Dress* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/37100.Devil_in_a_Blue_Dress/>.

Walter Mosley tedy započal svou nejméně výraznější sérii knihou s názvem „*Devil in a Blue Dress*“. Vytvořil zde fiktivní postavu Ezekeiela Rawlinse přezdívaného „Easy“, což v překladu znamená něco jednoduchého, snadného. O jednoduchosti v jeho životě, případech, okolnostech a vlastně celého knižního příběhu ale nelze vůbec mluvit. Jeho přezdívka tak v celém kontextu působí jako povedená, avšak smutná ironie. V době prvního dílu je Easy 28 let, v knize „*Little Green*“ pak už 47. Během této doby prožívá tento černošský muž různé, někdy těžko uvěřitelné, příběhy a dobrodružství ve městě Los Angeles a blízkém okolí. Časově začíná první kniha rokem 1948, tedy po druhé světové válce, jejíž motivy lze najít v obou knihách v hojném počtu. Kromě vzpomínek na válku, které se Easy zúčastnil jako mladý americký voják a která jej ovlivnila do konce života, jej také ovlivnil rasismus v té době běžný vůči černošské komunitě. S těmito vlivy se pak musí a snaží vyrovnávat po svém.

Easy jako mladý muž pracuje v letecké továrně, ale díky konfliktu s šéfem, který po černoších vyžadoval dlouhé přesčasy, skončil. Jeho důvod si můžeme ukázat v ukázce:

„Dlouho jsem tě tady neviděl Easy. Kde se flákáš?“

„Pracoval jsem, pro Šampiona, však víš, ale vyhodil mě.“

„Vyhodil?“ V jeho tváři se objevil náznak úsměvu.

„Jen tak z ničeho nic.“

„Kurva. To mě mrzí. Propouštěli?“

„Ne chlape. To je tím, že šéf není spokojený, když děláš dobře svou práci. Potřeboval by nakopat prdel.“

„To chápu.“

„Zrovna tohle pondělí jsem dokončil směnu, a byl jsem tak unavený, že jsem ani nemohl chodit rovně...“

„Aha.“ řekl Junior na znamení, aby pokračoval.

„... a šéf ke mně přišel a říká mi, že mě potřebuje ještě na hodinu v práci. Tak jsem mu řekl, že se omlouvám, že mám rande. A to jsem taky měl, s mou postelí.“

...

„Prostě mi pak řekl, že mám jít domů, a že se nemám obtěžovat vracet se zpátky. Řekl mi, že potřebuje lidi, kteří jsou ochotní pracovat. Tak jsem odešel.“⁸⁸

Pravým důvodem, proč byl Easy vyhozen z práce byl ale ten, že byl černoš a odporoval bílému šéfovi. Toto se dozvídáme až poté, co se s Easym poprvé setkáváme v baru, kde dostane nabídku od podezřelého muže v bílém obleku, aby mu pomohl se zdánlivě jednoduchým kšeftem. Easy, jelikož nemá na výběr, nabídku přijme, a tím začíná jeho vyšetřovací koloběh. Důvodem, proč si jej muž vybral, byla nejspíše jeho tmavá pleť, a tedy schopnost pohybovat se černošské komunitě a zřejmě také to, že by na něj bylo jednodušší svalit vinu, protože by mu žádný policista nevěřil. Jeho úkolem je nalézt ženu jménem Daphne, manželku majetného muže, kterou však chce najít mnohem víc lidí, než by člověk mohl čekat. Za jeho úkolem se skrývá spousta překážek, jako je policie, zrada, rasismus, vraždy a jiné.

Tento mladý detektiv v příběhu působí jako muž inteligentní, trochu naivní a vystrašený, určitě ne hloupý, umí si dát dvě a dvě dohromady a nebýt jeho nešťastné finanční situace, nikdy by neuzavřel takovýto kšeft. Easy opravdu černošskou komunitu v Los Angeles zná a umí se v ní dobře pohybovat, zřejmě také díky jeho vlídné povaze a dobrosrdečnosti. Proto jej i ostatní lidé mají taktéž v lásce. Co mu však chybí, tak rodina. O svém otci a matce téměř nemluví. Z malých střípků ale víme, že matka zemřela. Pravděpodobně má nějakou širší rodinu někde v Houstonu, odkud pochází, ale o té se v těchto dvou knihách nedozvídáme. V prvním díle je jeho cílem získat peníze, mohl by totiž přijít o to jediné co má, dům, který si koupil na hypotéku. A jelikož je černoš, jdou po něm vymahači dluhů okamžitě, co se objeví problém. V krátké ukázce lze vidět jeho lásku vůči domu, který vlastní a je jasné, že se jej nevzdá.

„Rád chodím domů. Možná je to tím, že jsem vyrůstal na velké farmě, nebo tím, že jsem nikdy nic nevlastnil, dokud jsem nekoupil tento dům, který miluji. Roste tady jabloň a hruškovec hned před domem obklopené St. Augustinovou trávou. Vedle domu je granátovník, který plodil více než třicet plodů každou sezónu a také banánovník, který nikdy neměl ani plod. Jsou tady jiriny a divoké růže vysázené okolo plotu a africké fialky, které pěstují ve velké sklenici na verandě.“⁸⁹

Je důležité říct, že Ezekiel není žádným policistou ani detektivem, alespoň ne v „*Devil in a Blue Dress*“ a také neslouží jako nástroj spravedlnosti a práva. Jeho způsob vyšetřování

⁸⁸ MOSLEY, Walter. *Devil in a blue dress*. London: Serpent's Tail, 2017, s. 35-36. ISBN 978-1-78125-519-9.

⁸⁹ Tamtéž, s. 19.

v prvním díle je čistě osobního charakteru. Nicméně hazarduje mezi dvěma břehy, mafií a policií, a je tak ve dvojnásobném nebezpečí. V jedné části knihy se ale za detektiva považuje:

„Během následujícího dne jsem šel do barů, kde Frank prodal pašované zboží, a taky na debilní pouliční hry, kterých se účastnil. Nikde jsem ale nezmínil jeho jméno. Frank byl podezřívavý, jako všichni gangsteři, a pokud si myslel, že o něm lidé mluví, byl nervózní; pokud by byl Frank nervózní, mohl by mě zabít dřív, než bych cokoliv udělal.

Jsou to právě tyto dva dny, spíše než jakékoli dny před tím, co ze mě udělaly detektiva.“⁹⁰

Jeho vyšetřovací kariéra, jako soukromý detektiv, se rozjíždí až v pozdějších dílech, kdy spolupracuje s policií, ale zůstává věrná i svým nezákonným kontaktům. Zajímavé je, že přestože je v podstatě detektivem, nevyhýbají se mu rasistické momenty ze strany policejních složek.

Způsob, kterým vyšetřuje v prvním díle, je poměrně jednoduchý. Snaží se postupně plnit jednotlivé úkoly, které mu zadává jeho nový „šéf“. Přestože mělo jít pouze o jeden úkol, je zklamán tím, že se požadavky stupňují, jak od šéfa, tak dalších lidí, kteří naopak vystupují proti němu. Je tak nucený dál a dále plnit úkoly, protože má strach, že by nemusel dostat zapláceno a jelikož se úkoly zdají snadné, neváhá. Bohužel po něj jej tyto úkoly dovedou k různým nepříjemným situacím, díky kterým se v podstatě náhodou zaplete do celé události a stane se podezřelým z vraždy jeho kamarádky, se kterou nedlouho před tím strávil noc.

Mezitím se hledaná Daphne snaží utéct co nejdál ode všech. Easyho šéf chce peníze, které má Daphne u sebe a její manžel chce zase jen Daphne a ne peníze. Zajímavostí je, že se Easy v blízkosti žen cítí velmi dobře a je taky velmi žádaný. Není pak překvapení, že shledání s Daphne, a i jinými ženami končí často sexem, i když v díle „*Little Green*“ se jedná spíše o znásilnění (žena znásilní jeho), jelikož je v deliriu a nevnímá, co se kolem něj děje. Ženy jsou vůči Easyemu postaveny často v lepším světle než muži. Sice jim z počátku nedůvěřuje, ale jeho vztah vůči nim je otevřenější a vlídnější. Má osvojené jisté vlastnosti džentlmena.

V této nelehké situaci vyšetřovatele navštěvuje Ezekiel nejrůznější části města, například utajené bary, nebo naopak luxusní mrakodrapy. Tyto zajímavé kontrasty prostupují oběma knihami a určitě i celou sérií. Díky tomu se setkává jak s bohatými lidmi, tak s nejrůznějšími dealery. Při sledování jeho vyšetřování je vidět, že se snaží myslet hlavně ve svůj prospěch,

⁹⁰ Tamtéž, s. 134.

popřípadě prospěch lidí, kteří mu ukážou, že to s ním myslí dobře. Není však snadné si získat jeho důvěru.

Ezekiel je muž, který si své prožil v mládí během Druhé světové války. Tento leitmotiv se objevuje na každém jeho kroku hlavně prostřednictvím vzpomínek, kterými referuje k nějaké události. Může jít například o případ, kdy se setkává s rasismem a vzpomíná na to, že ve válce Američané černochoy potřebovali, nebo když sní, je v bezvědomí apod., tak se mu vzpomínky vracejí. Jeden z příkladů je i vzpomínka, kdy chladně zabíjel Němce, nebo když přicházel o své přátele v bitvách. Tato skutečnost v něm zachovala, a pravděpodobně i díky zkušenostem s rasismem, velkou stopu v podobě agrese. Jeho agresivní chování nám autor skrze myšlenky postavy zpřístupňuje, málo kdy ale dojde k tomu, aby se tyto myšlenky staly skutečností. Walter Mosley se tímto snaží nejspíše ukázat, jaké vlivy má válka na člověka a zároveň, jak se s tím člověk snaží vyrovnávat. Easy to zvládá jen díky opravdu silné vůli, ale nikdy se těch hrůz, co prožil, nezbaví. Easy se během války stal strojem na zabíjení, což několikrát sám zmiňuje, ale v jedné části příběhu například sám reflektuje své zkušenosti s osvobozováním koncentračních táborů, a naopak je zde v kontrastu se zabíjením vidět jeho sympatie a lítost vůči lidem v zcela jiné situaci. Mimo jiné zde zajímavě referuje o podobnosti mezi židy a černochoy:

Pamatoval jsem si židy. Nic víc než kosti, bytosti krvácející z konečnicků a žebrající o jídlo. Pamatoval jsem si, jak před sebou mávali zesláblýma rukama snažíce se vypadat skromně; následně umírali před mýma vlastnima očima.

Seržant Vincent LeRoy našel dvanáctiletého chlapce bez vlasů, co vážil asi 20 kilo. Chlapec se k Vincentovi rozběhl a objal ho kolem nohy, jako ten chlapec z Mexika, co si našel cestu k Matthewovi Teranovi. Vincent byl drsný chlap, skvělý střelec, ale pro toho malého chlapce úplně roztál. Říkal mu Stromová krysa, kvůli tomu, jak po něm chlapec lozil.

...

Toho večera jsme se probudili brzy, protože se chlapec svíral v bolestech. Jeho nemocný žaludek se kvůli velké porci jídla roztáhl. Přes tu bolest nás ani neslyšel, když jsme se jej snažili uklidnit.

Lékař v táboře nám řekl, že zemřel na následky přejedení.

Vincent plakal celý den poté, co chlapec zemřel. Vinil sám sebe, ale my všichni jsme bolest sdíleli s ním. Nikdy nezapomenu na to, co mu ti Němci udělali, takovou krutost, kvůli které si

ani nemohl dopřát radost. Proto hodně židů tenkrát rozumělo Afroameričanům; po tisíciletí byli oni černochoy Evropy.⁹¹

Co se týče důvěry, tak je v zajímavém spojení vůči jedné důležité postavě celé knižní série. Tím je Ray Alexander, přezdívaný Maus, Ezekielův přítel z dětství. V první knize o něm Easy často přemýšlí ve strachu a znepokojení a snad doufá, že už se nikdy neuvidí. Příběh je ale svede opět dohromady a my se dozvídáme jejich společný vztah. Maus je vrah, který zavraždil svého nevlastního otce, a nejen jeho, a přesto zůstává Easyho parťák. Jeho vztahy vůči Mausovi jsou ale obezřetné, moc dobře si uvědomuje, čeho je schopný, ale zároveň ví, že mu může důvěřovat, alespoň v něčem. I když jsou Mausovy metody často radikální a až brutální, snaží se alespoň občas jednat v rámci zákona. Maus se tak zařazuje jako společník, jako Dr. Watson na dovolené, po bok Ezekieľa. Na dovolené proto, že se v příběhu objevuje méně, než by bylo u parťáka obvyklé. Nezvyklá je jejich obrácená role v „*Little Green*“, kdy Maus Easyho zachrání před smrtí, a dokonce Easyho přesvědčuje, aby v hněvu nezabil člověka.

V díle „*Little Green*“ je Ezekiel Rawlins již rozvedený a má dvě adoptované děti Jesuse a Feather, které velmi miluje. Jeho Bývalou manželkou je Bonnie Shay se kterou se postupně snaží opět získat kontakt. Mosely jemně vložil do příběhu rodinný aspekt, který prohlubuje Easyho osobnost. Kniha přímo navazuje na knihu předešlou „*Blonde Faith*“ z roku 2007.⁹² Ezekiel se probouzí z několika měsíčního kómatu po autonehodě, která v průběhu příběhu vzejde z pokusu o sebevraždu. O tu se pokusil nejspíše ze svého selhání směrem k Bonnie a jejich vzájemného vztahu.

Příběhem knihy ale není rozjímání nad ztrátou milované osoby, nýbrž z počátku jednoduchá pomoc pro parťáka Mause. Ten za ním přijde, zatím co je ještě připoutaný na lůžko, aby pro něj našel ztraceného černošského kluka Evandera. A jelikož to byl právě Maus, kdo jej zachránil před smrtí, cítí se být mu zavázán. Ezekiel se léčí v krásném domě, kam se za ním přestěhovala i jeho rodina, pro něj to ale není domov, necítí se tam dobře, a tak v okamžik, kdy je schopný postavit se na nohy, i přes veškerou bolest, opouští pohodlí a péči na úkor nevlídného městského života a vyšetřování. Jeho první zastávkou je matka syna, která mu předá první informace a fotografii, na jejímž základě tak dále postupuje. Při jejich setkání dochází k zajímavému rozhovoru o jeho práci. Ezekiel v „*Little Green*“ má již svou vlastní investigativní kancelář:

⁹¹ Tamtéž, s. 143-144.

⁹² Mezi oběma knihami je rozdíl šesti let.

„Jmenuji se Easy Rawlins.“ Jen říct tahle slova rozptýlila mou velkou část únavy a zahrnala bolest hluboko do podvědomí. „Jsem tady, protože mě o to požádal Ray Alexander. Řekl mi, že váš syn Evander zmizel, a že byste potřebovala někoho, aby jej pro vás našel.“

Permanentně zamračený pohled Timbale zakrýval veškeré reakce, které by mohla mít k tomu, co jsem právě řekl. Ale to mi bylo jedno. Byl jsem stále potěšený tím, jakou zázračnou moc mělo vyřčení mého jména.

„Jste kazatel, pane Rawlinsi?“

„Ne madam, soukromý detektiv.“

„Ještě nikdy jsem nepotkala černého detektiva.“

„Jsme vzácný druh,“ ujistil jsem ji. „Ale víte dobře, že černocho musí být až dvakrát tak dobrý, aby se vyrovnal bělochovi.“

Hluboce zamračená žena nerada přikývla na souhlas. Když je vyřčena pravda mezi muži a ženami jako jsme my, musí tam být amen, musí.⁹³

Je si vědom nesmírné bolesti, když není schopen ani sejít schody. Nemocnici ale navštívit nehodlá, místo toho navštíví svou známou „bylinkářku“, také černošku, která je známá svým alchymistickým uměním, jménem Jo. Jo jednoznačně ve sém umění přesahuje zákon. Využívá různé omamné a zakázané látky, přesto ji Easy, jakožto detektiv, nezatkne ani neudá, ale naopak od ní přijímá pomoc. Lektvar, který mu uměle dodá sílu, kterou jeho slabé tělo potřebuje, aby se dále nemusel vracet na lůžko. Jeho odhodlání společně s tímto silným extraktem mu umožní pokračovat ve vyšetřování. Přestože využil pomoci pochybných látek, projevuje se u něj neuvěřitelně silná vůle, a hlavně snaha zachránit hledaného člověka.

„Říkám tomu Gatorova krev,“ řekla Jo, když se vrátila na místo. „Je to opravu silný vyprošťovák. Zdrímneš si, a pak, pokud se cítíš slabý, vypiješ jednu lahvičku. Potom budeš schopný fungovat tak dlouho, dokud to podmínky dovolí. Až se znovu unavíš, neber si další, dokud se nevyspíš a přirozeně neprobudíš. Je to hodně silná sračka Easy, tak si nemysli, že můžeš porušovat pravidla...pokud budeš dělat, co jsem řekla, nejen že ti dá ta medicína sílu, ale také ti pomůže v uzdravování.“⁹⁴

⁹³ MOSLEY, Walter. Little green. London: Phoenix, 2014, s. 39-40. ISBN 978-1-7802-2605-7.

⁹⁴ Tamtéž, s. 69.

A tak pod vlivem tohoto lektvaru Easy dál pokračuje ve vyšetřování, které jej zavede až do komunity hippie, kde vše nabírá směr k záchraně hledaného chlapce. Není překvapením, že do této komunity lidí úplně nezapadá, a to se také ukazuje v okamžiku, kdy se jej pokusí okrást. Zde se projevuje, jak užitečná je jeho přátelská povaha vůči svému okolí. Bez větších problémů se seznamuje s klíčovými lidmi, vlastně aniž by se příliš snažil. Zjišťuje postupně od lidí střípky informací, které jej zavedou k závěru, že byl Evander zdrogovaný. Drogy obecně bývají spojovány s hippie životním stylem a Mosley jej dokázal zobrazit ve věrohodném obraze. Drogy se jako problém objevují ale u všech těchto vybraných autorů. Květiny, cigaretový kouř, drogy, sex a vlídnost, láska či móda, to jsou všechno prvky, které se v této komunitě objevují. Není nutné asi připomínat, že sem Easy úplně nezapadá, jde spíše o komunitu bělochů, ale jak již jsem zmínil, jeho povaha a schopnost jednat s lidmi mu pomohou zapadnout.

Hledaný chlapec se během svého zdánlivého útěku nechal nešťastně zdrogovat, a jelikož to byla jeho první zkušenost, nebyl na to zcela připravený. Právě pod tímto vlivem se udála celá série nešťastných příhod, které jej zavedly až za město, kde jej mučili. Easy během toho putování nachází několik pomocníků, často právě ženy, které jej touto komunitou hippie a drog provázejí a pomáhají mu ve vyšetřování. Bez jejich pomoci by nejspíše nikdy k úspěšnému konci nedošel, a proto jsou klíčovým prvkem k jeho úspěchu. Záchrana Evandera je ale jen jedním úkolem, druhým je ho ochránit před lidmi, co chtějí peníze, které pod vlivem drog ukryl, a také jeho matkou, která trpí přehnaným strachem o své děti a nutností o ně neustále pečovat. Easy využívá své policejní kontakty, ale záměrně jim nevyzrazuje všechny informace, jelikož jde o prostředí, kde by se mu to mohlo vymstít. Trochu se svým policejním kolegům i vysmívá. Udržují ale mezi sebou vzájemný respekt. Myslím tím však jen určité lidi, nikoliv veškeré policejní jednotky. Easy společně se svým kamarádem Mausem dokáže Evandera očistit a získat ztracené peníze, a dokonce zlikvidovat ty, co by po něm šli. Jejich odstranění zločince je asi nejvíce šokující událostí celé knihy, kdy jeho mrtvé tělo nechají rozpustit v kyselině.

Lze zde vidět, proč Easy s policií nespolupracuje více, nemůže si dovolit s nimi blíže spolupracovat, protože sám nepostupuje podle zákona, a kdyby tak dělal, nemusel by daleko dojít. Právě to, že jde mimo proud, mu umožňuje proniknout hloub, blíže ke zdroji, aniž by se musel tak ohlížet za sebe.

Zajímavým motive na jeho cestách je i to, že nejenže vyšetří případ, ale také pomůže ostatním lidem v jejich životech. V „*Devil in a Blue Dress*“ například pomůže Daphne začít nový život. V „*Little Green*“ pak pomůže Evanderovi postavit se na vlastní nohy, jeho mámě v tom, aby nebyla tak vystrašená ze „ztráty“ svého jediného syna. Nejspíše se zde projevují

otcovské pudy, protože tito lidé bývají výrazně mladší, než je on a lze si všimnout z jeho výpovědi, že chce, aby měli klidný život bez problémů.

Ezekiel Rawlins je dobrý člověk, skvělý vyšetřovatel, který má svou černou minulost, která mu v jistých momentech může překážet a probudit v něm bestii. U válečných veteránů nejde o nic tak výjimečného, ale vzhledem k tomu, s jakými situacemi, myslím rasovými, se potýká, je kupodivu, že je jeho chování ještě v celku normální. Ezekiel je díky těmto skutečnostem netradičním vyšetřovatelem. Začíná jako naprosto nezkušený chlapec, který se snaží odrazit ode dna, až se z něj stane soukromý detektiv s vlastní kanceláří ve výškové budově. Jeho postava detektiva tak zažívá postupný růst jak profesní, tak charakterový. Mezi oběma knihami je poměrně velký časový odstup a je znát jeho postupná vospělost, aniž by přišel o své charakteristické vlastnosti.

4. 2. 3. Aimée a David Thurlo – Ella Clah

Aimée a David Thurlo byli manželským párem jenž napsal množství beletristické prózy s největším zaměřením na tzv. prózu s tajemstvím. Aimée Thurlo se narodila na Kubě a než se ocitla v Novém Mexiku, procestovala jižní pobřeží USA. Právě až v Novém Mexiku se seznámila se svým manželem, který tam žil a učil blízko Navažské rezervace.⁹⁵ Jejich láska na první pohled pak dala vzniknout několika knižním sériím. Mezi jejich nejznámější patří série s Ellou Clah, navažskou vyšetřovatelkou, a série se sestrou Agátou, členkou kláštera „*Our Lady of Hope*“, která je navíc taktéž zasazena do Nového Mexika. Další sérií je pak znovu próza s tajemstvím v hlavní roli s postavou Charlieho Henryho opět v prostředí Nového Mexika, která se po smrti Aimée stala tou sérií, kterou vytvořil David a dodnes s ní dále pracuje a vydává nové díly.⁹⁶ Jejich ale nejznámější tvorba představuje sedmnáct knih s Ellou Clah. Román s touto postavou vznikl poprvé v roce 1995 a nese jméno „*Blackening Song*“ (přel. „*Černající píseň*“) na kterou přibližně s ročním odstupem navázala kniha „*Death Walker*“ (přel. „*Smrtící chodec*“). Podobný roční interval byl zachován téměř u všech následujících knih. Jejich společná tvorba skončila z kraje roku 2014 kdy Aimée Thurlo zemřela na rakovinu. Její manžel dále píše pod svým vlastním jménem, ale na zmíněné série, kromě té s Charliem Henrym, prozatím nenavázal.⁹⁷ Oba autoři jsou nositeli různých literárních ocenění. Například získali

⁹⁵ About. Aimée and David Thurlo [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <<http://www.aimeeanddavidthurlo.com/about.php>>.

⁹⁶ David Thurlo books in order. *Book Series In Order* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <<https://www.bookseriesinorder.com/david-thurlo/>>.

⁹⁷ About. *Aimée and David Thurlo* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <<http://www.aimeeanddavidthurlo.com/about.php>>.

ocenění WILLA Literary Award for Contemporary Fiction⁹⁸ nebo New Mexico Book Award for Mystery and Suspense⁹⁹. Jejich tvorba se rozšířila, a byla přeložena do více než osmnácti zemí světa. Jejich dobrou kvalitu podtrhli i kritici.¹⁰⁰

Pro tuto práci jsem vybral dvě knihy ze série s Ellou Clah a to první díl „*Blackening Song*“ a díl jedenáctý z roku 2005 „*White Thunder*“ (přel. „*Bílý hrom*“). V prvním díle je ještě na prvních stránkách napsáno, že všechny rituály byly lehce pozměněny k respektu k Navažskému lidu, druhý díl již toto neobsahuje, jelikož se tam rituální praktiky neobjevují. Toto upozornění jde zde uvedeno pravděpodobně z respektu k Navažské kultuře. Kromě tohoto upozornění se v knize nachází i poděkování Tonyemu Hillermanovi, muži, který se pravděpodobně stal jednou z jejich hlavních inspirací, a děkují mu za jeho celoživotní práci.

Postava Elly Clah je v prvním díle členkou FBI a žije v Los Angeles, kde si získala slušné jméno. Žije samotářský život v malém bytě, který téměř neobývá, avšak během rituální vraždy jejího otce se vrací domů a hodlá dopadnout jeho vraha, přestože má od svého nadřízeného zakázáno vměšovat se do vyšetřování, které vede další významná postava, a to vyšetřoval a také člen FBI, Dwayne Blalock. Pro Ellu jde ale o příliš citlivou a osobní záležitost a navzdory příkazům hodlá vraha dopadnout, nebo alespoň pomoci k jeho dopadení. V tomto momentě lze říct, že je ovlivněna emocemi, a proto by neměla vyšetřovat takto citlivý případ, ale jde o jejího otce a ona nařízení nerespektuje. Při jejím návratu domů se však v její cestě objeví další velký problém, což je také jeden z hlavních motivů této knihy, a to její odloučení od společnosti, ve které vyrostla, od navažské komunity a kultury. Hezky k tomuto problému poslouží tato ukázka ze začátku knihy, kdy se agent Blalock poprvé setkává s Ellou Clah. Úsměvné na tom může být, že sama má problém se ve společnosti pohybovat a svému kolegovi nabízí něco, co zatím nemá ani ona sama:

„Můj otec byl zavražděn. Co byste dělal na mém místě?“ napadla jej.

„Dopadnu toho, kdo jej zavraždil,“ řekl, vyhýbajíc se otázce. „A vám nedovolím, abyste mi stála v cestě.“

⁹⁸ Jde o cenu, kterou každoročně oceňují autory amerického Západu, jež píše ženské příběhy, respektive příběhy jejímž protagonistkou je žena. WILLA Literary Award. *Wikipedia* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/WILLA_Literary_Award>.

⁹⁹ Dnes nazývána New Mexico-Arizona Book Award. Oceňuje autory z Nového Mexika a Arizony v různých kategoriích.

¹⁰⁰ About. *Aimée and David Thurlo* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <<http://www.aimeeanddavidthurlo.com/about.php>>.

„*Poslouchejte mě Blalocku. Dobře se kolem sebe podívejte. Jste tady cizinec a je jedno, jak dlouho už v Novém Mexiku jste. Abyste došel nějakého pokroku, budete potřebovat mou pomoc. Pracoval jste někdy na případu v téhle zemi?*“

„*Jsem v téhle mizerné díře už dva roky – jinými slovy, od nepaměti. Udělám cokoliv, abych svou práci dokončil. Na to si klidně vsadíte.*“

„*Budete k vyšetřování potřebovat kontakty, opravdu hodně. Velmi málo lidí v Rezervaci bude mluvit s cizinci o zločinech jako je tento.*“¹⁰¹

Ella se v mládí rozhodla odejít z Rezervace¹⁰², stala se členkou FBI a žila spokojený život, alespoň si to takto myslela. Realita v její domovině jí pak dohnala uvažovat nad tím, zda udělala dobře. Lidé, se kterými se během vyšetřování stýkala, ji nebrali již jako členku jejich společnosti a přistupovali k ní často jako k cizince. Ella Clah není tradicionalistka a nelpí na tradicích jejího kmene, ba na to ani nevěří, či lze říct, že není ani schopna takto uvažovat díky jejímu vzdělání a výcviku jakým prošla. Byla nucena uvažovat hlavně logicky a je tedy jasné, že nemůže například racionálně věřit v duchy a nadpřirozeno obecně. Už v mládí vyrůstala obklopena svým otcem, který byl překvapivě křesťanem a matkou, která naopak byla tradicionalistka společně s jejím bratrem, též tradicionalista. Ella ale měla pochyby o obou těchto cestách a rozhodla se, že se nevydá žádnou z nich a zvolí si svou vlastní, logickou. Mimo jiné je tato náboženská otázka také jedním z leitmotivů prvního dílu. Část jejího pátrání po vrahovi jejího otce ji tedy zavádí k hledání odpovědi na otázky: Kdo je a kam patří? Větší problém při vyšetřování má však i Blalock, který nepochází z Rezervace, a navíc je běloch. Místní Navahové bělochy obecně nazývají „Angláni“ (angl. „Anglo“) jako například v této ukázce, kde je nezbytné ukázat i originální text:

„*She broke off as a tall, brown-haired Anglo, wearing a dark gray suit and maroon tie, strode into the room...*“

(přel. „*Vzpamatovala se, když vysoký hnědovlasý Anglán ve tmavě šedém saku a hnědočervené kravatě vstoupil do místnosti.*“) ¹⁰³

Toto někdy hanlivé označení pro bělochy používají vesměs všichni Navahové v Rezervaci a párkrát tak byla, ke svému zděšení, označena i samotná Ella. Jelikož se tedy

¹⁰¹ THURLO, Aimée a David THURLO. Blackening song. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995, s. 37. ISBN 03-128-5652-0.

¹⁰² Myšleno Navažská rezervace (Navajo Reservation nebo také Navajo Nation).

¹⁰³ Tamtéž, s. 37.

neztotožňovala s tradicemi a vírou (označováno jako „the Way“ nebo „Navajo Way“) jejich předků, překonávání překážek k odhalení vrahů bylo náročnější. Viz ukázka níže. Zvláště když jejím pomocníkem byl její bratr Clifford tzv. „singer“ (přel. pěvec):

„Potýkáš se s dávnými tabu, s věcmi, o kterých je pro nás těžké otevřeně mluvit.“

„Ale no tak,“ řekl nedůvěřivě. „Ti lidé v hoganu¹⁰⁴ mohou mít takový problém, ale vy ne. Bylo mi řečeno, že ani nemluvíte Navažsky, že jste víc Anglanka než Anglani. To je v podstatě citace.“¹⁰⁵

Výstižnější je pak tato ukázka:

Jak tak stáli v dlouhé frontě na jídlo, Wilsona lidé zdravili, ale jen málo z nich bylo ochotno říct více než pár slov Elle. Její pocity odcizení sílily. „Jsem stále jednou z nich, přesto to nevidí.“ Ella zamumlala v zoufalství.

„Už nejsi jednou z nás,“ Wilson Joe řekl tiše.

„Jak to můžeš říct?“ Otočila se a podívala se na Wilsona našťavaně. „Studoval jsi mimo rezervaci déle než já. Z matčiných dopisů vím, že ses vrátil zrovna nedávno.“

„Pokud nedokážeš pochopit, proč se lidé ve tvé přítomnosti necítí dobře, a nemáš s tím žádnou trpělivost,“ řekl drsně, „tak nejsi jednou z nás, přestože si to myslíš.“ Řekl jí, zatímco si ji chladně prostudoval.¹⁰⁶

Její bratr jako pěvec svou sílu projevuje vesměs v léčitelství, kde se neobejde například bez nejrůznějších bylin. Pozice pěvců ve společnosti je vysoká, jejich spirituální cesty adorovány, avšak pro lidi mimo rezervaci jsou nepochopení. V následující ukázce je skvěle vidět již výše zmíněný problém, který znemožňoval vyšetřování. Blalock nechápal místní kulturu a ta mu na oplátku nijak nepomohla:

„Nepotřebuji vaše rady ani jiné sračky. Co chci, jsou informace. Je váš bratr zapletený s čarodějnictvím?“

Stálo ji to všechnu vůli, aby jej nepraštila pěstí. „Můj bratr je hatalii, léčitel. To, co navrhuje je neuvěřitelně obscénní.“¹⁰⁷

¹⁰⁴ Tradiční Navažké obydlí.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 68.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 99.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 48.

Její bratr je v přímém kontrastu se svou sestrou. On jako společensky nejvyšší člověk a ona „cizinka“, jež nevedla ten správný život se svým lidem. Podobné mínění o ní měla z počátku i její matka, nedůvěřovala jí. Tyto pocity odloučenosti a zoufalství ji dovedly přemýšlet nad svým předešlým životem a o možné změně, ke které došla až v závěru celého knihy. Rozhodla se zůstat v rezervaci a odejít z FBI. Nastoupila pak k Navažské policii jako Speciální vyšetřovatelka.

Vyšetřování vraždy jejího otce ji dovedlo k problému samotné kultury jejího lidu. Jelikož tělo jejího otce bylo rituálně znehodnoceno, šlo jasně o magické dílo, které právě vycházelo z Navažské kultury a víry. Její otec vyznával křesťanství a usiloval o stavbu nového kostela. Motivy pro vraždu tak byly jasné. Velmi brzy jeho syn a bratr Elly, Clifford dojde k tomu, že jde o práci tzv. skniwalkers.¹⁰⁸ Nebezpeční čarodějové a čarodějnice, kteří vyznávají zlou magii. K tomuto zjištění je ale Ella skeptická a neustále se snaží hledat logické odpovědi, odpovědi, které nespolehají na fámy a víru. Během vyšetřování se však několikrát dostala do střetu s něčím, co nebylo možné logicky uchopit. Například když se střetla uprostřed pouště s mužem v kápi:

Wilson kousek ucouvl, pak když viděl, že se Ella nepohnula, natáhl ruku a odsunul ji zpět. „Drž se od něj dál.“

„Jasně, vždyť je to blázen,“ řekla Ella jemně. „Ale není na něm nic nadpřirozeného. Je to člověk jako ty nebo já.“ Hlasitost zpěvu muže zesílila do nepříjemného pištění.

...

K jejímu překvapení, starý muž padl k zemi. Podívala se zpět na Wilsona, ale hlaveň jeho pušky stále mířila směrem k nebi. Ella se rozběhla, přemýšlejíc nad tím, jestli muž utrpěl infarkt.

„Ne! Nechod' blíž,“ křičel Wilson.

„Já musím!“ zakřičela zpět na něj.

Wilson se rozběhl, aby ji dohonil. Ella se zastavila tři kroky před balíkem hadrů a dek, které ležely zmačkané na písku. Vystrašeně dýchala, ale zároveň studovala tvar hadrů. Něco bylo v nepořádku, to si uvědomovala a srdce jí při tom prudce bilo. Nebylo tam žádné tělo-nic

¹⁰⁸ Skinwalkers jsou čarodějové a čarodějnice, kteří svou magií ubližují ostatním. Stojí v kontrastu s pěvci. Mezi jejich schopnosti patří například proměnit se ve zvířata. Často jde o kojota. „Skinwalkers“ je také jedno z děl Tonyho Hillermana.

neleželo pod dekou, kromě země. Dříve než ji Wilson dokázal zastavit, pohodila deku stranou a zírala v němém šoku na množství šedivého písku pod kusy oblečení. Žádné otisky ani stopy se na povrchu nevyskytovaly.

„Co to...,“ zašeptala.¹⁰⁹

Tyto nadpřirozené situace se jí stávají do cesty ještě několikrát. Zde ale ani čtenář nedostává logické vysvětlení, ale jen takové, že jde o nadpřirozené bytosti, již zmíněných skinwalkers. Tito lidé mohou být kdokoliv, lidé, které zná od dětství, příbuzní či úplní cizinci. Podezřelý tak může být kdokoliv. Díky Wilsonově pomoci, což byl její přítel z dětství, Ella dokáže vypátrat motivy, které vedly k vraždě jejího otce. Musela se ale nechat vést, protože sama by možná nedokázala vypátrat mnoho.

Na to, aby chytila ty, jež otce zavraždili, využila toho, že Blalock byl na slepé stopě a s vyšetřováním se nikam nedostal. S pomocí bratra a Wilsona nachystala léčku, o které by se chytili jen skinwalkers, popřípadě někdo, kdo není Navah. S tímto trikem Ella byla schopna dopadnout vraha, ale nedokázala chytit celou zodpovědnou skupinu, která ji tak utekla pod rukama.

Ella s klasickými detektivy nemá zrovna moc společného. Nemá žádné chorobné potřeby ani obsese není nijak dokonale chytrá, ale vyniká v logickém uvažování, které však nemusí být vždy tím správným řešením. Ella je mladá žena, Navažka, členka FBI, později policejní vyšetřovatelka, která se snaží dělat dobro tím, že chytá ty, co dělají opak. Za vše, co umí vděčí výcviku a svým rodičům, respektive společnosti, i když k nim částečně stojí zády. Co má s klasickými detektivy společného je ale společník, učitel Wilson, který je v roli jejího osobního Dr. Watsona v „*Blackening Song*“ a vyšetřovatelka Justine ve „*White Thunder*“. Wilson je taktéž Navah, vyučující na místní střední škole. Jeho role v příběhu je klíčová, neb je to právě on, kdo se snaží Ellu opět přiblížit jejímu lidu, míněno jako indiánská komunita. Justin je na druhou stranu v roli podřízené téměř jako osobní asistentky, a přestože si uvědomuje, že může postoupit i na lepší pozici, zůstává po boku Elly snad z respektu. Za partáka se dá považovat také Blalock se kterým je na stejné cestě sbližování se s lidem.

V knize „*White Thunder*“, o řadu let později od jejího rozhodnutí setrvat doma, se z Elly stala rozvedená třiceti-čtyř letá matka dcery Dawn a vážená členka Navajo Tribal Police. V této pozici, jak se dovídáme v počátku příběhu, vyšetřuje řadu běžných zločinů, jako jsou podvody

¹⁰⁹ THURLO, Aimée a David THURLO. *Blackening song*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995, s. 132-133. ISBN 03-128-5652-0.

či násilnosti. „*Whie Thunder*“ avšak není knihou jen tak obyčejného zločinu, přestože podvod, respektive podvody, jsou jádrem celé události. Během zdánlivě obyčejného vyšetřování se ztratí jeden z agentů FBI, kolega známého Blalocka a Ella je pověřena tím, aby jej našla. Bohužel, jak to u detektivek bývá zvykem, vodítek, které by jí pomohly, mnoho není. Na rozdíl od předchozí knihy „*Blackening Song*“ není Ella omezena zákazem ze strany svých nadřízených. Díky tomuto tak může plně využívat schopnosti policie i FBI, kde předtím pracovala. Stejně jako v „*Blackening Song*“, využívají manželé Thurlo motiv tajemného narušování a zdržování vyšetřování, které vede k ohrožování životů dalších lidí. Přestože nyní nejde o skinwalkers a ani jiné nadpřirozené jevy, jsou útoky podobně tajemné.

Příběh mnohem lépe rozvíjí schopnosti Elly jako vyšetřovatelky. V prvním díle příliš často bojovala sama se sebou, s tím, co je možné a co ne, s tím, jestli je cizinkou nebo není. Tady se tyto hluboké otázky už tolik nevyskytují, lze se tedy domnívat, že již nejsou aktuální. Rodinná otázka je také zcela potlačena ve svižném dějovém příběhu. Dozvídáme se jen střípky z jejího soukromého života, a kromě sestřenic a bratranců, kteří mají důležitější role, se například matka, bratr ani dcera tolik nevyskytují a do celého příběhu zasahují vůbec či málo.

Jak již bylo zmíněno Ella má k dispozici mnoho prostředků k vyšetřování zmizelého detektiva. Začátek vyšetřování ji zavede do jeho kanceláře, kde nemůže najít důležité dokumenty, které by odkryl, na čem pracoval a k jakým výsledkům došel. Logicky by to mohlo okamžitě nasměrovat vyšetřovatelku k jasnému cíli. Ella ale trpí nedostatkem informací, ví jen, že agent FBI vyšetřoval podvody s mrtvými a jejich penězi. Toto ji nakonec zavede až k pohřební službě. V ukázce níže můžeme dobře vidět, jak se Ella pokouší získat informace o jednom ze zaměstnanců:

Ella slyšela, jak Justine, zadává jméno hned poté, co si ověřila jeho správnost. „Nic – žádná zatčení, ani pokuta za parkování. Ale DMV má Melvina Rainwatera s NM licenci šoféra, a také adresu ve Farmingtonu. Je tady taky telefonní číslo.“

„Dej mi všechno, co máš, a pokračuj v hledání ve všech možných databázích. Chci výpisy z kreditky...cokoliv co najdeš. Musíme zjistit, kde pracuje, kde má banku, kam jezdí, prostě všechno.“

Ella si zapsala adresu a telefonní číslo a zavěsila. Nepřemýšlel ani vteřinu a rozhodla se zavolat Rainwaterovi domů. Představila by se jako někdo z telemarketingových služeb. To by ji

potvrdilo lokaci bez toho, aby odhalila, kdo je. Všechny telefony z jejího mobilu byly ale zablokované. Potom zamířila do Famingtonu.¹¹⁰

Lze si všimnout, že jeden z prvních kroků vede k tomu, aby získala co nejvíce informací o lidech, kteří by mohli být s případem spojeni jakožto klíčovým prvkem detektivního vyšetřování. Justine je její sestřenice a partáček, která často dostává podobné rozkazy a úkoly ke splnění. Ella si ji drží spíše ve stínu ale ne ve špatném slova smyslu. Poté co získá dostatek informací, její pole podezřelých se rozšiřuje, a dokonce zasahuje i mimo Rezervaci, kde využívá pomoci místní policie. Co se týče policie, má na jejich schopnosti a práci pozitivní názor a věří, že bez ní by svět nemohl fungovat.

Jak tak šly, Justine se ohlédla na Ellu. „Nechci být hnidopich, ale prokázat něco na Melvina může být jako zapřáhnutí koně za vůz. Mohl už dávno zmizet nadobro.“

„Teeny ho najde.“

Justine se usmála. „Jsi si jím tak jistá?“

„Ano. Je to pro něj otázka pýchy, aby to udělal, navíc není tak omezený pravidly jako my. My jsme pod veřejným dohledem mnohem víc.“

„Jeho nová práce má své výhody že? Myslím tím, že si může účtovat spoustu peněz k využívání svého policejního výcviku na případech a zároveň že se nemusí držet protokolu?“

„Nejsem si jistá, že je to z dlouhodobého hlediska výhoda. Pravdou je, že já mám ráda tu černo bílou policejní práci. Víme, co můžeme a co bychom měli udělat k dopadení zločince. Práce v systému je k vzteku, ale udržuje řád. Bez všech tě regulací bychom pracovali v šedých zónách, a pokud bys tam zůstala příliš dlouho, ta hranice, která odděluje dobré a špatné lidi, může být rozmazána.“¹¹¹

Ella je v této knize, oproti první, spíše chladná, snad díky koncepci celé knihy, protože takhle v prvním díle nepůsobila. Záměrem autorů zřejmě bylo vytvořit příběh, kde by hlavní postava byla pod velkým tlakem, příkladem mohou být i dny, které se objevují pod kapitolami. Tím však utrpěla samotná postava Elly, ze které se vytrácí sympatie, které v „*Blackening Song*“ měla, a také příběh, který již tak hluboce nerozvíjí vedlejší zápletky a příběhy. Následující ukázka pak ukazuje, jak je Ella příliš zahleděná a soustředěná na zákony a příkazy, že sama

¹¹⁰ THURLO, Aimée a David THURLO. *White thunder*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: Forge Books, 2005, s. 70. ISBN 07-653-1174-7.

¹¹¹ Tamtéž, s. 121.

není schopna uvažovat nad věcí. Dále je zde rozvíjen její vztah s bratrem, který se od předchozího dílu příliš nezměnil:

„Definuješ se jako policistka už hodně dlouho. Máš ráda, když tě Anglánská pravidla ovládají, protože ti dávají celistvost a pocit uspokojení. Ale ta celistvost, kterou potřebuješ je součástí toho, kým seš. Poslouchej svůj vnitřní hlas a nedovol jen tomu co vidíš, aby tě ovlivňovalo.“

„Moje instinkty jsou dost spolehlivé...ale ne v tomhle případě. Neznám toho ztraceného muže, ale cítím jeho strach,“ řekla jemně. „Byla jsem na stejném místě, kde se vše zdá beznadějně. Víím, co si myslí. Cítím tu strašlivou paniku, která na tebe útočí ze všech stran.“

„Bereš si toho na sebe moc. Jeho záchrana není jen ve tvých rukou. Jsou tady i jiní.“

„Jsem hlavou speciálního investigativního týmu. Pokud zklamou, bude to nejspíš tím, že jsem udělala chybu.“ Hluboce se nadechla. „Ale já nezklamou.“¹¹²

Je zde vidět také to, že se stále trochu bojuje se svou vlastní kulturou a vírou. Přesto jí k vyřešení případu nestačí pouze povolené postupy a metody. Přičemž její postava stále působí chladně a nedostupně. Ella Clah je pořád vyšetřovatelka, vyškolená u FBI, jež svůj život zasvěcuje dobru v té podobě, jak je jej zná a snaží se to dělat dobře, aniž by příliš dávala najevo své emoce. Svým způsobem se podobá další vyšetřovatelce, Bernadette Manuelito, kde je pojí jejich důraz a zájem o rodinu. Bohužel postava Elly není, v sestavě ženských vyšetřovatelek v kontrastu s Bernie a Kate, tak výrazná. Její nejsilnější stránky jsou odhodlání dopátrat se k odhalení zločinců, péče o rodinu a skoro dokonalá znalost prostředí, kterou musí nejednou využít.

Zajímavé je to, že častým případem, se kterým se setkává, je odhalování zločinců v řadách policejního sboru. V obou dílech postupuje proti organizované skupině lidí, kde nejvyšší členové jsou často její kolegové ze stanice. Toto nutí Ellu vyvíjet větší a větší tlak na své schopnosti, aby dokázala přelstít i takto cvičené protihráče. Její výhodou v tomto slouží zkušenosti z výcviku u FBI a také síla spojenců. Ella by bez svého bratra, detektiva Blalocka a jiných spolehlivých lidí, to nejspíš nezvládla. Zajímavým kontrastem je i to, že je takto silně odhodlaná věřit ve spravedlnost a v policejní práci, a přesto to jsou právě policisté, kteří jsou proti ní. Manželé Thurlo se nepochybně snažili vytvořit postavu, která by se vyrovnala těm

Tonyho Hillermana, snažili se vytvořit originální postavu, kterou v „*Blackening Song*“ určitě je, ale přesto nepůsobí konzistentním dojmem, jak se příběhová linka dále rozvíjí.

4. 2. 4. Tony a Anne Hillermanovi – Joe Leaphorn, Jim Chee a Bernadette Manuelito

Tony Hillerman (1925-2008) a jeho dcera Anne Hillermanová (1949) dokázali, nelze zrovna říct že společně, vytvořit jedinečné universum Navažské kmenové policie v indiánské rezervaci Navajo Nation rozprostírající se na území Nového Mexika, Utahu a Arizony. Hillerman se díky své tvorbě stal několikanásobně oceněným autorem, mimo jiné získal cenu Edgara Alana Poea, SPUR Award¹¹³ či Macavity Award.¹¹⁴ Několik cen získala také Anne, a to například Mexico-Arizona Book Award a, stejně jako Tony, SPUR Award.¹¹⁵ Tato ocenění jasně ukazují na popularitu jejich románů. Hillerman dokázal sám napsat 18 detektivních románů s postavami Jima Chee a Joe Leapohorna plus několik dalších knih. První díl této oblíbené série spatřil světlo světa už v roce 1970 a to „*The Blessing Way*“ naopak poslední „*The Shape Shifter*“ vyšla dva roky před Hillermanovou smrtí. Jako jediný z autorů primární literatury se může chlubit českými překlady některých jeho knih (například „*Mluvící bůh*“, „*Lidé temnot*“). Jeho dcera poté navázala na svého otce dalšími pokračováními, která jsou do dnešního dne tři. V roce 2013 vyšla první kniha s názvem „*Spider Woman's Daughter*“ následována v roce 2015 „*Rock With Wings*“ a v roce 2017 „*Song of the Lion*“. Jejím čtvrtým počinem, jež přijde v letošním roce, je kniha s názvem „*Cave of Bones*“.

Popularita knih Tonyho Hillermana, často také nazývané jako „Leaphorn-Chee series“, vedla mimo jiné k vytvoření několika televizních filmů podle předloh knih „*The Dark Wind*“¹¹⁶ (1982), „*Skinwalkers*“¹¹⁷ (1986), „*Coyote Waits*“¹¹⁸ (1990) a „*A Thief of Time*“¹¹⁹ (1988). Podle severu IMDB i tyto televizní filmy u publika obstály.

¹¹³ SPUR Award je udělována Western Writers of America, aby ocenila nejlepší autory, kteří píšou o Americkém Západě. Více na Western Writers of America: "Literature of the West for the World". *Western Writers of America* [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <<http://westernwriters.org>>.

¹¹⁴ AWARD-WINNING BOOKS BY TONY HILLERMAN. *FICITIONDB* [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <<https://www.fictiondb.com/author/tony-hillerman~book-awards~20422.htm>>.

¹¹⁵ AWARD-WINNING BOOKS BY ANNE HILLERMAN. *FICITIONDB* [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <<https://www.fictiondb.com/author/anne-hillerman~book-awards~206446.htm>>.

¹¹⁶ *The Dark Wind*. *IMDb* [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0101664/?ref_=nm_flmg_wr_3/>.

¹¹⁷ *Skinwalkers*. *IMDb* [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0312278/?ref_=nm_flmg_msc_2/>.

¹¹⁸ *Coyote Waits*. *IMDb* [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0369347/?ref_=nm_flmg_wr_2/>.

¹¹⁹ *A Thief of Time*. *IMDb* [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0367135/?ref_=nm_flmg_wr_1/>.

Vzhledem k dějové posloupnosti je nutné nejprve nahlédnout do tvorby Tonyho Hillermana, který stvořil tyto ikonické postavy, které poté převzala jeho dcera a vytvořila pro ně zcela nové cesty. Klíčové knihy pro tuto tvorbu jsou pak „*Dance Hall of the Dead*“ z roku 1973, což je druhá kniha celé série, „*Skinwalkers*“ z roku 1986 a „*People of Darkness*“ z roku 1980. Na první pohled si lze všimnout, že tvorba Tonyho Hillermana započala v sedmdesátých letech 20. století, v letech feministického hnutí a v letech po boji za občanská práva, která například zakazovala segregaci obyvatel. Hillerman pravděpodobně znalý těchto záležitostí ale začíná tvořit zcela odlišné příběhy, které byly sice soudobé, ale jsou obrácené směrem k opomíjené menšině. Indiáni se stali středobodem Hillermanovy tvorby, která ale neznamenal jen skvělé detektivní zápletky a jejich rozplétání, ale i něco důležitějšího. Právě indiáni a jejich kultura, ten kontrast mezi nimi a kulturami jinými, jejich soulad s přírodou (a také role přírody) a další motivy, které nevytvářejí jen obyčejnou etnickou detektivku, ale detektivku s velkou přidanou hodnotou. Hillerman byl úspěšným a oblíbeným autorem i právě díky těmto prvkům.

Tony Hillerman dal vzniknout již zmíněným dvěma postavám hlavních protagonistů. Joe Leaphorn je starším a zkušeným policejním inspektorem, který je díky svým činům znám po celé rezervaci, ale i mimo ni. V prvních dílech je Leaphorn ženatý, jeho manželka Emma ale později umírá. Jeho druhou partnerkou, nikoliv ženou, je v pozdějších dílech, a pak hlavně v sérii od Hillermanové, antropoložka Louisa. Druhou postavou je Jim Chee, který je v kontrastu k Leaphornovi nováčkem v policejní službě a jeho cestu, na rozdíl od Leaphorna, lze sledovat už v začátcích. Poprvé se jeho postava objevuje až ve čtvrtém díle „*People of Darkness*“, která je zaměřena čistě na něj a jeho případ záhadných úmrtí. I on se brzy zamiluje do dívky jménem Mary, která však dá přednost studiu a životu ve velkoměstě, prožívá i druhý román s právníčkou Jane, jejich vztah ale také brzy končí. Třetí dívkou a manželkou je Bernie Manuelito, která se stává významnou postavou až v rukou Hillermanové. Ženy mají u Hillermana často spíše podřízenou roli, přesto mívají, hlavně na protagonisty, zásadní vlivy. Například Leaphorn, v momentě nemoci jeho první ženy, ukazuje své opravdové emoce, které se jinak zdá, že nemá. Chee oproti tomu táhne ke skutečné lásce a spokojenému životu ve dvou, který mu ale uniká, až do chvíle, kdy pozná Bernie. Přestože Hillerman nabízí strhující příběh, čímž nám umožňuje nahlédnout do života tamních lidí, emoce nejsou jeho silnou stránkou, stejně jako rozvinutý rodinný život postav. Silnou stránkou Hillermana je ale představování indiánské kultury, skvělá orientace v prostředí, znalost přírody, a hlavně popis přírodních krás. Díky tomu, že sám Hillerman měl k Navahů velmi blízko, dokázal do svých knih přenést části jejich tradiční kultury, historie ale i mytologie, které čtenářům doslova servíruje. Díky tomu

jsou jeho knihy jedinečné, nabízí nový zajímavý a svět, který může čtenář během vyšetřování prozkoumávat společně s postavami.

Hillerman také jako jediný¹²⁰ občas nabízí v knihách pohled na příběh z pozice vraha. Odhalí tím jeho identitu čtenáři, který tak dostává zase možnost nahlédnout do hlavy antagonisty a zjistit jejich skutečné motivy, zjistit příběh, který je vedl ke spáchání trestného činu. Pro čtenáře jde určitě o zajímavé zpestření příběhové linky, které může pomoci odhalit bílá místa v příběhu. U žádného jiného autora, kterým se zabývá tato práce, se toto v takové podobě nevyskytovalo, a to pravděpodobně proto, že ostatní autoři netoužili po tom, aby byl vrah takto snadno odhalen.

S protagonistou Joe Leaphornem se setkáváme již v prvním díle Hillermanovy série, pro naše účely ale slouží až díly druhý „*Dance Hall od the Dead*“, který ihned na prvních stránkách slibuje strhující příběh. Dva chlapci a dvě různé kultury, jejich vzájemný střet. Navah a Zuňi, kdy první zmíněný se touží stát členem kmene druhého. Chlapec z kmene Zuňi je však záhadně zavražděn a druhý z chlapců podezřelý z tohoto činu. Leaphorn, společně se šerifem Zuňi policie, začne vyšetřovat překvapivou vraždu chlapce, který se měl stát aktivní součástí tradičního ceremoniálu kmene Zuňi. Cesta Leaphorna vede po oblasti, kterou však tolik nezná, Zuňi rezervace je mu cizí. Nečekaným motivem je zde vidět konflikt s jinou kulturou indiánskou kulturou. Tato kniha je také první, kde vyšetřovatel vykonává svou práci v prostředích jemu cizím, není to ale ani naposledy, co Hillerman takto své postavy zkouší. Podobný motiv je i v knize „*Talking God*“, kde je cizím místem velkoměsto.

*Leaphorn si z ničeho nic uvědomil, proč se mu náhle změnila nálada. Bylo to tím, co cítil. Že se Zuňiové považují za lepší, než jsou Navahové. A cítil to tak, protože on, Joe Leaphorn, jednou – už hodně dávno – měl Zuňi spolubydlícího během prvního roku na Arizonské státní škole, s nímž si vytvořil hloupý komplex méněcennosti. Proto jeho nálada nebyla logická a Leaphorn nesnášel nelogičnost u jiných a nenáviděl ji také u sebe.*¹²¹

V ukázce si lze všimnout dvou věcí. První je zřejmý konflikt mezi dvěma odlišnými indiánskými kulturami, který si ale nelze představovat jako nenávist, není tak ani prezentován, ale spíše jako něco přítomného, co se vyskytuje jen u jedinců. Druhou věcí je pak Leaphorn a jeho pocity směrem k logičnosti, kterou má rád. Nelogičnost naopak nenávidí. Zvláště je to pak

¹²⁰ Nepočítám zde začátek knihy „*Fatal Thaw*“ od Dany Stabenow, kde prvních pár stran vidíme příběh z pohledu vraha, který však není klíčovým antagonistou příběhu.

¹²¹ HILLERMAN, Tonny. *Dance hall of the dead*. [New edition]. New York: Harper, 2009, s. 9-10. ISBN 9780061808388.

vidět směrem k jeho nahlížení právě na zmíněné čarodějnické rituály a jiná nadpřirozena, které se mu staví do cesty často. Zde je vidět také spojitost s Ellou Clah, která taktéž nelogičnost ráda nemá. Možná je toto právě jeden z motivů, kterým se manželé Thurlo inspirovali. Leaphornovi ale unikají jak motivy, tak stopy. Návnadou v příběhu je bratr zmizelého chlapce, který ví kde je, a také prozkoumání místa činu vraždy, kde se najde několik stop dospělého člověka. Postava vyšetřovatele v knize exceluje v hledání těchto lidských stop a otisků zanechaných v zemi. Jsou zde vidět Leaphornovy schopnosti, které jej „proslavily“ a také jeho neuvěřitelná schopnost pohybovat se a vyznat se v nepříznivém pouštním terénu. Stopy v zemi ale nestačí na to, aby našel vraha, musí se tak vydat za mladším bratrem zmizelého chlapce, který ví mnohem víc, než říká. Práce s dětmi ale není jeho silnou stránkou, byť se snaží různými cestami z chlapce informace získat. Pomůže mu nakonec až rázné jednání:

Chlapec zíral na Leaphorna.

„Nenašli krev, až do dnešního rána.“ V Cecilově výrazu bylo vidět, že přemýšlí nad tím, jak na to mohl ten policista zapomenout, ale věděl, že zapomenout nemohl. Chlapec najednou vypadal našťvaně a po chvíli i mimo. Zadíval se jiným směrem.

„K čertu s tím,“ řekl Leaphorn. „Podívej, Cecile. Snažil jsem se tě tahat za nos. Trikem jsem tě chtěl oblafnout, abys mi řekl víc, než mi říct chceš. Už na to kašlu. Je to tvůj bratr. Přemýšlíš nad tím, a pak mi jen řekneš to, co myslíš že mi stačí. A pamatuj, nejsem to jenom já, komu to říkáš. Musím to předat dál – většinu, každopádně – hlavně Zuňi policii. Bud' opatrný v tom, co mi ohledně tvého bratra neříkáš.“¹²²

Po tomto se nakonec podaří chlapce rozmluvit a on konečně získává cenné informace, které jej posunou dále. V okolí se nachází totiž stanoviště vykopávek sídliště starého indiánského kmene, kde pracují dva muži, snažící se přepsat historii indiánů z nalezených předmětů. Jedním z mužů, je známý profesor antropologie Reynolds, a student antropologie Isaacs. Leaphorn věděl, že si chlapci rádi v okolí hráli a měl podezření, že jeden z nich by mohl mít s chlapci nějaký problém, což se ukázalo částečně pravdivé. Mrtvý chlapec prý něco z místa ukradl, ale nikdo z nich nedokázal zjistit co, protože nic nechybělo. Když se detektiv pohybuje u těchto vykopávek, lze vidět, jak dobře dokáže odhadovat informace o člověku jen z pohledu.

Isaacs začal připravovat nádobu. Leaphorn se pokusil odhadnout jeho věk. Asi před třicítkou, myslel si. Starší určitě ne, i když jeho tvář občas měla vrásčitý vzhled starého muže.

¹²² Tamtéž, s. 25.

*Nejspíše vlivem počasí. Něco jej ale přeci jen starším muselo udělat. Isaacs byl uvědomělý, soudě podle jeho zubů. Byly lehce zažloutlé a vystrčené a Isaacs na to často upozorňoval: protože si je rukou zakrýval, aby nebyly vidět.*¹²³

Stopa Leaphorna tak vedla dále až do místa, kde žije překvapivě skupina hippie. Zde se protagonista setkává s důležitou postavou Susan, která zmizelého chlapce zná a prozradí, co má chlapec v plánu. Leaphorn pochybuje, že zmizelý chlapec zabil svého přítele, ví dobře, že hledá někoho jiného, ale netuší, jaký by kdo mohl mít motiv. Detektiv ani neví, kam chlapec zmizel a cítí se zoufalý, protože má o chlapce strach. Leaphorn během svého putování často působí chladně a nepřístupně, ale mívá i tyto citlivé chvíle, kdy cítí strach či lítost. Hillermanovi ale nejspíše šlo hlavně o to, aby vytvořil silnou mužskou postavu, a tak jsou takové chvíle vzácné a krátké, protagonista se od nich rychle odvrací a opět se raději soustředí na vyřešení případu. Soustředění ale nepřináší ovoce a Leaphorn začíná pochybovat, přesto odmítá porážku.

*Po panu Bowlegsovi není už žádná jiná cesta. Tohle by mohl být závěr celého vyšetřování vraždy, ale Leaphorn se znal moc dobře, tak dobře na to, že věděl, že tomu tak nebude. Všechny další zdroje byly využity a nejasnosti zůstávaly. Nedalo by mu to pokoj. Chlapec byl zabit bez jakéhokoli důvodu. Leaphornova racionální mysl by tohle nemohla přijmout. Ani saranče by nevzlétlo bez důvodu. Jeho mysl by se o to neustále otírala jako jazyk o zlomený zub. Nepřijala by myšlenku, že byl Cata zabit bez důvodu, stejně jako útěk George Bowlegse z místa činu o den později, i kdyby mu rozum říkal, ať dá od případu ruce pryč.*¹²⁴

Leaphorn za žádnou cenu nechce případ nechat nevyřešený, i když zdánlivě nemá prostředky ke zdárnému konci. Leaphornovi však zůstane ta nejhorší varianta, to znamená, že nemá žádná smysluplná vodítka. Přestože opět nemá detektiv nic, co by mohl použít k vyřešení, vrah mu sám zanechá své vlastní stopy, které mu dokáží pomoci. Bylo již zmíněno, jak Leaphorn exceluje ve čtení stop zanechaných v zemi, a přesně to mu pomůže odrazit ode dna.

Před hoganem se Leaphorn odvrátil od světla a začal hledat v širším okolí. Pracoval pomalu, opatrně, kdyby náhodou – i když se to zdálo nepravděpodobné – byl vrah poblíž. Snažil se nalézt stopy – lidské, po koních nebo aut – prostřednictvím své svítilny, které by mohly být větrem ušetřeny. Nenašel nic zajímavého. Jen stopy jeho vlastního auta, kde je poryv větru nerozvířil, ale žádné jiné auto se určitě v okolí nevyskytovalo. Po tomto zjištění opatrně

¹²³ Tamtéž, s. 41.

¹²⁴ Tamtéž, s. 80.

prohlédl ohradu v mělké zátocě¹²⁵ pod hogany, které sloužily Bowlegsovým jako stáje. Obývaly je dva koně. Stopy jednoho – špatně okovaného – byly jen několik hodin staré. Druhý kůň nebyl ve stáji více než den. Leaphorn si lehnul na hliněnou zem, ukrytý před ledovým větrem přemýšlel, co by to mohlo znamenat.¹²⁶

Detektiv nakonec zjistí, kam se dále vydat zrovna v okamžiku, kdy do případu vstupuje FBI. Ta ale vyšetřuj problém drog v rezervaci, majíc za to, že právě drogy jsou motivem. Susan, z hippie komunity, se ukáže být velmi nápomocná v hledání ztraceného chlapce, pro něhož byla kamarádkou. Susan je mladá dívka, která opustila své rodiče a je to právě ona, které mu pomůže nejvíce. Dívka přiroste muži k srdci, téměř by se dalo říct, že zde Hillerman implementoval otcovské pudy, které mohly mít inspiraci ve vztahu k jeho dceři. Susan detektivovi poví, že měl chlapec strach z „kachin“, což je spirituální postava (přesněji postavy) Pueblo indiánů, ke kterým patří i Zuňi. Leaphorn společně se Susan zjistí, že chlapec ve skutečnosti chce svému příteli dát poslední sbohem na místě, kde se „kachiny“ shromažďují. Skutečné místo ale nikdo nezná, chlapec je však přesvědčený, že jde o blízké jezero. Jezero znamená ale také jinou krajinu. Suchou a pustou zem střídá les, kde detektiv opět skvěle čte stopy, ale chlapec je dobrý v tom, je maskovat. Společně s nimi je u jezera také vrah, který se snaží chlapce zabít. Naneštěstí pro Leaphorna je to právě on, kdo je paralyzován a vydán napospas Susan, která ho musí v tomto stavu chránit. Najednou se tento maskulinní indián stává bezbranným člověkem, jehož osud leží v rukou dívky, kterou sotva poznal. Leaphorn v tomto momentu neměl ale ani tak strach o svůj vlastní život, chtěl však, aby se zachránila Susan a chlapec. Nepodaří se jim bohužel chlapce ani vraha v lesích najít, a tak se obra vrací do města, kde začíná oslava Zuňi svátku. Leaphorn ale už zjistil, kdo je vrahem, chce však zachránit chlapce z nebezpečí. K tomu ale nedojde a případ, jako jeden z mála, zůstává v podstatě nedořešený. Leaphorn vraha nechytí, ba dokonce jej nechá uprchnout. Proč by ale autor detektivky nechtěl nechat dopadnout několikánásobného vraha? Důvod je vysvětlen z pohledu detektiva, který říká, že vrah potrestal sám sebe. Viník věděl, že jeho identita je už známá, věděl, že se nemůže vrátit ke svému předešlému životu, a navíc si byl Leaphorn jistý, že venku, kde zrovna panovalo zimní počasí, dlouho nepřežije. Příroda jej potrestá sama, pokud se mu nepodaří uprchnout.

V knize „*Skinwalkers*“ se již setkává s Jimem Cheem a spolupracují spolu na sérii vražd, které mají zárodek v čarodějnictví. Leaphorn je oproti předešlé knize víc nepřístupný a

¹²⁵ Hillerman v knize používá slovo „arroyo“, což je dočasně vyschlá zátoka či řeka, která se zaplní vodou jen při deštích.

¹²⁶ Tamtéž, s. 87.

odměřený, zřejmě kvůli nemoci jeho ženy, z čehož má velký strach. To jej ale nedokáže zastavit v tom, aby se pokusil případ vyšetřit. Objevuje se zde jeho jedna metoda vyšetřování, která je o něm v okolí známá, a tou je obyčejná mapa se špendlíky, jak můžeme znát s kdejakých televizních kriminálek. S podivem je právě tato mapa brána jako výstřední. Leaphorn bezpochyby výstřední postavou je:

Leaphornova mapa byla proslavené po celém policejním oddělení – symbol jeho výstřednosti. Byla připevněná na korkové stěně za psacím stolem – obyčejná mapa „Indiánské země“ publikovaná Auto Klubem z Jižní Karolíny, která byla populární pro svou velikost a přesné detaily.¹²⁷

Joe Leaphorn je stále samotář, přesvědčený o svých schopnostech, kterých si jsou vědomi i ti, se kterými spolupracuje. Jeho kolegové mu slouží k tomu, aby mu poskytli jen informace, které potřebuje, jinak svá vyšetřování vede sám, popřípadě s pomocí Jima Chee. U Leaphorna není příliš vidět nějaká výrazná změna, kterou často postavy postupem času procházejí. O jeho rodině víme málo a ani zde se více nedozvídáme. Nevíme příliš o jeho soukromém životě, který Hillerman odsouvá do pozadí. Vzácné jsou i chvíle, kdy dokáže ukázat své emoce, které může vidět jako slabost, protože se jich snaží zbavit co nejdříve. Takové chvíle emocí v jeho podání vypadají například takto:

Leaphornovi připadalo, že nemoc zabije postupně – Emma tak byla už částečně mrtvá. Jen tak tam ležel a poslouchal její tlukoucí srdce a truchlil. Pak vstal a dal postavit na kafe, oblékl se a posadil se ke stolu, kde pozoroval nebe, které se pomalu rozjasňovalo za vysokou kamennou stěnou, která dala malému městu jméno Window Rock.¹²⁸

Není ani tradicionalistou, nemá rád čarodějnictví a nadpřirozeno, což je v pochopitelném kontrastu s jeho oblibou v logičnosti a rozumovosti. Leaphorn taktéž, hlavně vůči Cheemu, působí povýšeným dojmem, což mu na nějaké charakterové líbivosti nemusí přidávat. Hillerman stvořil postavu maskulinního indiána, která nepochybně má za úkol inspirovat a bořit mýty. Jim Chee k němu vzhlíží, je to pro něj vzor, kterým se inspiruje, byť neustále pochybuje o tom, že by jej Joe respektoval.

Postava Jima Chee dostává svůj prostor až v knize „*People of Darkness*“, kde naopak Leaphorn zcela chybí. Kniha proto slouží jako představení nové klíčové postavy tak důležité, aby dostala co nejvíce prostoru k sebe prezentaci. Chee začíná u policie jako mladý seržant,

¹²⁷ HILLERMAN, Tony. *Skinwalkers*. [New edition]. New York: Harper, c1986, s. 15. ISBN 00-601-5695-3.

¹²⁸ Tamtéž, s. 10.

který se dostává k případu vykradeného trezoru s cetskami v sídle bohatého páru. Je požádán o to, aby dohledal zloděje, ale krátce na to je mu řečeno, aby se tím již nezabýval. O této podivné události však neustále uvažuje a nemůže se zbavit zvláštního pocitu, a aniž by se příliš snažil, začal vyšetřovat. Jim Chee je neuvěřitelně klidný člověk, snad díky své touze stát se pěvcem (tzn. léčitелеm.), proto přesně s takovým klidem přistupuje k případům. V příběhu ale Chee objevuje nová vodítka, která jej zavedou až do historie do dob důlních šachet. Další dějovou linkou je pak záhadné zmizení těla muže, který zemřel na rakovinu. Jim Chee postupně pátrá a spíše jen vyzvídá informace od svých kolegů, protože sám žádnou stopu nemá. V knize je v počátku prezentován jako zelenáč aspirující na pozici u FBI, ale uvnitř je rozervaný. Neví, jakou cestou se vydat, stejně jako v daném případě. Příběh se navíc zamotává, když do příběhu vstupují postavy z Domorodé americké církve (Native American Church), jejíž členové používají při svých rituálech kaktus Lofofora (*Lophophora williamsii*) pro své halucinogenní účinky díky čemuž získávají vize. Hillerman v této knize opět využívá pohledu vraha, pěšáka, který dělá špinavou práci a není hlavním strůjcem událostí. Leaphorn během vyšetřování také narazí na dívku jménem Mary, která se projeví jako postava k němu opačná. Je výbušná, ale přátelská. Společně, přestože ona je pouze učitelkou a studentkou, se rozhodnou najít přeživší z případu, který začal v minulosti výbuchem v jednom z místních dolů. Většina zaměstnanců v něm zemřela, přežili ale ti, co byli členové zmíněné církve. Chee se rozhodně vypátrat těchto celkem šest mužů, kteří by stále měli být naživu. S Mary v knihovně zjistí jejich jména a další informace, ale většina z nich je již po smrti, kde příčinou vždy byla forma rakoviny. Při společném pátrání v lávovém poli navíc narazí na mrtvolu jednoho z podezřelých:

Klečící muž byl Thomas Charley. Ta tmavá barva na jeho ruce byla zaschlá krev. Ale když Chee přiložil prsty ke krku, aby nahmatal tep a ujistil se, že je mrtvý, tak zjistil, že tělo bylo ještě teplé a měkké. Rychle od něj odskočil a rozhlédl se po svém okolí. Thomas Charley byl mrtvý jen několik minut. Chee si byl vědom toho, že jeho pistol, nevhodná na piknik s dívkou, byla zamčená v přihrádce auta. Možná že Thomas Charley tady byl už několik hodin, jen dlouho umíral. A možná byl zavražděn jen před chvílí, což by znamenalo, že je vrah blízko. Chee znovu pohlédl na tělo. Nebylo ale na něm nic, co by prozradilo příčinu smrti. Jediná krev byla na jeho ruce. Chee se zamračil. Ruka mrtvého byla metodicky zmrzačená. Prohlédl si i kabát, ale stopu po kulce nenašel. Pak si ale všiml místa na jeho hlavě, kde byly spálené černé vlasy. Kleknul si vedle těla a opatrně vlasy odstranil. Pod nimi byla roztržená kůže a malá díra. Střelné zranění

*ani ne velké, jako 5,5 milimetrová ráže. Tyrkysová Dívka nedokázala tohoto napůl Navaha ochránit před monstry.*¹²⁹

Chee v této situaci postupuje opatrně, je si vědom, že vrah na něj může zaútočit. Oběť je mrtvá nějakou dobu, Chee ale udělal zásadní chybu jako policista, neměl svou zbraň u sebe. V této části si vyšetřovatel není stále vědom toho, v jaké situaci se nachází a že jde o mnohem víc než jen pátrání v historii. Nedlouho po této scéně se s Mary ocitnou v ohrožení života a Chee je těžce postřelen mužem, jehož dějovou linku také čtenář paralelně sleduje. Chee je dlouho vyslýchán policejními složkami, ale k žádným velkým závěrům nedojde. Chee je, podobně jako Leaphorn, poslušný policista, který v podstatě neodporuje příkazům nadřízených, přesto mívá své vlastní názory na věci. Další intenzivní scéna ukazuje pocit neuvěřitelného strachu, který protagonista prožívá v ohrožení života. Z důvodu obsáhlosti uvádím jen kousek ze závěru scény. Pro Hillermana je typické, že některé napínavé scény natahuje do obsáhlých forem, buduje tak napětí uvnitř čtenářů:

Pak přišel další zvuk. Velká rána. Snad otevření dveří? Pak byl slyšet povzdech s následným skřípavým nádechem. Zase ticho, a pak zvuk měkkých podrážek na vyleštěné podlaze. Dveře pokoje se zavřely.

*Chee se nadechl, jak nejtíšeji dovedl. Přemohl jej pocit úlevy. Zjistil, že se třese. Muž zmizel. Asi ale ne daleko...*¹³⁰

Jim po této nepříjemné události dostává osobního strážce a pokračuje nerušeně v práci. Jako by se mu nic z toho nepříhodilo. Opět s Mary pátrá po šesti mužích, bohužel se jim podaří vypátrat jen to, že mrtví jsou opravdu všichni. Prostřednictvím jedné příbuzné zemřelého vypátrají jeho hrob a naleznou u něj amulet v podobě krtka, kterého mělo všech šest mužů. Z amuletu Chee zjistí, co zabíjelo, a také to, čím to byl nápad a jaké byly jeho motivy. V jejich pátrání opět Chee musí využít svých schopností ochránit Mary, jelikož je střelec znovu vypátrá, s využitím znalostí terénu. Případ je následně brzy na to u konce. Chee jako postava je na tom podobně jako Leaphorn. Oba neodporují rozkazům a za každou cenu chtějí dojít spravedlnosti. Oba mají kladný vztah k ženám a využívají aktivně jejich pomoci. Jejich rozdíl je hlavně ve zkušenostech. A stejně jako Leaphorn, ani Chee v dalších příbězích nedostává téměř žádný prostor pro svůj vývoj a jeho postava tak stagnuje. Jediný opravdový vývoj tak zůstává v jeho vztahu k ženským postavám a také v jeho reflexi vůči vlastní kultuře.

¹²⁹ HILLERMAN, Tony. *People of darkness*. New York: HarperPaperbacks, 1991, s. 117. ISBN 0061099155.

¹³⁰ Tamtéž, s. 163.

Obě postavy se společně setkávají v knize „*Skinwalkers*“. Leaphorn je pořád vyobrazen jako mrzutý, trochu povýšený, trochu citlivý a starostlivý a stále výborný ve své práci. A Chee, který stojí v jeho stínu, se stane téměř obětí dalšího střelce. Leaphorn vyšetřuje tři záhadná úmrtí lidí, která spolu nemají nic společného. Hillerman útržkovitě nahlíží do minulosti obou postav a odhaluje je tak čtenáři v dalších nevýrazných detailech. Leaphorn projevuje svůj strach jako jedinou emoci směrem ke své manželce a v jednom okamžiku i Cheemu. Vůči němu se však většinou chová odměřeně, je přesvědčený o své jasné nadřazenosti, kterou dává najevo svým chováním nebo nekonečnými výslechy, pochybuje o tom, že mu Chee pomáhá, tak jak potřebuje. Zatímco Leaphorn pracuje na svých případech, Chee je pověřen případem vraždy a pokusu o vraždu, což je nakonec spojí dohromady, protože i pokus o zastřelení Cheeho se ukáže být spojen se zbylými vraždami. Hillerman skvěle prezentuje náročnost vyšetřování v zcela odlišné kultuře lidí. Přístup obou vyšetřovatelů nemůže být stejný jako v případech například těch z FBI. Přesto i oni dva mají problémy dostat se k nějaké smysluplné stopě. Chee je opět uvězněn ve strachu, že se jej znovu někdo pokouší zabít, tentokrát je to ale Leaphorn, kdo jev ohrožení života. Leaphorn ale není chlap, co by jen tak ležel v posteli, a tak se po okamžitě po probuzení vrací do práce jako správný hrdina. Klíčové se ukáže nalezení kostí v ranách mrtvých i v kulkách, které měly zasáhnout Jima. Případ se najednou stává honem na čarodějnice, protože kosti se v Navažské kultuře používají například k infikování či „prokletí“ člověka a jedinou možnou cestou, jak se očistit, je zabití takového čaroděje. Ukáže se, že Chee je falešně obviněn z toho, že je čarodějem, přestože jeho cíle jsou zcela opačné, chce být pěvcem, léčitелеm. Chee a Leaphorn tedy spolupracují, jejich společný vztah se bohužel nedaří příliš rozvíjet. Takto nějak vypadají jejich společné rozhovory. Leaphorn jako ten co pokládá otázky a Chee, který je zodpovídá. Leaphorn často pochybuje o věrohodnosti jeho slov. Chee později pak cítí trochu vztek, hlavně kvůli tomu, že Leaphorn má zcela jiný pohled na čarodějnictví a magii.

Ukázal to Cheemu. „To je jedna z nich?“

„Asi ano,“ řekl Chee. „Zametal jsem, ale když se dostaly do peřin, rozletěly se všude.“

Všude kromě Jima Chee, pomyslel si Leaphorn. Smůla, že nevěřil na náhody. „Viděl jsi něco, co by spojovalo Endocheenyho a Sama? Cokoliv? Něco, co by je nějak s tímhle spojilo?“ Leaphorn ukázal na tři zalepené díry po kulkách.

„Přemýšlel jsem o tom,“ odpověděl Chee. „Bohužel nic.“¹³¹

¹³¹ HILLERMAN, Tony. *Skinwalkers*. New York: Harper, c1986, s. 50-51. ISBN 0-06-015695-3.

Paralelně s vyšetřováním Hillerman nabízí i zcela jinou stránku Leaphornovy postavy. Jeho žena Emma je těžce nemocná, zapomíná, je slabá a podezření padá na Alzheimerovu chorobu. Vyšetřovatel odhaluje svůj strach, je si vědom své slabosti, že nemůže udělat nic, aby ji zachránil. Živí však nadějí, a svůj vztek a strach následně utápí v práci. Jim zažívá naopak jiné problémy s dívkami. Sám je přirozeně citlivější a víc otevřený emocím, přesto nejde o oblast, kde by Hillerman exceloval. V příběhu stojí Jim na rozcestí ve vztahu k Mary a objevuje se i postava právničky Jane, která se nabízí jako alternativa k nefungujícímu partnerství.

Jak příběh dále pokračuje je Chee požádán, aby uskutečnil rituál nazýván jako „Blessing Way“ (přel. „cesta požehnání“), jehož stručnou podstatou je připravit nadcházející maminku na porod a roli matky. Je to ale Leaphorn, kdo si uvědomí nebezpečí jako první, jde o past, kterou Jim přes své nadšení nedokázal odhalit. Jim Chee je znovu těžce poraněn a Leaphorn znovu prožívá strach. Všechny případy ale dojdou svého konce ve stejné nemocnici, kde Chee našťěstí přežil.

Tony Hillerman ve svých knihách vytvořil dvě postavy, které si čtenáři jistě oblíbili. Jejich společná i samostatná putování jsou plná originálních zápletek s popisem nádherného prostředí. Hillerman v Leaphornovi vytvořil hrdinu hodného uznání, který pokaždé ukazuje své kvality, ať už ve stopování, či hledání nejmenších detailů. Jeho chladná povaha mu pomáhá udržovat si odstup od dalších účastníků, přesto se vzácně v některých momentech, například v ohrožení života, zmůže i k emocím. Jako detektiv je Leaphorn legenda ve svém oboru. Má respekt, ostatní k němu vzhlíží a on vždycky ví, jak a jaké otázky si má pokládat. Dokonalá znalost prostředí a kultury je jasným faktem. Jim Chee naopak trochu působí jako mladý Leaphorn. Také je z něj cítit trochu chladnost, či spíše distinktivnost. Je však víc přátelský a více nakloněný Navažské kultuře. Na rozdíl od Leaphorna se mu stávají školácké chyby, jako v případě zapomenuté zbraně. Zajímavý je názor Jane S. Bakerman, která se zaměřila na to, jak obě postavy na zločin nahlízejí a přišla s tím, že zločin narušuje rovnováhu Navaho Way, což znamená, že když budou chtít případ vyřešit, musejí pochopit různé kultury¹³², s čímž zvláště Chee bojuje:

Věrná B. J. Vinesovi? Šlo o zvláštní text na náhrobek, ale ono vlastně všechno o pohřbívání bělochů bylo pro Cheeho zvláštní. Navahové nesdíleli tento sentiment k mrtvým. Smrt zbavila tělo jeho hodnoty. I jeho identita byla ztracena s odcházející chindi. To, co duch

¹³² BAKERMAN, Jane S. Cutting Both Ways: Race, Prejudice, and Motive in Tony Hillerman's Detective Fiction. MELUS. 1984, 11(3), 17-26. ISSN 0163-755X.

*zanechal, by mělo být odstraněno s minimálním dopadem na kontaminaci živých. Jména mrtvých zůstávala nevyřčena, ne vyryta do kamene.*¹³³

Obě postavy se smrtí Hillermana svá putování v knize „*The Shape Shifter*“ ukončila. V roce 2013 se je pak podařilo oživit jeho dceři Anne, která obě postavy převzala a utvořila pro ně zcela nové cesty.

Anne Hillermanová stojí v protikladu ke svému otci. Její hlavní protagonistkou je žena, Bernie Manuelito, a až po ní následuje Jim Chee s Jimem Leaphornem. V rozhovoru pro webovou stránku fourcornersfreepress.com vysvětluje, že se rozhodla napsat další knihy proto, že pro ni samotnou to byla její rodina a stejně tak cítila, že to po ní žádají i fanoušci.¹³⁴

Hillermanová se na rozdíl od svého otce výrazněji se zaměřuje na emoce a pocity postav, snaží se vybudovat jejich charakter, přibližovat jejich historii a zkušenosti. Poukazuje na důležitost rodiny a lásky a zároveň zanechává čtenáři možnost nahlédnout do okolí Navažské rezervace minimálně stejně dobře, jako Hillerman. Oproti svému otci se také soustředí na více dějových linek, nikoliv na jednu, proto jsou její příběhy obsáhlejší a lépe čtenáře zásobí informacemi jak k případu, tak k postavám.

Anne Hillermanová před sebou měla nesnadný úkol. Popularita a úspěch jejího otce ji postavily do pozice, kde měla jen dvě možnosti. Buď uspět, nebo katastrofálně pohořet. Naštěstí pro ni se jí povedlo uspět a její tři knižní díla se těší oblibě u veřejnosti i kritiků.¹³⁵ Úspěch by se ale jistě neobjevil jen náhodou. V rukou zcela jiného spisovatele by šlo určitě o velký propadák, ale Hillermanová měla výhodu, že je jeho dcerou, a tak měla už od svých dětských let blízko k indiánům a také spisovatelskému řemeslu.

Hillermanová tak svými třemi knihami, brzy čtyřmi, přímo navazuje na svého otce a rozšiřuje tím jejich knižní sérii s protagonisty Leaphornem a Cheem. Autorka ale musela přijít s něčím jiným, přeci jen nechtěla zcela kopírovat a přiživovat se na úspěchu svého otce. O tom se sama zmiňuje, říká také, proč si vybrala jako ústřední postavu právě Bernie, ke které měla zvláštní pouto už v dobách jejího otce.¹³⁶ Zvolila si tedy jinou hlavní postavu jménem Bernie Manuelito, manželku Jima Cheeho, a právě svého manžela, a i postavu Leapohorna odstavila

¹³³ HILLERMAN, Tony. *People of darkness*. New York: HarperPaperbacks, 1991, s. 7. ISBN 00-610-9915-5.

¹³⁴ GREAVES, Chuck. Ten questions for Anne Hillerman: The best-selling author and daughter of Tony Hillerman discusses his legacy and more. *Four Corners Free Press* [online]. 2017 [cit. 2018-06-30]. Dostupné z: <https://fourcornersfreepress.com/3417/>.

¹³⁵ Vycházím zde z internetového portálu Goodreads, kde se hodnocení pohybuje kolem 4 hvězdiček z pěti.

¹³⁶ Tamtéž.

na vedlejší kolej dějové linky. Tím netvrdím, že obě postavy již nemají žádné příběhové využití, ale rozhodně jsou spíše ve stínu nové hrdinky.

Bernie Manuelito, navažským jménem Laughing Girl (přel. Smějící se dívka) pracuje stejně jako její manžel u Navažské kmenové policie a pokud by existovala ve stejném universu jako Ella Clah, byly by to kolegyně. Jde ale o jiný příběh. Bernie byla poprvé představena už v knihách Hillermana, ale její rozkvět nastal až v rukou jeho dcery. Bernie je tady řadovou policistkou, která má za úkol řešit běžné případy jako je domácí násilí, výtržnictví a jiné. Horší kriminální zločiny má pak na starosti FBI. V následující ukázce můžeme nahlédnout na tyto zločiny z pohledu protagonistky a zvláště ty, které jsou pro ni nejtěžší:

Když se dostala do kanceláře, přijala telefonát k případu domácího násilí, přesně ten případ, které fakt neměla ráda. Obvykle to znamenalo manžela, nebo přítele, který ubližoval ženě, někdy i v přítomnosti dětí. Tyhle incidenty ji rozčilovaly, lámaly srdce, zanechávaly zcela neschopnou. Largo věděl, že by se raději potýkala s drogami, gangy nebo sebevraždami. Všechno jen ne domácí násilí, kde musela pracovat s muži poháněnými strachem a vztekem, kteří byli navíc často pod vlivem alkoholu, což z nich dělalo kruté bestie. Nebylo to nebezpečím – to byla základní složka policejní práce, ale nesnášela pohled na zlomené bité ženy a vystrašené děti.¹³⁷

Je to trochu nevyrovnaná žena, často o sobě pochybuje, přesto se za každou cenu snaží docílit dobra, docílit nějakého správného a spravedlivého řešení. Výraznou slabou stránkou je její rodina, kterou sice miluje, ale která jí přináší spoustu problémů. Její matka je již velmi stará tkadlena, která například tkala tradiční navažské koberce. Její sestra je jejím opakem. Rozpustilá, problémová a nezodpovědná což ve svém závěru často nevede k ničemu dobrému, ale jak se jejich životy dále posouvají, tak i u její sestry dochází k jakési transformaci k lepšímu. Bernie miluje svou rodinu, takovým výrazným leitmotivem je právě rodina a láska. Neustále se snaží kontrolovat svou matku a sestru, a když se s nimi nespojí, tak je téměř okamžitě nervózní. Jiné je to v situaci s jejím manželem, kdy si je vědoma toho, že pracuje, a tak neočekává jeho okamžité reakce.

Její vztahy s Jimem Cheem, navažským jménem Long Thinker (přel. Dlouhý myslitel) a Leapohornem jsou odlišné. Leapohorn je v této knižní sérii již v důchodu a jen občasně pomáhá řešit díky svým zkušenostem zapeklité případy, a díky své minulosti a schopnostem myslet dále

¹³⁷ HILLERMAN, Anne. *Rock with wings*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2015, s. 9. ISBN 9780062270511.

než ostatní, je významný pomocníkem jak pro Bernie, tak Cheeho. Ona sama jej bere jako ohromnou autoritu, jako člověka, na kterém jí velmi záleží. Chee jako její manžel je rozhodně v pasivní roli vůči ní. On je zde spíše ten doma, ten, co vaří a uklízí a ona ta, co chodí pozdě domů z práce a nemá na nic čas. Jejich vzájemný vztah je ale v podstatě harmonický a lze to pozorovat téměř na každé stránce.

Jako jedna z postav nemá takový velký problém respektovat nadřízené, či spolupracovat s jinými složkami vyšetřování. Přesto není schopna ubránit se porušení různých zákazů a emocím. Ve „*Spider Woman's daughter*“, a ne opravdu nejde o žádnou dceru známé komiksové postavy nýbrž o bohyni Navahů, je vyšetřovaný případ tak citlivý, že je zbavena služby po určitou dobu, ale jelikož je v hlavní roli jí blízká osoba, snaží se zločince přesto vypátrat. V následující ukázce lze pozorovat její rozhořčení nad rozhodnutím její nadřízeného, se kterým vnitřně nesouhlasí:

Largo si povzdechl a znovu se posadil. „Chci, abyste si vzala několik dní volno. Podobné věci jsem už zažil. Berou si svou daň.“

„Pane, já na tom případě musím pracovat.“ Snažila se, aby nezvyšovala hlas, aby neukázala své překvapení.

Largo řekl, „Já Vás nežádám, Já vám to přikazuji.“

„Dovolte mi stát v čele případu, kapitáne. Udělám pro to všechno.“

„Všichni v tom jsme společně. Všichni se cítí přesně tak, jako vy.“

„V tom se mýlíte, pane.“ Nepamatovala si, že by někdy byla takhle rozzuřená, měla takový kousek k vybuchnutí.

„Viděla jsem ho padnout. Kdybych s ním byla odešla, možná bych stříbě dokázala zabránit. Musím to udělat. Slíbila jsem mu to. Slíbila...“

Largo zvedl ruku na znamení, aby přestala mluvit.

„Dost. Čemu nerozumíte na ‚mimo případ‘, důstojníku? “

Bernie cítila, jako by se za ní zavíraly dveře.¹³⁸

¹³⁸ HILLERMAN, Anne. Spider woman's daughter. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 20-21. ISBN 978-0-06-227049-8.

V prvním díle je Bernie upřeno, aby se aktivně podílela na vyšetřování, ve kterém byla jediným přímým svědkem a jak lze z ukázky vidět, nebyla z toho nadšená a podobné pocity nepochopení a zodpovědnosti ji provázely celým příběhem. Jelikož byl postřelen Leaphorn, kterého považovala s Cheem za součást rodiny, byly její motivy k vyšetření jednoznačné. Ve „*Spider Woman's Daughter*“ se její postava cítí pod velkým tlakem, sama cítí zodpovědnost za postřeleného, navíc má problémy se svou sestrou, která zanedbává péči o jejich matku. Aby alespoň měla nějakou možnost zapojit se do vyšetřování, dostává za úkol najít Leaphornovy příbuzné, aby jim mohla dát vědět o jeho těžkém zdravotním stavu. Bernie se ale připlete i do jiných situací, u kterých by být neměla, například když předvedla, jak pracovat s davem obyčejných lidí:

Policejní auta, policisté v uniformách a rozzlobená žena začaly přitahovat pozornost lidí. Cheemu se podařilo, aby nikdo dále nevstupoval do obchodu, takže ti, co nemohli nakupovat a měli čas, šli sledovat onen povyk. Několik okolních diváků poznalo ženu s nákupním vozíkem a pokývli na ni.

„Chce mě zatknout za to, že jsem si koupila nanuky,“ řekla žena. „Ten muž má pouta. Vidím jeho zbraň. Chce mě vzít do vězení za to, že nakupuji v Bashas‘.“

Bernie slyšela slabé šeptání nesouhlasu z davu lidí přesně ve stejnou chvíli, kdy zjistila jméno vlastníka automobilu. Spěchala k ženě, pozdravila ji Navažsky, představila se tradičním způsobem, využívaje klan matky i otce. Žena, jménem Gloria Benally udělala to samé. Gloria Benally, stejná žena je byla v systému DOT uvedena jako vlastník auta.

Bernie se otočila k tuctu lidí, kteří se sešli a pozorovali dění. „Dobrý muž byl dnes postřelen a my hledáme člověka, který je v tom zapletený. Obchod otevřeme, až budeme moci. Pokud si můžete nakoupit později, doporučuji vám to udělat.“¹³⁹

Po tomto incidentu se jí podařilo přesvědčit ženu ke spolupráci a získala od ní několik podstatných informací k případu, jelikož její auto bylo ve vyšetřování klíčové. Přestože že získala tyto informace a zvládla uklidnit i dav lidí, bylo jí od jejího nadřízeného připomenuto, že na případu nepracuje a že by se neměla vměšovat, a to ani svými názory:

„Nemyslím si, že to udělal Jackson,“ řekla Bernie.

¹³⁹ Tamtéž, s. 37-38.

„Opravdu?“ Largoův hlas byl ostrý a posměšný. „Ta matka, je asi přibližně správné velikosti a vlastní podezřelé auto? Nemyslíte, že ona je tím střelcem?“

„Ona má alibi. Nakupování.“ Bernie se snažila pracovat na tom, aby nezněla napjatě.

„Víte, že budete muset jít svědčit před soud.“ Largo se zamračil. „Musíte být důvěryhodná, bezúhonná svědkyně Manuelito. Nikdo nechceme, aby někdo říkal, že to Navažská policie posrala tím, že nedodržovala předpisy. Nechceme, aby ten, co zranil poručíka, zmizel díky nějakému přehlédnutí nebo díky zatracené maličkosti. Už jste mohla udělat dost škody tím, že jste mluvila s paní Bennaly. Veškerou tuhle práci jste měla nechat Cheemu a Wheelerovi.“

Bernie cítila, jako rudne a jak v ní stoupá vztek. „Co jsem měla dělat, sedět na zadku?“

„Přesně tak, a držet jazyk za zuby.“

...

Largo se postavil a naklonil se k ní. „Zmizte odsud Manuelito. Uklidněte se. Vaší jedinou, opakuji, jedinou prací je najít Luisu a Leaphornovy příbuzné. Tečka. Nechci vás zde už vidět. Nebo s vámi mluvit, dokud vás nezavolám znovu do práce.“

Bernie zčervenala, stojíc vedle Cheeho.

„Nechci vás vyhodit,“ řekl Largo. „Ale udělám to, pokud nebudete poslouchat příkazy.“¹⁴⁰

Bernie se cítí velmi zodpovědná za stav Leaphorna a chce za každou cenu na případu pracovat a dojít spravedlnosti. Není ji to však umožněno, a ona je frustrovaná a zklamaná a vyčítá si svou neschopnost dokonce i vztekem:

„Nezačínej, Nepotřebuji tebe ani Larga, abyste mě chránili. Largo si myslí, že jsem mohla udělat pro poručíka víc. Bez ohledu na to, co říká, trestá mě tím, že nemůžu na případu pracovat.“

Ucítla Cheeho ruku na svém ramenu, ale setřásla ji pryč.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 46-47.

„Mýlíš se,“ řekl Chee. „Largo takhle neuvažuje a nikdy nebude. Na mě byl také tvrdý. Tvrdý ale férový. Přestaň být na sebe ty tak tvrdá. Je to rutinní práce pro policistu zapleteného do střelby aby...“

„Nechovala jsem se jako policistka. Kdybych byla rychlejší, mohla jsem získat lepší popis pachatele, možná střelbě i zabránit.“

„Přestaň zlato. Je konec.“

Všimla si jeho znepokojeného pohledu a překvapení. Vzácně projevovala svůj vztek. Nemohla si ani vzpomenout, kdy naposled byla takhle vytočená.

„Jsme v tom společně,“ řekl Chee. „Všichni chceme případ vyřešit. Uvolni se trochu. Jsi skvělá policistka. Udělala si, co jsi mohla.“

Vlna smutku vystřídala její vztek, smutek nejen za poručíka, ale za její schopnosti policistky Bernadette Manuelito, které z ní nyní dělaly policistku nekompetentní.¹⁴¹

Postava vyšetřovatelky je velmi emotivní a selhání si bere velmi k srdci. Nestává se tak, jen v prvním díle, ale i v „*Song of the Lion*“, kde si také připadá neschopná. Je zajímavé, odkud tyto pocit přicházejí, jelikož Hillermanová nenabízí žádný důvod k tomu, aby musela neustále takto pochybovat. Možným viníkem je snad vztah s její sestrou, kde také cítí, že zklamala. Přestože je ovlivňována těmito negativními pocity, má ohromnou podporu ve svém manželovi a matce a je schopná je překonat. Vztah s její sestrou je takovým příběhem v pozadí, který ji však neustále straší i proto, že její sestra propadá alkoholu a alkohol je jedním z leitmotivů indiánských detektivek:

Darleen promluvila první. „Jsem ráda, že ses ukázala. Myslela jsem, že budeš pracovat. Bolí mě žaludek, a taky hlava.“

„Za chvíli jsem na odchodu,“ řekla Bernie. Postavila se a šla směrem k Darleen. „Musíme si promluvit. Nenakupovala jsi a neuklízela dům, jak jsi slíbila. A minule jsi byla cítit po alkoholu. Stejně jako teď.“

„No a?“

„No, a to se mi nelíbí. Nestaráš se o tohle místo ani o mámu.“

¹⁴¹ Tamtéž, s. 48-49.

Darleen odpověděla, „Máma je v pořádku. Dej mi pokoj. Nechci se o tom teď hádat. Musím si lehnout.“

„Nikdy se o tom nechceš bavit.“

„To je pravda. Proč bych měla? Nikdy mě neposloucháš. Jsi přece nejchytřejší na světě.“

„Cože...“ Bernie se přiměla přestat. Nadechla se. Hádka je nikdy nikam nepřivedla. „ten kluk, který tady s tebou minule byl, je tvůj přítel?“

„Je to kluk, co znám. Nechci o něm mluvit. Ani jsem s ním minule nechtěla jít, ale přiměl mě. A nechci poslouchat ani tebe, jak mě obtěžuješ.“

„Co myslíš tím, že tě přiměl? Vyhržoval ti? Ublížil ti?“ Bernie cítila, jak ji bobtná krev, byla připravená rvát se za svou sestru. „Nikdo nemá právo přikazovat ti, co máš dělat.“

„Je trochu jako ty,“ řekla Darleen. „Má můj život přesně naplánovaný, jako ty. Nutíš mě dělat to, co nechci. Myslíš si, že tady chci být každý smradlavý den? Poslouchat máminy příběhy stále dokola? Co je na tom, že si občas dám pivo nebo dvě.“¹⁴²

Hillermanová si nejlépe ze všech těchto autorů vyhrála se vztahy mezi postavami a také jim dává největší prostor a hloubku. Bernie je starší sestrou Darleen a cítí se vůči ní zodpovědná, ale Darleen je v pubertě a nechce trávit každý den péčí o jejich matku, chce poznávat svět, užívat si, a to ji Bernie neumožňuje. V podstatě svou sestru přinutila o matku se starat, protože sama nemá čas, ale brzy přijde na to, že to není udržitelná situace. Vztah dvou sester je téměř jediným vztahem v pozadí knižní série, který se nějak mění a dochází k jeho evoluci.

Vztah Bernie a Cheeho je prezentován doslova jako v dokonalé romantické pohádce. Oba se velmi milují a snaží se si to často projevovat, přestože spolu netráví kvůli práci tolik času. Tento vztah dvou vyšetřovatelů vytváří velmi silnou, nejen manželskou, romantickou dvojici:

„Ne, mami. Musím jít domů za svým manželem.“

„Cheesburger? Pořád s ním jsi? Ještě tě nepřestal bavit?“

Bernie se usmála. Máma má Cheeho ráda, jeho zdvořilé tradiční způsoby, jeho pozornost vůči ní a jeho smysl pro humor.

„Ne mami, ještě mě nepřestal bavit,“ řekla Bernie. „Jsem do něj šíleně zamilovaná.“¹⁴³

¹⁴² Tamtéž, s. 169-170.

¹⁴³ Tamtéž, s. 68.

Přesně tímto způsobem jí máma pomáhá, aby nemyslela tak negativně. Tento krátký odstavec také stručně a jasně shrnuje společný vztah Bernie a Cheeho. Během celého knižního putování si lásku dokazují dary, zprávami, gesty, ale vždy cudně, na rozdíl od Kate Shugak, která sahá po více živočišných způsobech. Chee funguje u Hillermanové hlavně jako velká opora pro Bernie a také jako velký závazek.

Jak již bylo zmíněno, Bernie nebude příliš respektovat nařízení autorit a bude společně s jejím manželem, pátrat po případných pachatelích. Vyšetřování zahajuje pátráním v Leaphornových starých případech, kde by mohla najít případného podezřelého, někoho, kdo by se mohl chtít pomstít. Prochází jeho spisy a deník, kde nakonec najde šifru, kterou ale nedokáže sama rozluštit, a jelikož je Leaphorn v kritickém stavu, nepomůže jí. V čele vyšetřování ale stojí Chee a on provádí klasické vyšetřovací postupy, jako je vyslyšení svědků a podezřelých, což jej postupně zavede až mimo rezervaci, do města Santa Fé, kde je Leaphorn hospitalizovaný.

Bernie svého manžela do Santa Fé následuje a jako první navštíví v nemocnici Leaphorna a poté místo, kde naposled soukromě vyšetřoval. A to je muzeum indiánské kultury. Leaphorn pracoval na zakázce k nahodnocení starých nádob Pueblo indiánů¹⁴⁴. Chee ale sleduje stopu, která jej nikam nezavede a Bernie oficiálně nevyšetřuje. Podaří se jí alespoň najít jednoho příbuzného Leaphorna, ale s jeho přítelkyní nemá štěstí, jelikož záhadně zmizela. V případě pracuje také FBI, jejíž členové jsou samozřejmě zaměřeni hlavně na jeho přítelkyni, která se zdá být jasným viníkem, a na syna paní Benally. Vztah Bernie, respektive Navažské policie a FBI, je u Hillermanové prezentován jako docela kolegiální a dobrý. Přesto FBI téměř vždycky pracuje na stopě, které nikam nevede, nebo se nesnaží dělat dost pro to, aby případ sami vyšetřili. Naopak je dobré, že policii naslouchají a jejich vzájemný vztah není takový, jako v případě manželů Thurlo, kde má s FBI Ella Clah problém. FBI je ale aktivní složkou až v „*Song of the Lion*“, než v prvních dvou dílech.

Bernie díky neúspěchu ve vyšetřování propadá až zoufalství a frustraci. Zhoršuje se i situace s její sestrou. V ukázce je vidět, jak si nad situací zoufá:

„*Jsi tichá,*“ řekl Chee.

¹⁴⁴ Pueblo jsou jihuzápadní indiáni, kteří mají společné například náboženské praktiky. Pueblo Indians. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <<https://www.britannica.com/topic/Pueblo-Indians/>>.

„Jsem frustrovaná. Vyřešení toho nacenění pro poručíka mělo být tak jednoduché, jako jeden telefonát na EFB. Místo toho, dostaneme další hádanku.“

Chee čekal. „Co dál?“

Bernie si povzdechla. „Nelíbí se mi, jak poručík vypadá v nemocnici. Jeho stav se nezlepšuje. Takto jej vidět mě přivádí k tomu, že bych měla více času trávit s mámou. A bojím se o Darleen. Snažila jsem se jí několikrát dovolat. Bez úspěchu.“

Odmlčela se tak dlouho, že to vypadalo, jako by skončila. Pak ale řekla, „Převážně jde ale o ten případ. Naše stopy mizí nebo se promění v komplikace, když je prověřujeme podruhé. Je to tak neuspokojující. Přivádí mě to k šílenství. Nemůžu přestat myslet na to, co jsme vynechali.“

Natáhla se k němu a položila si ruku na jeho nohu, cítila jeho teplo skrze jeho džíny. „Přemýšlím nad tím, že kdokoliv postřelil poručíka, může příště zabít tebe nebo Larga, nebo někoho jiného, s kým pracujeme. Co když se federálové mylí a tím střelcem je nějaký šílenec co nenávidí policisty?“¹⁴⁵

Strach u Bernie ukazuje její lidskost a velkou starostlivost vůči blízkým lidem. Naštěstí pro ni, jsou to právě tyto pocity, které ji nakonec pohání kupředu. V závěru příběhu Bernie získává zpět své odhodlání a jistotu. Přestože nesmí vyšetřovat, tak zasáhne, když zjistí, že Chee zmizel. Během krátké chvíle je pak schopna poskládat v hlavě díky všem důkazům celý příběh i motiv útočníka a dokonce zjistit, kde se zrovna nachází. Přestože by se pachateli podařilo Cheeho i Manuelito jednoduše zabít, neudělá to jednoduše, ale pokusí se o složitou cestu, která se však vymstí a oba se navzájem zachrání. Bernie Manuelito je pak nakonec, i přes všechny překážky, oceněna za úspěšné rozuzlení případu.

Příběh knihy „*Rock With Wings*“ částečně navazuje na knihu předešlou. Bernie a Chee si slíbili, že spolu stráví zaslouženou dovolenou, ale není jim přáno. Bernie při rutinním zátahu na případné drogové dealery zastaví auto s mužem, který se ji snaží uplatit, přestože u sebe ani v automobilu nemá žádné podezřelé věci a zatkne ho. Chee se naopak pokouší pomoci svému bratranci v oblasti turismus, ale je zároveň povolán k případu ztracené ženy v ikonické oblasti Monument Valley, kde se natáčí hororový film. Obě jejich cesty se opět rozcházejí a dovolená se nekoná. V ukázce je představena ona scéna s úplatkem:

¹⁴⁵ HILLERMAN, Anne. Spider woman's daughter. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 220-221. ISBN 978-0-06-227049-8.

„OK,“ řekl. *Dám vám sto dolarů, když mě necháte jet. Dejte mi třeba pokutu za rychlou jízdu. Nikdy mě už nevidíte a může to zůstat jen mezi námi.*

„Sto?“ *Ted’ ho měla za rychlou jízdu a pro pokus o úplatek.*

„Pět, pět set. *To je všechno, co mám. Nechci více problémů.*“

„Pozdě.“ *Bernie v hlase zvažněla. „Otevřete kufr, pane, hned.“*¹⁴⁶

Tento krátký a zdánlivě nezajímavý incident stojí za tím, že Bernie v této knize opět tápe. Tápe v tom, že netuší, proč se jí snažil muž podplatit, když u sebe měl jen hlínu a pistoli, což není nic neobvyklého. „*Rock With Wings*“ je příběhově více zaměřený na Cheeho, jehož případ je mnohem více komplikovaný a závažný. Bernie je tak nucena spíše celou knihu až do samotného závěru hledat a nenacházet, což opět vede k její frustraci. Během jejího pátrání tak má více prostoru rodina, kde pokračuje rodinný konflikt sester. Bernie ale díky zkušenostem z minulého dílu získává větší nadhled a nachází pochopení. Její sestra touží po tom něco zažít, chce studovat malířství a umění, chce být v něčem dobrá, a to pro ni chce i ona.

Role hlavního vyšetřovatele v pozadí má opět FBI. Mnoho se zde neobjevuje, ale je velmi vděčná za to, že Bernie podezřelého muže zatkla, byť neví, k čemu jim je dobrý. Toto neuspokojivé vysvětlení ji nutí hledat až neuvěřitelné možnosti v tom, jak by mohla něco vypátrat sama tím, že například nechá udělat chemický rozbor hlíny, nebo to, že si domů vezme nějaké kaktusy, aby o nich zjistila více informací. Zde na scénu přichází Leaphorn, ale jeho návrat je spíše symbolický neb se stále zotavuje z postřelení a není schopen pomoci ani jednomu z páru.

Bernie postupně přichází do kontaktu s nejrůznějšími lidmi, jedním z nich je i David Oster, který se do rezervace snaží dostat solární energii a tím i práci pro spoustu lidí. A svou práci dělá zdánlivě dobře. Bernie v tom vidí noblesní a správný přístup, který dokáže ocenit, jelikož rezervace nemá rozšířenou energetickou síť, natož třeba Wi-Fi, kterou lze najít tak možná ve veřejné knihovně. Motivy tohoto dotyku civilizace do ne tolik rozvinutých oblastí se objevují i u dalších autorů, jako třeba u Dana Stabenow, a stojí v paralele s tradičním a moderním pojetím kultury, tradic a žití. Kniha ale má stejný nádech jako ta předešlá. Jsme svědky úmorného hledání motivů, těl a stop. U Bernie přetrvávají rodinné problémy a vrací se neustále pocity frustrace a často i nepochopení. Z ukázky je patrné, že není schopna ani

¹⁴⁶ HILLERMAN, Anne. *Rock with wings*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2015, s. 9. ISBN 978-0-06-227052-8.

zamhouřit oka, aniž by nepřemýšlela o svých problémech, které ji na druhou stranu umožňují postupovat za hranice možností:

Bernie obvykle spala nepřerušeně celou noc, ať už byly letní bouřky, potíže v práci, nebo komplikace s její mámou, sestrou a Cheem. Dnes ale jen neklidně ležela. Snažila se správně dýchat pomocí techniky redukující stres, kterou se naučila při výcviku. Místo aby se uklidnila a usnula, její mozek neustále zpracovával poslední události v nechtěné smyčce.¹⁴⁷

V jedné části příběhu Bernie popisuje své kvality, o kterých je přesvědčená a je možné si u ní všimnout, jak hluboce umí nad věcmi přemýšlet, což je jeden z motivů, který Hillermanová i její otec skvěle implementují do svých knih. Pozorováním si lze všimnout i toho, že se autorka pokusila vztah hlavních postav postavit zkoušce.

Bernie se brala za praktickou, upřímnou osobu. Měla ráda fakta, uzavírání nevyřešených konců, sbírání vážných důkazů jeden po druhém a uzavírání případů. Chtěla udělat svět lepším místem, nikoliv cestou umění, ale více praktickým způsobem. Její povinností jako policistky je ujistit se, že lidé jako její máma a Darleen mohou žít v bezpečí.

Pokud by se nikdy nestala policistkou, pomyslela si, nikdy by nepoznala Cheeho, muže, který je její život učinil mnohem krásnější. Minulou noc došla k prozření. Její manžel bude mít vždycky rád svou práci. Mohla by mu závidět tu oddanost, nebo to přijmout jako něco, co o něm věděla už první den, kdy se poznali. Je, kým je. A, pomyslela si, že milovat svou práci neznamená, že nemiluje ji.¹⁴⁸

Hillermanová se v mezilidských vztazích vyžívá. Chce, aby postavy byly emotivní, aby čtenáře svými příběhy zasáhly, proto samotné vyšetřování případu je v podstatě až na druhé koleji, přestože běží paralelně.

Závěr příběhu protagonistka nezvládne, protože není schopna rozluštit, kdo je pachatelem včas a dojde k nešťastné události. Postava Jima Chee je z počátku nezajímavá v hledání ztracené ženy, zvláště když nenajde nic užitečného, ale později dojde k dalším událostem, které jej donutí vyšetřovat filmový štáb, ale i některé fanoušky. Hillermanová je věrná charakteristické postavě Jima Chee, kterou prezentoval její otec, podařilo se jí ale implementovat nové prvky, které z něj dělají přeci jen postavu o něco jinou. Je například

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 71.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 276.

mnohem víc otevřený, vstřícný, pokorný a stal se z něj ještě lepší policista, a hlavně milující manžel.

„*Song of the Lion*“ je prozatím nejmladším dílem spisovatelky, zabývající se zde případem podezřelého výbuchu luxusního automobilu v době konání sportovního zápasu. Během výbuchu umírá jediný muž. Bernie je jako první na místě činu a snaží se zvládnout několik věcí najednou. Zabránit lidem, aby odešli ze zápasu, zajistit místo činu a postarat se o umírajícího muže. Sama to ale příliš nezvládá a dostává se do konfliktu se svým kolegou. Bernie trvá na tom, že se nikdo nesmí ani hnout, její kolega zase chce lidi evakuovat, kdyby náhodou byla bomba i v budově. Jelikož ale je kolega nováček, je nucen poslechnout. Bernie ale během celé situace několikrát zaváhá, a to například v tom, že nechala umírajícího v péči naprostého, navíc podezřelého, cizince, nebo také to, že neprohledala umírajícího muže, zda má u sebe doklady, a nezjistila tak jeho identitu. Tento incident opět vrací Bernie její už tak typické pochyby o své osobě a své kompetenci.

Kniha se tradičně drží autorčiny koncepce příběhu, tentokrát ale ve svižnějším tempu. Příběh knihy se odehrává jen v několika dnech. Téměř veškeré příběhové dění se točí kolem summitu příslušníků různých indiánských kmenů a zainteresovaných podniků a skupin, které mají zájem o turistické zpřístupnění části Grand Kañonu veřejnosti a vybudování turistického centra. Tato událost otevírá téma boje. Modernizace stojí proti zachování přírody. Chee na summitu dělá bodyguarda mediátorovi, který je v ohrožení života, z čehož není vůbec nadšený. Zajímavé je, že Hillermanová dává velký prostor protestujícím lidem, kteří bojují za zachování Grand Kañonu v původní podobě. Zobrazuje je velmi věrohodně, často jsou to právě indiáni, obyčejní lidé, milovníci přírody, tradicionalisté, kteří jsou samozřejmě mezi prvními podezřelými ve vyšetřování případu. Jejich role postupně roste, a také jejich přístup postupně graduje i do situace, kdy dojde k násilí. Hillermanová zřejmě chtěl poukázat na reálné současné problémy, které nejenže ohrožují přírodu, ale i místní obyvatele. Tímto také poukazuje na nerespektování požadavků kmenů, které danou oblast obývají. Interakce hlavních postav je ale s davem malá. Chee je doslova uvězněn hlídáním svěřence a v průběhu děje nic jiného nedělá. Bernie si zoufá nad svými schopnostmi a svízelnou situací, stejně jako v předešlých knihách. Spolupracuje ale intenzivně s FBI, s agentem Cordovou, s kterým pro tento případu vytvořila vyšetřující tým. Autorka opět kousek po kousku ukazuje slabé a silné stránky svých protagonistů, většinu z nich však známe z předešlých dílů, čtenářům je však znovu opakuje. V jedné části Bernie reflektuje sama sebe jako klidnou ženu, které rozhodně nerada sedí doma.

*Bernadette Manuelito dokázala být trpělivá, když musela, například kvůli matce, nebo v situaci s vystresovanými oběťmi zločinu. Sama ale preferovala akci, nějaké dění, prostě něco, aby jen tak neztrácela čas.*¹⁴⁹

Při vyšetřování se obrací na pomoc k Leaphornovi, kterému detailně popisuje trestný čin a vše, co doposud zjistila. V této scéně společně procházejí kousek po kousku všechny detaily, které se udály po výbuchu automobilu, ale nezodpovězené otázky zůstávají. Stejně jako v předchozích dílech nechává autorka postavy tápat až do samého závěru, kde znovu, v podstatě náhodně, postavy odhalí vraha až v momentu, kdy sám zločinec ukáže svou podobu.

Hillermanová v „*Song of the Lion*“ poukazuje stejně jako Dana Stabenow hlavně na ekologické problémy. Až v další řadě jsou pak mezilidské vztahy, rozdíly mezi etniky a život v rezervaci. Ekologické problémy jsou zajímavým tématem objevující se v novějších etnických detektivkách, což pravděpodobně znamená, že je tento problém v America výrazný.

5. Americká etnická detektivka

V první části této práce jsem definoval nový detektivní subžánr, a to etnickou detektivku. Představil a vymezil jsem její strukturu a vlastnosti, které jí dovolují klasifikovat se jako originální počin s vlastními pravidly. V druhé části jsem se stručně pokusil představit hlavní detektivní postavy, které jsou klíčové pro etnickou detektivku. Kromě postav jsem nastínil i příběhové linky, aby si čtenáři dokázali utvořit plnohodnotnější obraz, jak takové detektivky vypadají. Nahlédl jsem do způsobu vyšetřování, pozoroval metody a přístupy protagonistů, ale také jsem ukázal témata, která autoři prostřednictvím svých děl prezentují veřejnosti. Nyní jednotlivé postavy a přístupy shrnu a porovnám mezi sebou, abych je následně mohl zařadit do celého konceptu tohoto druhu detektivního subžánru.

Má práce se zaměřila na pět (šest, budeme-li počítat manželé Thurlo jako dvě osoby) autorů detektivních románů, které jsem vybral jako představitele amerických etnických detektivek. Většina autorů spadá do jedinečného regionu, a to od Aljašky po Texas. Až na dva případy, se všichni autoři zaměřují svou tvorbou na původní obyvatelé amerického kontinentu. Výjimkou je Walter Mosley, který naopak pracuje s etnikem Afroameričanů a Dana Stabenow,

¹⁴⁹ HILLERMAN, Anne. *Song of the lion*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2017, s. 145. ISBN 978-0-06-239191-9.

kteří se zaměřuje na původní obyvatele Aljašky. Každý z těchto autorů vytvořil jedinečnou postavu (či postavy) a pro ni originální dějové linky, jejichž cílem není pouze vyšetřovat případy.

Prvním zjištěním v této sestavě je, nelze to však aplikovat na všechny představitele etnické detektivky, že hlavními protagonisty bývají většinou ženy. Ženy jako protagonistky se objevují u manželů Thurlo, Dany Stabenow a Anne Hillerman, což jsou většinou autoři, kteří svá díla začala psát poměrně „nedávno“. Naproti tomu Tony Hillerman a Walter Mosley patří k těm autorům, kteří začali svá díla psát mnohem dřív. Mohlo by jít samozřejmě čistě o náhodu, pro dokonalejší analýzu bych musel pracovat s mnohem širším spektrem spisovatelů a jejich knih, avšak pravděpodobnější variantou je skutečnost, že se autoři s ženskými postavami, snažili o to, aby se vymezili z maskulinního prostředí detektivní fikce. Když pohlédneme do minulosti, nejednou si lze všimnout skutečnosti, že předními představiteli detektivních vyšetřovatelů jsou převážně muži. O některých z nich jsem hovořil v úvodu, ale významnější ženskou představitelku bychom našli jen u Agathy Christie a to její, Jane Marplovou. Hillerman s Mosleym naopak zůstali u mužských postav, ale hlavně u Hillermana je patrná snaha o vytvoření téměř dokonalého maskulinního mužského hrdiny. U Mosleyho tato snaha není, jeho postava Ezekiela Rawlinse prochází vývojem od začátku do konce příběhu a nesnaží se zaujmout svou mužskou nadřazeností.

Vesměs ženské autorky tak představují v knihách své ženské hrdinky¹⁵⁰. Dana Stabenow a Kate Shugak, Anne Hillerman a Bernie Manuelito, a nakonec Aimée Thurlo a Ella Clah. Dvě z těchto protagonistek jsou indiánky z kmene Navahů a jedna je míšenka s aleutskými kořeny žijící na Aljašce. Všechny tyto ženské postavy jsou prezentovány jakožto samostatné jednotky stojící proti všem ostatním. Kate Shugak je velmi vážená a významná postava nejen ve městě kde žije. Má respekt z řad spoluobčanů, moc dobře zná své okolí, ať už jde o město nebo přírodu, kterou má za okny své chatrče. Kate představuje ženu, která se dokáže postarat sama o sebe i v těch nejtvrděších podmínkách, ženu, které není radno zkřížit cestu. Tuto svou image umocňuje i svým tvrdým vzhledem a ironickým chováním. Samozřejmě, že jde ale o masku, pod kterou se snaží skrývat svou bolest z minulosti. Dana Stabenow nejspíše chtěla stvořit postavu, která by v daném prostředí vynikala. Postava Kate Shugak dokáže vyšetřovat i náročné a zapletené případy a tím zastínit i školenější profesionály. Anne Hillerman a Aimée Thurlo se

¹⁵⁰ Přestože jsou manželé Thurlo prezentováni jako dvojice, nemohu přesto Davida počítat k výčtu, jelikož se k psaní přidal až po to, co jeho žena začala svou práci přivádět k životu. Nestál tak přímo u zrodu jejich ženské protagonistky.

střetávají na podobné tvůrčí půdě. Obě si vybraly hrdinky z indiánského kmene Navahů a zasadily je i do stejného prostředí Navažské rezervace. Aimée Thurlo čerpala z Tonyho Hillermana v několika ohledech, ale ve výběru hrdiny tomu tak není. Hillerman svou práci zaměřil na dvě mužské postavy, Thurlo naopak na jednu ženskou postavu, která je však ze všech stran těmi mužskými obklopena. Ella Clah je v „*Blackening Song*“ doslova v jejich zajetí, tedy kromě její matky, která má svou zvláštní roli. Ve „*White Thunder*“ se pak objevuje postava její parťáčky, kolegyně z práce, avšak její úloha je více méně podřadná. Pravděpodobnou příčinou, a lze si toho všimnout i u Hillermanové, pro toto rozhodnutí, kdy se v příběhu téměř nevyskytují jiné výrazné ženské postavy, může být to, že se autorky snažily věrohodně zachytit skutečnost těchto míst. V rozhovoru s Chuckem Greavesem říká, že chce ukázat tradici silných žen v rezervaci.¹⁵¹ Možná, že se tak u Navažské kmenové policie vyskytují výrazné ženské policistky, pravděpodobně jich ale není tolik, proto jejich prezentace v příbězích probíhá hlavně skrze hlavní postavy. Ella Clah díky tomu však působí, jako by byla uměle zasazena do svého příběhu, v celkovém pohledu je ale patrný autorčin záměr o změnu. Protagonistka, kromě vyšetřování případu, svádí i další boje, a to jak o své místo ve společnosti, tak o její relevantnost jakožto policistky v maskulinním prostředí. Thurlo tento boj o návrat do indiánské společnosti, respektive Navažské, čtenářům skvěle prezentuje, a to nejen její fungování, ale také společenské vztahy. Přestože se do dané společnosti narodíte, můžete se od ní tak vzdálit, že už nebudete její součástí, a přesně to je jeden z těch silných aspektů této autorky a její postavy. Díky tomuto získává postava Elly další skvělou příběhovou linku, tedy znovuzačlenění se do dané společnosti. Anne Hillermanová a její Bernie Manuelito, která je také členkou Navažské kmenové policie, představuje v podstatě jedinou výraznou ženskou postavu celého policejního týmu, podobně jako Ella Clah. Hillermanová se svými postavami vytvořila příběh z pohledu mužských i ženských protagonistů, jejichž pohledy jsou však prezentovány jiným způsobem. Lze si docela dobře všimnout, že postava Leaphorna i Cheeho nejsou v centru jejího zájmu, ne v porovnání s Bernie. Můžeme se domnívat, že se autorka sice rozhodla oživit hrdiny děl jejího otce, podstatnější pro ni ale muselo být, vytvořit postavu novou a originální. Přestože se Bernie vyskytuje již v dílech Hillermana, jedná se však o zcela jinou postavu. Bernie je prezentována jako člověk velmi schopný, však obklopen nesmírnými pochybami o svých činech o práci i rodině. Tyto situace dodávají její postavě hloubku, avšak jejich trvalý výskyt v průběhu všech knih vytváří dojem, že se postava nedokáže poučit. Bernie je také

¹⁵¹ GREAVES, Chuck. Ten questions for Anne Hillerman: The best-selling author and daughter of Tony Hillerman discusses his legacy and more. Four Corners Free Press [online]. 2017 [cit. 2018-06-30]. Dostupné z: <<https://fourcornersfreepress.com/3417/>>.

jedinou ženou na policejním oddělení, je to pravděpodobně také jeden z důvodů, proč je na sebe tak tvrdá, a proč se snaží, aby byla nejlepší v tom, co dělá. Faktem je, že ženské autorky inklinují k ženským hrdinkám. O důvodech bychom mohli polemizovat, ale vzhledem k jejich vyobrazení prostřednictvím knižních děl se domnívám, že autorkám šlo o překročení stereotypů. Zasadili tyto ženské postavy do prostředí, které je tak typicky svázané s drsnou a krutou přírodou, aby ukázaly, že i ony v tomto prostředí dokáží prorazit a být silné.

Na druhou stranu autoři mužského pohlaví vytvořili protagonisty jako muže¹⁵². Tony Hillerman se svými legendárními postavami Jima Chee a Joe Leaphorna, a také Walter Mosley a jeho Ezekiel Rawlins. V jejich případě je však tato skutečnost jediné pojítka, které mezi sebou tyto dva autoři mají, protože jejich díla i postavy jsou zcela odlišné, přestože někdy pracují se stejnými motivy. U Hillermana se setkáváme s typicky maskulinním prostředím a společností. Obě jeho postavy mají velká ega, nesnesou nezdár a na pomoc se tolik nespolehnají. Autor chtěl stvořit postavy rozhodně výrazné. Svými schopnosti jistě výrazné jsou, avšak svou hloubkou už nikoli. Oběma schází ucelený vnitřek, ta výplň minulosti, citů, tužeb, a ani ty malé střípky, o které se autor pokusil, příliš nepomohou. Aby toho nebylo málo, tak se také kolem protagonistů objevuje spousta dalších mužských postav, zajímavým faktorem však je, že jsou to u nich právě ženy, které se stávají jejich krátkými společníky. Walter Mosely nejspíše neměl zájem o to stvořit příběh zaměřený na mužský svět, ale přesně to se mu podařilo. Všechny vůdčí postavy jsou vesměs muži, ženy bývají pasivní, často utíkají, nebo neví, kam vůbec patří. Naopak muži jsou ti, co řeší situace pěstmi a zbraněmi, ti, co řídí celé společnosti. Přesto dává Mosley mnohem výraznější prostor ženám než Hillerman. Nelze si ale myslet, že je to pouze prezentace pohlaví, která rozhoduje o kvalitě, důležitým faktorem je také osobnost protagonistů a jejich historie.

Charakterové vlastnosti hlavních postav jsou vyobrazovány v širokém spektru. Nelze v tomto případě zcela tvrdit, že by nešlo o originální autorské počiny. U Tonyho Hillermana není vidět snaha o stvoření přehnaně zajímavé postavy, která by za každou cenu vyčnívala a byla jiná i když se Leaphorn vnímá jako excentrický. Autor sázel na hlavně na jednoduchost. Jeho postavy nejsou tvořeny do hloubky ani přílišných detailů. Hlavními faktory, jakými snad chtěl autor zaujmout čtenáře, jsou konzistentnost a vynikající schopnosti protagonistů vyšetřovat kriminální případy v dokonale zobrazeném prostředí. Je vidět, jak jsem již zmiňoval v části o Hillermanovi, že tato jeho taktika své ovoce přinesla, neb autor získal mnoho ocenění

¹⁵² Opět nebudu brát v potaz Davida Thurlo.

a čtenářům se jeho počiny líbí i dodnes. V Hillermanových dílech jde přesto nápadně vidět, že jde o počiny starší a nikoliv moderní.

O několik dekád později Walter Mosley stvořil svůj detektivní svět, který z počátku příliš jako detektivka nevypadá. Ezekiel Rawlins je mladík s neštěstím, které se mu lepí na paty. Od začátku je jasně vidět, že jde o muže nesmírně zajímavého, Turner jej dokonce přirovnal k „hard-boiled“ hrdinovi, který svůj hrdinný status získal skrze pochopení jeho místa v kultuře.¹⁵³ Je milý, snaží se své problémy řešit a zároveň se nebojí prosadit svůj názor, což jej samozřejmě několikrát přivede do maléru. Mosley si s jeho postavou opravdu pohrál. Vytvořil pro těžkou minulost poznamenanou utrpením, které jej neustále pronásleduje, ať už je to rodina, či válka. Díky tomu je postava místy chaoticky rozpolcená mezi dobrým a zlým, mezi tím, udržet se v klidu a někomu ublížit a je ve své podstatě zlomená. Zajímavým úkazem je i jeho vřelý vztah k ženám, převážně běloškám a k dětem, které vidí jako slabé a bezmocné. Ezekiel inklinuje ke slabším, snaží se za každou cenu pomoci, a to jej dělá dobrým člověkem. Ve spojení s jeho schopnostmi, dokonalou znalostí prostředí a samozřejmě jeho celkovým charakterem, jde pak o detektiva a postavu nesmírně zajímavou, postavu, která čtenáře vybízí k tomu, aby se o ní dozvěděli víc. Mosley se svým protagonistou bojuje proti předsudkům a stereotypům vůči černošské menšině a ve svých dílech nabízí nesmírně širokou škálu černošských postav různých vrstev, původu ale hlavně individuálních schopností. Ukazuje taktéž život ve městě, který je pro ně náročný sdílet s bělochy.

Anne Hillermanová po svém otci oživila jeho příběhové postavy. Leaphorn a Chee se v jejích rukách o něco málo proměnili. Nejde o výraznou změnu, autorka pravděpodobně nechtěla, aby se vytratilo kouzlo, které Hillerman stvořil, ale přesto je nenechala stejnými. Leaphorn je zde mnohem více společenský a přátelský. Má vřelý vztah k Bernie i jiným lidem mu blízkým, bohužel nemá tolik prostoru, aby čtenář toto výrazně pocítil. Leaphorn zůstává tou „božskou“ postavou, tím hrdinou, kterého lidé obdivují a vzhlíží k němu, a to i přes jeho hendikep. U Jima Chee je proměna viditelná hlavně ve spojitosti s Bernie. Jeho postava zůstává věrná svému minulému „já“, Hillermanová z něj však udělala mnohem víc pečujícího a starostlivého muže. Jeho vyobrazení v kontrastu s jeho manželkou je odlišné od toho, jak je často vztah muže a ženy prezentován. Oba jsou do sebe velmi zamilovaní, když spolu zrovna nemohou být, tak si píšou zprávy nebo volají. Jejich vztah je téměř pohádkový nebýt neustálých pochyb Bernie. Prezentace jejich vztahu má ale obrácené role, protože je to právě Chee, kterého

¹⁵³ TURNER, Albert U., ed. At Home on "These Mean Streets". *Finding a way home: a critical assessment of walter mosley's fiction*. Jackson: Univ Pr Of Mississippi, 2010, s. 110. ISBN 9781617030659.

bychom mohli označit za „ženu v domácnosti“. Je navíc výrazně tlačena do pasivní role vůči Bernie, což je pochopitelné. Autorka nejenže chtěla vytvořit opačný pohled na stereotyp, ale také nechtěla, aby její hlavní příběhová postava, byla někým zastíněná. Bernie Manuelito je postava, se kterou by se čtenář mohl ztotožnit pravděpodobně nejvíce. Je to postava milá, hodná, pečující a velmi citlivá. Tyto vlastnosti a zaměření na rodinu jsou pro autorku tak důležité, že tím na půl vytváří rodinný román v etnické detektivce. Tato protagonistka má ale i svá negativa. Není úplně nejlepší ve své práci, mnohokrát pochybuje o svých schopnostech, na svá bedra bere ohromnou zodpovědnost za práci i rodinu, a to jsou také důvody, proč je Bernie svým způsobem výjimečná. Čtenář se v její životní cestě může sám vidět a tím pochopit její rozhodnutí.

Jiným příkladem je postava autorky Dany Stabenow, Kate Shugak, která je v počátku téměř poustevnicí na okraji světa. Kate je stíhána svou minulostí, kterou se snaží řešit životem v ústraní, ale městské problémy ji nenechávají klidnou. Tímto se řadí k nejvýraznějším postavám, mimo jiné jako jedna z mála prochází vývojovými etapami, kterých se autorka opravdu drží, takže se na začátku série setkáváme s o něco jinou Kate, než s jakou se čtenář potkává v pozdějších dílech. Zmínil jsem, že je Kate složitou osobností, která se prezentuje prostřednictvím své nepřístupné masky a teprve postupně se čtenáři odhaluje. Autorka pro svou protagonistku vytvořila ideální prostředí fikčního světa, prostředí, ve kterém se umí dobře pohybovat a které zná, a to se odráží i v samotné postavě. Kate je živelná postava, podobně jako Ezekiel Rawlins, je nebojácná a odhodlaná až do samého konce vyřešit kriminální případy. Přestože Kate působí chladně, například i vůči svým přátelům, má i svou světlou stránku, převážně postavenou na citech a vlídném srdci. Stabenow vytvořila hrdinku bojovnici, zcela jinou od ostatních ženských protagonistek. Dala by se přirovnat ke kombinaci postav Rawlinse a Leaphorna. Vyniká svými schopnostmi, je sebejistá, velmi dobře pracuje s lidmi, a také se umí pohybovat v nepříznivém a divokém prostředí Aljašské přírody. Možná je to také důvod, proč jí autorka klade do cesty případy, které ji emočně vyčerpávají. Přesto to nemění nic na tom, že Stabenow stvořila neobvykle výjimečnou ženu, která se díky svým zvláštnostem podobá prvním, často excentrickým, detektivům.

Manželé Thurlo a jejich vyšetřovatelka Ella Clah se možná chtěli inspirovat Tony Hillermanem, a přeci se jeho protagonistům Ella vůbec nepodobá. Postava Elly je na začátku knižní série na skvělé pozici s vyhlídkami do zářivé budoucnosti. Jde o postavu úspěšnou, která si je toho navíc dobře vědoma, o čemž svědčí také její velké ego. Je důležité připomenout, že protagonistka žije v Los Angeles, převážně mezi bělochy na služebním oddělení, po návratu

domů se Ella však musí vypořádat se spoustou problémů. Její schopnosti najednou nejsou tak spolehlivé, ztrácí svou sebejistotu a zároveň zjišťuje, jak osamělá se ve skutečnosti cítí. Ella je postava vnitřně rozpolcená, opět zde můžeme porovnat s Ezekelem Rawlinsem. Protagonistka vyrůstala v nábožensky různorodé rodině a byla před ní přetřásána důležitost volby, kterou ale neučinila a šla svou vlastní cestou. Doma se opět vrací k podobné volbě. Její postava je váhavá, přesto tvrdohlavě jdoucí si za svým cílem. Často je slepá svému okolí, protože ztratila kontakt se svou vlastní kulturou, do které se znovu musí zařadit. Stojí tak na prahu životního mezníku, který ji opět nutí si vybrat. Přestože je Ella zmítána těmito skutečnostmi, jde o postavu, která je taktéž milující matkou, dcerou, sestrou a kamarádkou. Stejně jako Bernie Manuelito, občas pochybuje, a stejně jako ona se ze svých chyb moc neučí. Autoři těchto detektivních románů pravděpodobně chtěli prostřednictvím Elly poukázat na schopnosti jednotlivce, na to, že nezáleží, zda je postava žena či muž, ale že je důležité věřit sám sobě a výsledky se dříve nebo později dostaví. Mimo jiné jde také o jedinou postavu, která bojuje se svou vlastní kulturou, čímž je také svým způsobem originální, protože takto výrazný rozkol se jinde nenachází, nebudu-li brát v potaz Hillermanovo vyobrazení sváru mezi indiánskými kmeny v knize „*The Dance Hall of the Dead*“.

Detektivové jsou postavy, jejichž hlavním cílem je vyšetřovat kriminální činy. V minulosti, u prvních detektivních autorů, šlo o středobod celého dění, podobně to lze vidět ještě i u Hillermana, postupem času však vyšetřování částečně ustupuje a tím se otevírá prostor i dalším tématům. Vyšetřování je přesto esenciální a bez něj by se detektivka nemohla nazývat detektivkou. U Americké etnické detektivky nacházíme široké spektrum detektivů, avšak často je spojuje jedno, a tím jsou policejní složky. Většina těchto zmíněných detektiv jsou nebo byli členy policejního sboru. Výjimkou je Walter Mosley, který svého protagonistu mínil jako soukromého detektiva, který jen občas s policií kooperuje. Dana Stabenow a její Kate svou policejní kariéru ukončila, aby podobně jako Ezekiel vyšetřovala sama. Přestože dostává zapláceno, nemá žádnou detektivní kancelář a pracuje na volné noze s tím, že se více méně zodpovídá policii. Ostatní autoři pak už pracují s protagonisty, kteří jsou přímo součástí policie, třebaže na různých pozicích. Je pravdou, že policie hraje velkou roli, avšak v každém jednom díle je prezentována poněkud odlišně. Walter Mosley nechtěl vytvořit černo-bílý svět, kdy je předem jasné, kdo je dobrý a kdo ne, co je správné a co ne, naopak vytvořil diverzitu, kde nic nemusí mít jasná pravidla a motivy. Policie je vyobrazena spíše v negativním světle, stejně tak jako gangy a jiné, existují však výjimky. Protagonista je nucený, aby spolupracoval s oběma stranami, a vzhledem k jeho charakterovým vlastnostem často dosáhne svého cíle. Ezekiel je

schopný vyšetřovatel, který postupuje strategicky, nedá se ani říct, že by tyto postupy byly netradiční. Dokáže velmi dobře uvažovat nad svými dalšími kroky, a i když mívá dost štěstí, podařilo se autorovi přeci jen něco sdělit. A to to, že dobrým vyšetřovatelem nemusí být jen běloch. Z děl Dany Stabenow jsou vidět podobné cíle, avšak v hlavní roli s ženou. Kate Shugak je vyšetřovatelka, která ráda (i nerada) pomáhá policii v případech, kde si třeba neví rady. Působí tak jako jakási guru, ke které se v nouzi obrací. Kate má skvělé schopnosti číst v lidech, pokládat ty správné otázky a získávat důležité informace. K jejímu úspěchu pomáhá i její popularita a respekt, který má. Na rozdíl od Rawlinse se občas podílí na vyšetřování přímo s policejními složkami, přestože hlavního rozuzlení vždy dojde až sama. Ella Clah, od manželů Thurlo, je ambiciózní ženou, která má zdánlivě vše, po čem touží, dokud jednoho dne nedojde k vraždě jejího otce, což změní celý její život. Je velmi přesvědčená o svých schopnostech, až střet s realitou jiného světa ji zastihne zcela nepřipravenou a ona se postupně musí znovu učit. Přesto je Ella velmi pracovitá a dokáže skvěle strategicky a logicky uvažovat. Její sebejistota je však vesměs překážkou, která ji nedovoluje vnímat problémy z jiných úhlů. U manželů Thurlo protagonistka často bojuje se svými kolegy, právě s policisty z Kmenové policie, kde se nejspíše snažili poukázat na to, že člověk nemůže všem důvěřovat, a to ani těm, kde by se to očekávalo. Důležité tak jsou vlastní schopnosti, které Ella má, avšak musí v nich najít odlišný význam. Anne Hillermanová ve své knižní tvorbě dala přednost prezentaci protagonistů, jakožto skvělých členů dokonalého policejního sboru. Stejně jako u Elly Clah, i Bernie Manuelito věří ve vyšší dobro, co se týče policejní práce a je přesvědčená, že bez ní by svět upadl do chaosu. Policii je tak jasně pozitivní a dobrou institucí. Bernie svou práci miluje, má ráda své kolegy, se kterými aktivně spolupracuje, avšak výraznější aktivity jsou už čistě na ní. Bohužel k nim často přijde zcela náhodou, než že by sama dokázala vypátrat ty správné zdroje. U Bernie jsou časté pochybnosti o vlastních schopnostech, které autorka často validuje prostřednictvím hrdinských činů a vyznamenání. Protagonistka má ale velmi blízko k obyčejným lidem díky čemuž působí líbivým dojmem. Velkou podporou v jejím vyšetřování jsou její manžel Jim Chee a přítel Joe Leaphorn, kteří teprve společně tvoří silný tým. Právě u Hillermanové je vidět zaměření na týmovou spolupráci než zrovna na schopnosti jednotlivce. Její otec, Tony Hillerman taktéž pracuje s policií, jakožto prostředníky dobra. V jeho případech jsou však protagonisté spíše sólisté než aktivní členové nějaké policejní skupiny. Oba jsou prezentováni jako samostatné jednotky, které jen občas společně spojují síly. Leaphorn je již starší muž, který vyniká svými schopnostmi, kterými si dokázal vybudovat jméno nejen po regionu. V knihách je prezentován jako arogantní jedinec, který příliš neuznává metody jiných. Jeho práce je zaměřená na hledání stop a malých detailů, které jsou téměř přehlédnutelné pro

ostatní. Je velmi pilný, případ skládá jako puzzle, až konečně vše zapadne do jednoho celku. Jim Chee je naopak zelenáč, alespoň v prvních dílech, a učí se teprve pohybovat se v Navažské zemi a na půdě policie. Má velké sny, ale uvnitř je, podobně jako Ella Clah, rozervaný. Jeho cílem je stát se léčitелеm, možná agentem FBI, ale sám neví, co by pro něj bylo lepší, a tak hledá cesty prostřednictvím své mysli. V případech působí, stejně jako Bernie, docela zmateně, postava se často spoléhá na štěstí nebo náhodu. Chee ale není hloupý, dokáže uvažovat do hloubky a hledat další možnosti. V terénu se pohybuje a koná podobně, jako Leaphorn. Jelikož jsou obě postavy součástí policie, jejich hlavní vyšetřovací metodou jsou přímé, a i nepřímé výslechy podezřelých náhodných lidí (myšleno tak, že člověk netuší, že je vyslýchán), které kousek po kousku posunují příběh dále. Častá je také práce s historickými předměty, texty a jiným institucemi.

Významnou pozici v etnické detektivce představuje samotné etnikum, které hraje ústřední roli. Prezentace etnicity prostřednictvím detektivních protagonistů se u jednotlivých autorů značně liší. Podíváme-li se na diverzitu jednotlivých etnik, tak zjistíme, že se objevují čtyři Navahové, jedna míšenka s Aleutskými kořeny a jede Afroameričan. Role vyšetřovatele jakožto někoho, kdo je součástí minority, jiného etnika, je klíčová pro etnickou detektivku, protože to je právě to, co dělá etnickou detektivku tak jinou. Snaha autorů vložit do svých postav tyto prvky není ale vždy tak patrná, nebo taková, jakou by čtenář mohl očekávat. V knihách existují totiž dva pohledy. Jeden, který je právě prezentován prostřednictvím detektivů a druhý, který je prezentován samotnou komunitou, ve které se pak oni pohybují. Třetím pohledem bychom pak mohli brát ten, který na daná etnika mají lidé mimo vybranou komunitu, například běloši. Jak jsou tedy hlavní protagonisté spjati se svou úlohou etnického detektiva? Tony Hillerman, jakožto jeden z prvních autorů etnických detektivek, vytváří obraz na danou etnickou komunitu převážně z pohledu jejich členů než z pohledu samotných vyšetřovatelů. Joe Leaphorn je muž, který nemá zrovna blízko k navažským tradicím ani mytologii. Přestože je jeho pohled, který můžeme označit jako moderní, odlišný, neznamená to, že své dědictví a historii nerespektuje. Výraznými prvky, kterým se však čtenáři prezentuje, jsou časté příběhy o Navazích a jiných etnických skupinách, a také jazyk, jakožto základní nástroj každé kultury. Jeho postava respektuje veškeré tradiční postupy a svátky, jen tak on sám nefunguje. Jim Chee je opakem. Jako druhý výrazný článek Hillermanových knih, je to právě on, kdo je s tradicí spojen výrazně. Taktéž u něj lze často pozorovat vyprávění příběhů, rád poučuje své okolí, a modlí se k nejrůznějším božským bytostem. Zmiňoval jsem u něj rozpolcenost, kde se v něm kloubí snaha zůstat Navahem jakožto léčitel, nebo být víc bělochem a pracovat u FBI.

Hillermanův druhý pohled, ten vůči celé etnické menšině, zabírá většinu této kulturní prezentace čtenářům, z čehož vyplývá snaha čtenáře poučit, donutit jej přemýšlet nejen směrem k indiánům, ale i jiným etnickým menšinám. Stejným způsobem pracuje i Anne Hillermanová. Jim Chee i Joe Leaphorn přejímají své předešlé role a pracují na stejném principu. Bernie Manuelito působí jako takový předěl mezi moderním a tradičním světem. Její matka je tradicionalistka, ale Bernie některé její hodnoty nesdílí, přesto si váží své historie a původu. Rozdílem, který se u Hillermanové ukazuje, je právě až u zmíněného pohledu druhého. Autorka nabízí čtenáři různé pohledy na Navažskou komunitu. Umožňuje mu nahlédnout do tradičního pojetí života, tak i do moderního. Tento konflikt mezi generacemi a mezi těmi, kteří touží po nějakém progresu směrem k modernímu životu, patří k aktuálním tématům. Tradicionalisté jsou často u autorky vyobrazeni staršími lidmi, kteří mohou působit hloupě, protože nejsou schopni uvažovat směrem ke svému vlastnímu dobru, místo toho tkví v tradicích a mívají bídné životy. Důležité je mít na paměti ale to, že takto vykreslený život neznamena, že je špatný, naopak v něm je možné najít onu vnitřní rovnováhu, která se u uspěchaného moderního života hledá těžko. Mezi větší skeptiky tradičního pojetí života a víry pak patří Ella Clah. Její postava je vyloučena z Navažské komunity, nejen tím, že ji opustila, ale že se od ní myšlenkově vzdálila. Právě její snaha, její boj o to být zase plnohodnotnou členkou společnosti výborně prezentuje dané etnikum. Ella je rozpolcená mezi křesťanskou a tradiční navažskou vírou, které reprezentují její rodiče. Ona si ale nevybrala, ale oba rodiče ve svých rozhodnutích a způsobech života podporuje, přestože s nimi často nesouhlasí. Opět si lze všimnout onoho motivu moderního a tradičního ve vzájemném konfliktu. Protagonistka tak hledá sama sebe, ale je to pro ni nesmírně obtížné, protože jako policistka, musí uvažovat logicky a nedokáže se povznést a věřit. Stejně jako Anne a Tony Hillermanovi, i ona nabízí prostřednictvím Elly různé příběhy, významy, mytologii i víru. V příbězích jsou to ale spíše jiné postavy, které takto dané etniku prezentují mnohem víc. Tím jsou její bratr a její dětský přítel, kteří ji pomáhají nalézt její pravou identitu. Druhý pohled prostřednictvím daného etnika je i zde velmi silný. Postavy dávají čtenáři důvody, proč Ella není jednou z nich, vypráví své příběhy, žijí své tradiční životy přesně tak, jako jejich předci před nimi. Ella tato fakta respektuje, ale v některých případech je nucena je obcházet k nelibosti jiných, což je právě jeden z důvodů jejího společenského odloučení. Kate Shugak je naopak jedinou míšenkou v tomto výběru etnických detektivek. Prezentace etnika je pak mnohem menší, přesto se objevuje. Kate Shugak je právě také kvůli její etnicitě a s tím spojenými tradicemi v konfliktu s její silně tradicionalistickou babičkou Ekaterinou. Podle ní by měla Kate být doma, mít schopného manžela a spoustu dětí, které by vychovávala k obrazu svému. Po tomhle ale Kate netouží a co nejdříve opouští tento vliv ze strany rodiny.

V knihách není výrazně reprezentován její pohled na tradiční způsob života, ale v těch několika momentech, například při tradičním tanci v Komunitním centru, se dostává až do transu, který si nesmírně užívá, je vidět její respekt. Stejně jako ve všech modernějších dílech, i tady se objevuje zmíněný konflikt mezi tradičním a novým, byť ne takovým způsobem. Pro Kate je důležité celé městské společenství, které je směsí různých národů, etnik, náboženství, sexualit a jiných. Její Aleutský odkaz však autorka detailně nerozvíjí. Walter Mosley je jediným představitelem černošské komunity v této práci. Ezekiel Rawlins je Afroameričanem narozeným ve Spojených státech. Černošské etnikum je prostřednictvím jeho postavy výrazně spojeno s rasismem, se kterým se musí potýkat. Jiným výrazným prvkem je pak černošský slang, tedy modifikovaný anglický jazyk. Přestože je Ezekiel černoš, jde o obyčejného muže, který žije v těžké době, jehož etnikum přes překážky bojuje o svou budoucnost. Černošská komunita je v Los Angeles propojená. Lidé se navzájem znají, ale nejde jako v případě Navahů či Aleutů, o takto odlišnou společnost. Neexistují zde různé kmeny černošů, které mají každý svou vlastní historii, tradice, náboženství a způsob života. Žijí naopak v podstatě jako obyčejní běloši ve velkoměstě. Jde o pochopitelnou situaci, vzhledem k historii černošského obyvatelstva na americkém kontinentě. Walter Mosley ale prostřednictvím své postavy mířil na soudobé, ale i současné etnické problémy mezi černošy a bělochy, čímž vlastně etnikum takto čtenáři ukazuje. Jako lidí, kteří nejsou jen na dně společenského žebříčku, nebo lidí kteří jsou špinaví, hloupí, naopak chce čtenáře donutit se zamyslet nad tím, že se lidé nemohou definovat na základě jejich barvy kůže. Každý jednotlivec, stejně jako Ezekiel, má své schopnosti, kterými může společnosti být užitečný. Etnicita je prostřednictvím protagonistů servírována čtenáři v takovém množství, které je pro daný příběh dostačující. Někteří autoři na tom mohou postavit celé dílo, jiní se zaměřují na zcela jiné problémy. Faktem však zůstává, že každý jednotlivý autor se snaží skrze hlavní postavy, a i celá společenství, čtenáři pomoci nahlédnout do jejich útrobu a částečně je poučit.

Jaká je tedy ve skutečnosti role etnického detektiva a etnické detektivky obecně? Z mého pohledu jasně vyplývá důležitost prezentace daného etnika, či jiných minorit, čtenáři za účelem jeho poučení. Jde o tak výrazný prvek, který někdy může zastínit i samotné detektivní smýšlení příběhů. Nejaktivněji takto pracují autoři, kteří se zabývají Navažskou komunitou, kde je ve všech příbězích autorů cítit jejich velká snaha ukázat dané etnikum, a to nejen v pozitivním světle. Z etnické detektivky se proto stává neobyčejný detektivní román, který se bezduše nesoustředí pouze na vyšetřování a excentrického detektiva. Americká etnická detektivka je svým způsobem unikátní. Jiné etnické detektivky, myšleno ne-americké, mohou být podávány

jinak, takže takto jasně nemůžeme definici aplikovat na všechny etnické detektivky, předpokládám ale, že i takové příběhy budou postaveny na podobném základě.

Jedna z podstatných otázek, co se týče prezentace etnika, by mohla být podána přibližně tak, zda v příbězích nedochází k idealizaci etnických menšin? Je to otázka, kterou je nutné si položit, přeci jen jde také o etnické detektivky psané etnickými autory (neplatí však vždy), kde lze jednoduše sklouznout k nějaké formě idealizace. U Navažské minority v podání Anne a Tonyho Hillermanových i u manželů Thurlo, kteří však nejsou Navahové, snahy o idealizaci ani žádné přílišné adorace, se v knihách nevyskytují. Prezentace Navahů probíhá skrze jejich negativa i pozitiva. Vyzdvihávají se rodinné svazky, náboženské hodnoty, síla historie a spirituální spojení s přírodou. Na druhou stranu se čtenář setkává i s problémy, které se v komunitě vyskytují, ať už jde o velké problémy jako alkoholismus, drogy či násilí, nebo ty menší ve formě tvrdohlavosti a neochoty často akceptovat novodobé myšlení. Ani jeden z těchto jmenovaných autorů určitě nezamýšlel vytvořit perfektní zemi Navahů, která by neměla žádné vady. Smyslem těchto detektivek je spíše vnést společenské povědomí o skutečné Navažské společnosti mezi světovou populaci, nebylo by tak na místě, aby například docházelo k přehnaným snahám ukazovat daný indiánský kmen v dokonalém obraze, který by v důsledku mohl spíše uškodit. Stálo by jistě za snahu pokusit se podívat na daný problém z pohledu autorů, kteří jsou součástí dané komunity, a tyto poznatky pak porovnat s ostatními. Proto je tato otázka otevřená budoucím možnostem.

U černošské komunity ani u Aleutů také k žádné idealizaci nedochází. Dana Stabenow s tématem etnika tak výrazně nepracuje, její zaměření je převážně na děj a hlavní postavu. Podobně Walter Mosley spíše naopak chce čtenářům ukázat, že všichni lidé jsou v něčem stejní, proto se zaměřuje na problémy utlačování a rasismu. Jelikož je sám součástí černošské menšiny, mohli bychom se domnívat, že by idealizace byla na místě. Jeho cílem ale není ukazovat černošskou komunitu v nejlepším světle, je si vědom toho, že nikdo není dokonalý, to, co ale chce světu ukázat je jasně viditelné. Žádná forma idealizace v těchto amerických etnických detektivkách nemá své místo, autoři vychází nejen ze svých zkušeností a jejich pojetí je zcela věrohodné. Jedinou nevěrohodnou skutečností jsou rituály, které jsou upraveny tak, aby neprozrazovaly jejich skutečné postupy. Tím pádem jsou kratší, není jim věnována přílišná hloubka a v celkovém závěru jsou pouze kostrou něčeho, co má pro dané etnikum ohromnou hodnotu.

Každý pojmenovaný žánr si vesměs čtenáři dokáží spojit s tím, co od něj mohou očekávat, co se v něm bude nejspíše dít. U detektivky je v obecné rovině jasné, o co v ní půjde.

U etnické detektivky velmi pomáhá její pojmenování, ze kterého jasně vyplývá, jakou velkou roli bude hrát etnikum. V předchozí kapitole jsme si představili jednotlivé detektivky, kteří do jednoho reprezentovali minoritní etnikum ze Spojených států. Není to ale jenom etnikum prezentované skrze hlavní postavu (protagonistu) příběhu, ale svou roli hrají i motivy zcela jiné. V této kapitole se stručně zaměřím na ty nejvýraznější z nich. Nejdůležitější a nevýraznější motiv je samozřejmě vyobrazení historie, tradic a mytologie jednotlivých kultur, které opravdu dodávají výrazný etnický nádech. Dalším z motivů je pak role krajiny a přírody, což do jisté míry koresponduje i se zmíněnou kulturou. Zaměřím se také na několikrát zmiňovaný problém rasismu, který se v různých podobách objevuje napříč všemi knihami. Na závěr pak zůstává problém, který jsem pozoroval s odstupem a není na něj přímo naráženo v knihách, tím je genderová otázka a vyobrazení ženských postav vůči mužským, ale také malý náhled na aluze objevující se v textech.

5. 1. Tradice a kultura

Jedním z nejvýraznějších prvků etnické detektivky je autorova prezentace etnických skupin prostřednictvím jejich tradic, kultury, historie a mýtů se kterými se čtenář v průběhu příběhů seznamuje. Samotná postava hlavního hrdiny je představitelem určitých etnických skupin, a tak není k podivu, že právě tato postava společně s autorem slouží jako hlavní zdroj těchto skutečností. Jsem přesvědčený o tom, že žádný z autorů nepsal o těchto jedinečných kulturách za účelem podávat falešné informace, jsem tedy za jedno s tím, co říká David Thurlo v rozhovoru v knize „*Murder on the Reservation*“:

Snažíme se psát s respektem k našim navažským postavám doufajíc, že to čtenáři ocení a budou Navahy respektovat jako jedinečnou kulturu. Jako v každé skupině jsou i zde ničemové a Dineh nejsou žádnou výjimkou, ale my chceme hlavně usilovat o reprezentaci majority jako decentní, upřímné, patriotické občany, které sami takto vidíme.¹⁵⁴

Je nutné připomenout, že autoři nenabízejí kompletní náhled do kulturního srdce národa, ale nabízejí alespoň střípky. Důvodem je nejspíše respekt k daným kulturám a jejich právo na soukromí.

¹⁵⁴ BROWNE, Ray B. *Murder on the reservation: American Indian crime fiction: aims and achievements*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press/Popular Press, c2004, s. 264. ISBN 978-0299196141.

Dana Stabenow představuje kulturní otázku nejčastěji v podobě vnitřních soubojů mezi Kate Shugak a Ekaterinou, která je zastánkyní tradičního způsobu života. Problém je v tom, že Kate svým dědictvím neopovrhne, ale pohled její babičky je tak striktní, že ji vidí jako zrádkyni:

„...kdykoliv to řekne, říká mi tím, že jsem zradila ji, svou rodinu, vesnici i svou kulturu a celé mé etnikum tím, že jsem utekla.“ Trochu se usmála. „A teď mi říká, že jsem zradila sama sebe. Prý oslavuji, a teď cituji, asimilaci do dominantní kultury za účelem přežití mého národa.“¹⁵⁵

Je ale pravdou, že vzhledem k míšení národů některé tradice mohou mizet, proto je její babička takto kritická, protože se zoufale snaží zachovat to, co zbývá. Je zvláštní, že Stabenow nedala větší prostor ukázkám o dané kultuře. Možná proto, že je daná společnost multikulturní (k multikulturní společnosti v dílech Stabenow odkazuje i Kathlee G. Klein, kde zmiňuje Davida Schoema, který multikulturní společnost označil za takovou, která zahrnuje „*rasy, etnicity, kulturu, gender, sexuální orientace, náboženství a socioekonomické postavení.*“¹⁵⁶), a tak z té původní dostáváme pouze malé ochutnávky, které jsou na druhou stranu skvěle napsané, jako v této ukázce:

„Nevěděl jsem, že je vás tolik,“ řekl Bernie šokovaně zírajíc na tančící dav.

„Není nás hodně,“ řekla Kate tak potichu, aby ji neslyšel. „Je nás málo.“ Jako vždy, tanec jejich předků v ní probouzel smíšené emoce. V tom pohledu bylo tolik radosti, tolik jejich lidí na jednom místě oslavujících jejich dědictví. Stejně tak tady byl smutek. Je jich tak málo, že ani nenaplní tělocvičnu.¹⁵⁷

Stabenow poukazuje na tuto skutečnost opravdu syrovým způsobem. Všechno ale není vyobrazeno v negativním smyslu. Tento rituál nazývaný potlač, má v tomto případě za úkol uctít památku zesnulých, oslavit jejich životy, a jak Stabenow říká, jde hlavně sociální rituál:

„Je spíše sociální než náboženský. Ve starých dobách to bývalo tak, že se lidé scházeli a sdíleli své výrobky a jídlo. Vesnice by uspořádala potlač na oslavu vyzdvižení nového totemu, nebo také za účelem, kdy velký náčelník chtěl ukázat své bohatství, nebo by také mohli rodiče uspořádat svatbu pro jejich mladé.“ Usmála se. „Pamatuji si, když jsem byla malá, rodiče

¹⁵⁵ STABENOW, Dana. A cold day for murder. London: Head of Zeus, 2013, s. 183. ISBN 978-190-8800-398.

¹⁵⁶ KLEIN, Kathleen Gregory. Diversity and detective fiction. Bowling Green, OH: Bowling Green State University Popular Press, c1999, s. 114. ISBN 978-0879727963.

¹⁵⁷ STABENOW, Dana. A fatal thaw. London: Head of Zeus, 2013, s. 149. ISBN 978-190-8800-404.

mého bratrance Martina uspořádali potlač, aby jej pojmenovali, když mu byl rok, a další, když mu bylo pět a měl svůj první sestřih, třetí byl pak, když zastřelil svého prvního soba.“ Vzdechla. „Nebo, když má teta Mary a strýc Bob byli podvedeni bankou a museli opustiti svou usedlost, jejich děti měly potlač, aby jim lidé ukázali, jak je moc milovali, aby odnesli tu bolest pryč. Můžeš mít potlač na cokoliv, pokud to přichází z hloubi tvého srdce.“¹⁵⁸

Stejně je potlač prezentován i na encyklopedii Britannica, kde je také psáno o jeho sociální roli.¹⁵⁹ Tímto však Stabenow končí v přímých ukázkách života Aleutů a věnuje se spíše sociálním aspektům městské komunity, která bojuje s tím, jak si zachovat svou přírodní jedinečnost, či zda se má otevřít turismu a práci.

U Waltera Mosleyho je středobodem černošská komunita, kde hlavním problémem je rasismus ze strany převážně bělochů. Jeho zaměření je spíše na tuto skutečnost a nejde mu ani tak o to, ukázat toto etnikum v co nejlepším světle. Nepředstavuje čtenářům ani žádné tradice, které by si uchovávali a které by jinak nesdíleli se zbylými obyvateli. Prezentace černošské kultury je u Mosleyho malá. Většina míst, kde se mohou scházet jsou ukryté bary, kde to hýří alkoholem a drogami, což jsou také centra jejich vzájemných interakcí. Tím v podstatě ukazuje, jaké rozdíly jsou mezi kulturou bělochů a černošů, kteří často žijí v ghettech separováni od zbytku společnosti.

Na druhou stranu autoři, kteří píší o Navažské komunitě, se jejich kulturu snaží ve svých dílech ukazovat co nejčastěji, a to ze všech možných úhlů. Čtenáři mají v knihách možnost nahlédnout do některých z rituálů, jako je třeba Blessing Way, ale mnohem častější je prezentace sociálního schování a přetrvávání tradic.

Jeden z těchto autorů je Tony Hillerman, jehož knihy překypují poznatky o Navažské rezervaci, jeho obyvatelích, jejich tradic a historie. Hillerman dává velký prostor mytologii a historickým událostem, které jsou pro obyvatele velmi důležité. Čtenáře často seznamuje s nejrůznějšími božstvy, přesně tak, jak začíná například kniha *„Dance Hall of the Dead“*, tedy přípravou na svátek kmene Zuňi. Tato kniha se točí kolem vztahů mezi Navahy a Zuňi, které nejsou vyobrazeny jako nejlepší. Pro kmen Zuňi má svátek velkou roli, příběh však čtenáře

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 152-153.

¹⁵⁹ Potlatch. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <<https://www.britannica.com/topic/potlatch>>.

zavádí spíše k porozumění božstev. Největší úlohy hrají tzv. “kachiny“, slovo, které má tři významy:

*Slovo “kachina“ má tři významy. Jsou to duše předků z kmene Zuňi. Jsou to také masky, které napodobují tyto duše. Nebo malé panenky, které Zuňiové dělají, aby je napodobili.*¹⁶⁰

Nejsou to však pouze Zuňi, kteří jsou v centru zájmu. Hillerman pracuje také s historickými fakty a čtenářům přibližuje historii indiánských kmenů, například Paleo-Inidánům, což jsou první indiáni, co vstoupili na Americký kontinent, a na kulturní skupinu, které archeologové říkají Folsom, jež osídlila vnitrozemí a sever.

*Během téhle doby, na konci doby ledové, to vypadalo, že mají všechen ten ohromný prostor pro sebe. Následovali stáda bizonů, žili v malých usedlostech, kde vyráběli svá kopí, nože, škrabky na kůži a další nástroje z pazourku. Tyhle hroty oštěpů byly jejich poznávací značkou.*¹⁶¹

Tyto kmeny byly lovci a lov je pro Navahy významnou událostí, která neslouží jen k tomu usmrtit zvíře, ale vzdát mu čest a poděkovat přírodě.

*Vzpomínal na zasněžené ráno na náhorní rovině Lukachukai, jeho dědeček držel svou starou 30-30 s posvátným pylem, a pak ten zpěv-starý mužský ale čistý hlas volal ducha jeleního samce, aby svůj lov pro maso zvládl správně a v souladu s přírodou; dát tomu krásu Navajo Way (Cesty Navaho).*¹⁶²

Navahové přistupují k živým věcem s úctou, mají k nim velký respekt a jsou vděční za jejich oběti. K dalším výrazným prvkům, které se objevují napříč všemi autory, je otázka lidských duší tzv. chindi.

*Ella uslyšela slabý nářek a uviděla zraněnou servírku, která se snažila odplazit pryč. „Už je po všem. Jste v bezpečí.“ Neobviňovala ji z toho, že chtěla zmizet. Osobně sice nesdílela víru v chindi, zlo člověka, které zůstávalo připoutáno na Zemi i po smrti, mrtvolu ji přesto naháněly hrůzu.*¹⁶³

¹⁶⁰ HILLERMAN, Tony. Dance hall of the dead. [New edition]. New York: Harper, 2009, s. 22. ISBN 978-006-1808-388.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 36.

¹⁶² Tamtéž, s. 42-43.

¹⁶³ THURLO, Aimée a David THURLO. Blackening song. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995, s. 22. ISBN 03-128-5652-0.

Chindi jsou zlé zbytky duší, které zůstávají připoutány k danému místu, nebo mohou být přivolány, když se mluví o zesnulém člověku.

„Pomyslela jsem si, že bys přivítala nějaké jídlo,“ řekla Nellie směrem k Bernie. „Ten, co jej postřelili, měl rád naše hranolky.“ Bernie si uvědomila, že si Nellie myslela, že Leaphorn zemřel, protože ze zvyku neřekla jeho jméno, aby si zlý duch chindi nemyslel, že jej přivolává.¹⁶⁴

Navahové mají k chindi velký respekt, čehož si čtenář ve všech knihách může všimnou velmi rychle, stejně tak skutečnosti, jak se vyjadřuje respekt k Navahům při návštěvě jejich domova. Jejich způsob zvaní hostů je zcela odlišný od těch našich. Člověk nemůže jen tak přistoupit a zaklepat nebo zazvonit s tím, že se mu dostane odpovědi. Tady si člověk musí pozornost v podstatě zasloužit. Správně by měl čekat před domem či brankou a počkat, dokud není vyzván ke vstupu.

Pohlédla ven a uviděla policejní Jeep parkovat kousek od domu. Blalock otevřel dveře a mířil k ní. Policejní ředitel Clah, respektoval Navažský zvyk, nepřistupovat k obydlí, dokud není vyzván. Ella viděla, jak se Blalockovi snaží naznačit, aby se vrátil, ale ten ani nezpomalil.¹⁶⁵

V této ukázce je také hezky vidět, jak si dvě odlišné kultury nerozumí. Blalock je agent FBI a běloch, který dlouho odmítá přijímat pro něj nesmyslné kulturní odlišnosti, bez toho, aniž by jim porozuměl, se však nikdy ve vyšetřování nepohne, protože bude mít v komunitě špatnou reputaci. Podobné je to s chováním turistů v Navažské rezervaci, kde by měli respektovat jejich pravidla a hodnoty, což se občas nestává a dochází ke konfliktům:

Gisela si povzdychla. „Když jsem převzala urnu z márnice, pomyslela jsem si, že nechám kousek svých rodičů rozpráshit na místě, které pro ně mělo velký význam. Když se Henrich díval na místo pro tábor, povšimli jsme si toho starého hrobu. A když už to tam bylo, vypadalo to jako dar, a tak...“ Její hlas se začal třást. Přestala mluvit a utřela si zaslzené oči.

„Vysypání popela a části kostí jsou velkou neúctou jak k této zemi, tak k naší kultuře,“ řekl Chee. „To samé platí pro vypouštění popela po větru napříč Navažskou rezervací. Ale už se tak stalo.“¹⁶⁶

¹⁶⁴ HILLERMAN, Anne. Spider woman's daughter. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 11. ISBN 978-0-06-227049-8.

¹⁶⁵ THURLO, Aimée a David THURLO. Blackening song. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995, s. 45. ISBN 03-128-5652-0.

¹⁶⁶ HILLERMAN, Anne. Rock with wings. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2015, s. 305. ISBN 978-006-2270-511.

Další z kulturních odlišností, které se promítají do sociálního života je samotné představování se jeden druhému. Jde o proces, kdy lidé vyjmenovávají své předky, kdy je pak možné dozvědět se, zda jsou tito dva lidé příbuzní:

Ona jej taktéž pozdravila, překvapená, že narazila na jiného Navaha, přestože byli v této zemi kmenem s největší populací. Představil se jako Mark Yazzie a řekl jí svá klanová jména. Bernie udělala to samé. Přebuzí ale nebyli.¹⁶⁷

Podobná ukázka, však detailnější navíc poukazuje na kulturní odlišnosti mezi Navahy a bělochy a také zde poukazuje na význam jmen ve Navažské společnosti, které mají svou posvátnou hodnotu a zcela odlišný význam, než jak je vidíme například my.

„Řekla jsem ti o sobě. Ty mi říkáš jen o své rodině.“

To jej překvapilo. Rodina přeci člověka definovala. Jak jinak by to mělo být? A pak mu to došlo, že běloši to dělají jinak. Identifikují se podle toho, co dokázali jako jedinci. Přidal si cukr do kávy a přemýšlel o tom.

„Tak se ta hra hraje. Kdybych tě představoval Navahům, neřekl bych ‚Tohle je Mary Landon, která učí na Crownpointu,‘ a tak dále. Řekl bych ‚Tahle žena je členkou...‘ - rodinu tvé matky a rodinu tvého otce, pak bych řekl tvé strýce a tety, aby si tě každý mohl zařadit.“

„Tahle žena?“ zeptala se Mary. „Neřekl bys jim mé jméno?“

„To by bylo neslušné. Dnes sice mají Navahové i anglická jména, ale mezi tradicionalisty je velmi neslušné říkat něčí jméno v jeho přítomnosti. Jména jen odkazují, když tam daný člověk není.“

Mary Landon vypadala nevěřičně. „Já myslím, že to je...“ Zastavila se.

„Hloupé?“ Zeptal se Chee. „Musíš pochopit ten systém. Naše pravá jména jsou tajná. Říkáme jim válečná jména. Někdo blízký ti jej dá, když jsi ještě malý. Něco, co se hodí k tvé osobnosti. Ne více než pár lidí ho bude znát. Slouží k ceremoniálním záležitostem: když je dívka uspořádána kinaalda – ceremoniál pro vstup do puberty – nebo když ti někdo uspořádá zpěv. Když pak vyrosteš, lidé ti začnou dávat přezdívky, jako třeba ‚Cry Baby‘ a ‚Hard Runner‘ nebo i ‚Long Hands‘ či ‚Ugly.‘“ Chee se zasmál.¹⁶⁸

¹⁶⁷ HILLERMAN, Anne. Spider woman's daughter. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 108. ISBN 978-0-06-227049-8.

¹⁶⁸ HILLERMAN, Tony. People of darkness. New York: HarperPaperbacks, 1991, s. 106. ISBN 00-610-9915-5.

Hillerman rád píše i o božských postavách, které jsou součástí Navažské mytologie a víry. Jejich pojetí stvoření světa je zcela odlišné od křesťanského, odlišný je také přístup ke smrti. Není zde však prostor poskytnout zcela ucelený pohled na mytologii Navahů, ale k těmto účelům poslouží například kniha Paula Zolbroda „*Diné Bahane': The Navajo Creation Story*“, které je celá věnována právě mytologii a mýtu o stvoření světa. V následující ukázce je vidět kousek jejich mytologického pojetí vzniku smrti:

Leaphorn o tom vyprávěl potichu. Řekl jí, jak s tím pracuje Navažská mytologie, jak Monster Slayer a Child Born of Water pozvedly zbraně, které ukradli Slunci, jak zabili Příšery, které přinesly Navahům smrt a jak se jednu z nich rozhodli ušetřit. „Říkáme ji Sa,“ řekl Leaphorn. „Tak jak mi můj dědeček vyprávěl tenhle příběh, tak v něm Hero Twins najdou Sa spát v díře v zemi. Born of Water se jej chystal zabít svým kyjem, ale Sa se probudil a řekl jim, že by jej měli ušetřit, aby ti, kteří jsou již unaveni dlouhým životem, mohli zemřít a uvolnit své místo dalším.“¹⁶⁹

V knize „*Dance Hall of the Dead*“ je zase detailně popsán rozdíl mezi Navaho a Zuňi mytologií, která je značně odlišná, byť se jedná o sousedící kmen:

„Něco jako Holy People, které oslavují Navahové,“ řekl Leaphorn.

„Ne úplně. Vaši Holy People – Monster Slayer, Changing Woman, Born of Water, a další – jsou spíše jako něco mezi řeckým bohem a polobohem. Více člověk než bůh. Kachiny se nepodobají ničemu co mají Navahové nebo běloši. Nemáme pro to ani výraz, ale to ani vy. Nejsou to bohové. Zuňi mají jen jednoho boha, tím je Awonawilona, což je stvořitel. Pak jsou Shiwami a Shinwanokia – muž a žena stvoření bohem, aby stvořili Slunce, Matku Zemi, a všechny život. Ale kachiny jsou jiné. Možná bys je mohl nazvat dušemi předků. Jejich vztah k lidem je přátelský. Přinášejí požehnání a zjevují se v podobě dešťů i mraků.“

S mytologií pracuje i Anne Hillermanová, kde její postava je častokrát přirovnávána k postavě Spider Woman.

Tmavý úzký prostor pod stolem se spoustou kabelů ji donutil přemýšlet o Spider Woman. Spider Woman, jedna z Holy People, která naučila Navahy tkát a také dala Hero Twins zbraně k tomu, aby mohli započít hledání svého otce Slunce a zbavit svět Příšer.¹⁷⁰

¹⁶⁹ HILLERMAN, Tony. *Dance hall of the dead*. [New edition]. New York: Harper, 2009, s. 114. ISBN 978-006-1808-388.

¹⁷⁰ HILLERMAN, Anne. *Spider woman's daughter*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 53. ISBN 978-0-06-227049-8.

Stejně tak i některá zvířata mají svůj mytologický základ. Nejčastěji se v těchto knihách objevují narážky na kojota, pumu či krtka.

„Proč to dělají?“ Zeptala se Susan. „Pověsit jejich kůži na plot?“

„Kojoty? Asi ze stejného důvodu, proč si běloši dávají na zed' hlavy zvířat. Ukázat všem, jak jsi drsný, že jsi ta zvířata zabil.“ Navažské slovo pro Hosteen Kojota je ma ii. Byl to podvodník, šašek, postava tisíce vtipů, dětských pohádek a mýtů. Byl to často spojenec lidí, které pojila touha přežít, a vždycky zkáza pro společnost, která pásala ovce. Navah zabije vraha ovcí, vždycky když dostane příležitost. Byl to skutek provedený se správnou omluvou – ne něco, co by mělo viset na plotě u cesty.¹⁷¹

Kromě zvířat se samozřejmě jedná i o různé předměty, které nesou kulturní znaky. Většinou jde o nádoby každodenní potřeby, koberce a masky, fetiše, ale i oděvy, které byly vyrobeny nejčastěji v minulosti Pueblo indiány a dnes mají ohromnou cenu.

Koberec Klah vypadal ještě krásnější, než si pamatovala. Překrásný za to, jakou dával podobu navažským Holy People, a také za tu schopnost takto tkát. Doslova jí to vyrazilo dech. Stojíc tady, připadala si, jako by stála před dokonalostí. Takhle se musí cítiti běloši, když vstoupí do Sixtinské kaple.¹⁷²

Jiným případem je tradiční obydlí, ve kterém žijí ti Navahové, kteří stále cítí hluboké pouto ke své historii a původu. Tím tradičním obydlím jsou tzv. hogany, které mají také svou tradiční úlohu při provádění rituálů:

Paul se vydal tradiční cestou, když svůj hogan budoval, takže měl oktagonální tvar a žádná okna. Jediné dveře směřovaly na východ, přesně jak to doporučili Holy People. Ventilace probíhala skrze dveře a kouřovou dírou na ve stropě. Hogany nabízely příjemné rodinné bydlení v zimě. V létě tradičně Navaho pastýři mířili se svými stády na pastviny, kde kempovali a stavěli ramady¹⁷³, aby byli ukryti ve stínu.¹⁷⁴

¹⁷¹ HILLERMAN, Tony. Dance hall of the dead. [New edition]. New York: Harper, 2009, s. 162. ISBN 978-006-1808-388.

¹⁷² HILLERMAN, Anne. Spider woman's daughter. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 200. ISBN 978-0-06-227049-8.

¹⁷³ Přístřešky bez zdí.

¹⁷⁴ HILLERMAN, Anne. Rock with wings. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2015, s. 21. ISBN 978-006-2270-511.

Jsou to ale hlavně příběhy a povídky, které vytvářejí Navažskou kultur, jak zmiňuje Hillermanová. Příběhy jsou předávány z generace na generaci a pomáhají tím tak uchovávat jejich kulturu a historii:

„Ty staré příběhy jsou naší součástí, dělají z nás Navahy. Dávají nám strukturu. Pomohlo mi, když jsem musela udělat něco, čemu bych raději nečelila.“¹⁷⁵

Ne ve všech případech jde ale o pozitivní hodnoty, hlavně ne v případě čarodějů a tzv. skinwalkers, což jsou bytosti, které lidem škodí a můžou způsobit i smrt. Prostředkem, jak k tomu dochází jsou například lidské kosti, které infikují živou bytost:

Pokud bys věřil na čarodějnice, pomyslel si Leaphorn, jakože Chee nejspíš ano, bral bys úlomek kosti jako něco, co by tě mělo zabít – ta kost, navíc lidská, tedy spojená s “mrtvolnou nemocí“.¹⁷⁶

Hillerman prezentuje tyto čaroděje a čarodějnice také v mnohem abstraktnějším a hlubším smyslu, než jak jsou běžně vyobrazené, což vytváří originální pohled na společnost jako takovou. Společnost, která ve skutečnosti bojuje se stejnými problémy, jako třeba i my a jako zbytek Spojených států:

Chee věřil na čarodějnictví v abstraktním smyslu. Možná že měli moc, jak říkají legendy a povídačky, možnost přeměnit se ve zvířata, létat, běhat rychleji než auto. Chee byl sice skeptický, ale schopný přijmout jakýkoliv důkaz. Ale dobře věděl, že čarodějnictví Navahy strašilo. Viděl to v lidech, kteří se odvrátili od krásy Navajo Way a začali uctívat zlo. Viděl to každý den v práci – v těch, co prodávali whisky dětem, v těch, co domů nosili videokazety, zatímco jejich rodina hladověla, v soubojích na nože v ulicích Gallupu, u zmlácených manželek a opuštěných dětí.¹⁷⁷

Opakem těchto ztracených duší jsou pěvci, tzv. hatalii, kteří slouží dobru a pomáhají svým blízkým prostřednictvím jejich magických schopností. Jsou něco jako duchovní vůdci, snad bych se je nebránil přirovnat i k bardům, právě kvůli jejich schopnostem přechovávat steré příběhy a legendy:

Pokývla hlavou na znamení, že nepochybuje o pravdě. Hatalii, i během normálních okolností, nesli tajemství. Bývají často běžným terčem vzhledem k vědomostem, které měli.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 253.

¹⁷⁶ HILLERMAN, Tony. Skinwalkers. [New edition]. New York: Harper, c1986, s. 52. ISBN 00-601-5695-3.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 193.

*Informace o rituálech, předané neúmyslně lidem z venku, někdy dokonce přinesly smrti, proto Ella nikdy nepodceňovala sílu víry. Nevědomé si vždy zaslouží více respektu a strachu než vědění.*¹⁷⁸

Autoři nenabízejí detailní pohledy na rituály, které jsou pro dané kmeny posvátné, nabízejí jen střípky z nich. Jeden jednoduchý rituál se však objevuje u manželů Thurlo, kterému chybí pouze odříkaná modlitba. Většina rituálů je ale mnohem komplikovanějších, je těžké se je naučit, některé dokonce mohou trvat i řadu dní:

Vykopal díru tlustou větví, pak do ní vhodil pásek i s kapesníkem, se kterým s ním manipuloval. Když je zakopal hlínou, sáhl si do kapsy a vtáhl trochu pylu. Troškou se dotkl jejích úst a pak i svých, zatímco říkal modlitbu. Poté vypustil žlutý prach do vzduchu. „Nechť je naše cesta v pylu.“

*Pamatovala si rituál požehnání. Pyl byl lehký. Znamenal mír a prosperitu. Znamenal naději, protože z něj vznikal život. Pro tento okamžik cítila sílu víry, které byly tak staré jako Dineh. Pro jednu byla součástí toho, co opustila.*¹⁷⁹

Z příběhů není možné zcela pochopit smýšlení daných etnik, je třeba být v jejich přítomnosti a učit se. Autoři ukazují krásu těchto kmenů, sílu jejich vír, ale i onu všudypřítomnou temnou stránku. Právě tato místa, které autoři věnují kultuře, tradicím, víře a historii dělají z etnické detektivky velmi hodnotný subžánr. Pohledy, které se v knihách nabízejí, účelně mohou u čtenářů probouzet jakousi fascinaci, vzbudit touhu po vědění, což je onen, někdy snad skrytý, cíl etnické detektivky. Poskytnout lidem možnost poznat něco jiného, něco krásného, přesto něco, čemu se nevyhýbají i obyčejné každodenní problémy a strasti. Navahové, Aleuti jsou minoritním etnikem s bohatou historií a tradicemi, ne všechno, co dělají se nám musí líbit, je ale třeba zachovat to, co je a nezapomínat na to, co zbývá. U Afro-Američanů, kteří patří k té početnější etnické skupině, je problém v tom, že jejich historie a tradice částečně vymizely během otrokářských let a v průběhu staletí se integrovali do společnosti tak, že v podstatě přejali kulturu bělochů. Není to ale příklad všech, přetrvávají například různé příběhy, zmínit lze i Harlémskou renesanci, tedy hnutí z dob 20-30 let 20. století a černošské divadelní hry nebo jazzová hudba, gospel a jiné.

¹⁷⁸ THURLO, Aimée a David THURLO. Blackening song. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995, s. 63. ISBN 03-128-5652-0.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 107.

5. 2. Role krajiny a přírody

Kromě tradic a kultury je to i s nimi pevně spojená příroda a krajina amerických etnických detektivek. Přírodní a krajinné vlivy ovlivňují už po staletí život indiánských kmenů po celém kontinentě, kde každý z nich se dokázal adaptovat na zcela jiné prostředí. Vybrané příběhy pokrývají odlišná místa Spojených států a to Aljašku, Navažskou rezervaci, která se rozprostírá na třech státech, a také velkoměsto Los Angeles. Každé z těchto míst je diametrálně odlišné, což znamená, že by autoři měla daná prostředí dobře znát, aby do něj mohli zasadit smysluplný příběh. Americká etnická detektivka je náročný koncept několika důležitých aspektů, kde jedním z nich je právě role krajiny a přírody, zvláště pak v případech, kdy se jedná o detektivku zasazenou do indiánského prostředí. Díky tomu, můžeme řadit takové detektivky i k regionální literatuře.

Prostředí velkoměsta Los Angeles není místem, které by mělo blízko k přírodnímu bohatství či jakékoliv krajinné diverzitě. Toto město je postaveno v poušti, což znamená, že se kolem něj nachází pouště, polopouště, občas nějaká pole a malá městečka. Walter Mosley často nevyužívá tyto zdroje k tomu, aby čtenářům zpřístupnil pohled za město. Autor nabízí pouze střípky, které ale slouží jen k tomu, aby příběhově dostatečně vytvořili daný obraz situace. Easy Rawlins, jakožto protagonista, má však k přírodě blízko. Lze si toho velmi dobře všimnou například v ukázce, kterou jsem uváděl v části věnované jeho postavě. Ezekielův dům je obklopen stromy, květinami a trávou, jelikož on sám přírodu miluje, ale ví, že ve městě nejsou pro ni velké příležitosti. Přestože je pro přírodu obtížné prosadit se v centru velkého města, snaží se Mosley místy ukázat i ty pohledy, které toto částečně kompenzují. Ezekiel Rawlins občas komentuje své okolí, zvláště když se jedná o místo zajímavé, což často bývá pohled právě na městské zelené oázy, jako například v této ukázce:

Přes vchod jsem se dostal na nádvoří, které bylo zdobené tmavě červenými cihlami a třemi vysokými palmami, které přesahovaly tento třípatrový dům. Vchody, které byly v druhém patře, byly zakryté mřížemi, jež byly obrostlé bílými a žlutými růžemi. Nebe bylo stále světle modré v tento čas roku, ale mohl jsem už pozorovat pŕlměšíc, který vykukoval zpoza střechy.¹⁸⁰

Důležitější roli u Mosleyho hraje ale samotné město, které je centrem téměř veškerého dění. Ezekiel po něm cestuje ve svém milovaném autě a díky vyšetřování případů prozkoumává

¹⁸⁰ MOSLEY, Walter. Devil in a blue dress. London: Serpent's Tail, 2017, s. 23. ISBN 978-1-78125-519-9.

značnou porci míst. Čtenářům se nabízí pohled do výškových mrakodrapů, zakázaných podzemních barů, policejních stanic, nekonečných silnic, sídlišť, či rodinných domů. Jako například v této ukázce:

*Nedlouho co jsme přišli do Pete and Petra's Diner, trošku více na západ od Sepulvedy a Pica. Narazili jsme na zchátralý dům připomínající stodolu s obrovským asfaltovým parkovištěm na nádvoří. Takhle brzy ráno tam parkovalo mnoho aut. Byl to v týdnu, kdy lidi pracovali. Tady na tomhle místě znamenaly tři dolary plné břicho, dokud nenastal čas sníst svačtinu v pytlíku na zadním sedadle.*¹⁸¹

Dík těmto krátkým popisům místa se vytváří zajímavé kontrasty mezi různými skupinami obyvatel. V knize „*Devil in a Blue Dress*“ jsou krásná místa, většinou mrakodrapy, ta místa, kde pobývají běloši, kdežto ta stará a špinavá zase obývaná černochoy. Tenhle pohled se ale mění v „*Little Green*“, kde se již objevuje velmi bohatá černošská rodina a chudí bílí bezdomovci. Tyto kontrasty mezi různými místy skvěle podkreslují celkovou atmosféru příběhu, ale zároveň je zde vidět i skutečná tvář tohoto města, která není vždy zářivá, jako Hollywoodská hvězda.

U zbylých autorů je krajina odlišná od té Mosleyho a i samotná příroda má mnohem větší prostor. Díla Dany Stabenow, přestože zasazená do neexistujících míst, je centrem dění malé město Niniltna, které je obklopeno hlubokými lesy, vysokými horami a studenými řekami. Toto město je více méně odříznuté od civilizace, čehož si čtenář všimne hned, když se dozví, jak ve městě funguje poštovní systém. Kate Shugak, přes všechny své kvality, má velký respekt hlavně z místních lesů, které jsou domovem řady divokých zvířat, kdy z těch nejnebezpečnějších vyčnívají vlci, medvědi a losi. Aljaška je místem, povětšinu času zakryté sněhem, a přesně tak začínají i první řádky knihy „*A Cold Day for Murder*“:

*Nebe bylo tak krystalicky čisté, přesně tak, jak se objevuje pouze v místech daleko na severu v období zimy; světlé, průsvitné, krásná oblaka a barvy. Pouze první paprsky východu slunce lemovaly hrbolaté vrcholky hor na východě, přestože bylo dávno po deváté hodině ranní. Sníh vytvářel bílé peřiny pod olšemi, smrky i topoly, všechny byly, až na smrky, holé, i když dnešní ráno bylo i zelené jehličí zdánlivě zahalené v temnotě.*¹⁸²

Stabenow nabízí ve svých knihách velkolepé popisy krajiny, která je pro přežití lidí sice nehostinná, přesto klíčová. Lidé v okolí města využívají rybolovu v řekách, těžbu dřeva a uhlí,

¹⁸¹ Tamtéž, s. 111.

¹⁸² STABENOW, Dana. A cold day for murder. London: Head of Zeus, 2013, s. 2. ISBN 978-190-8800-398.

jakožto nejvýznamnější zdroje obživy. Díky těmto zmínkám, dostává čtenář mimo jiné možnost poznat, jak ve Spojených státech funguje regulace těchto aktivit, což je jedním z leitmotivů napříč knihami.

Park, kde se město nachází, je místem s nádhernou přírodou, která však neláká téměř žádné turisty, právě díky své nedostupnosti. Stabenow sice nepracuje se skutečnými místy, je však inspirována Aljašským prostředím, které i tak věrohodně popisuje. V krátké ukázce Stabenow využívá vtipu k tomu, aby prozradila, jaký je rozdíl mezi tímto parkem a jinými, které naopak jsou na turisty bohaté:

Hlavním rozdílem mezi turistickou Mekkou v podobě Národního parku Denali a tohoto byla cesta.

Denali jednu má.

Jediná cesta do srdce tohoto Parku byla rozpadlá připomínka železnice asi 40 let staré, která kdysi pomáhala společnosti Kanuyaq River & Northern Railroad během třicetiletého využívání jednoho z nejbohatších nalezišť mědi na severu kontinentu.¹⁸³

Kate Shugak se během svého putování párkrát musí vydat do míst nebezpečných, například hlubokých lesů, přestože si je vědoma ohromného nebezpečí. Vzhledem k tomu, že Park skvěle zná, nemusí jí hrozit tak velké nebezpečí, ale častokrát autorka připomíná, že turisté tyto výlety do divočiny nezvládají, protože kombinace lesů, řek a hor tvoří nebezpečná bludiště, ze kterých se často živí nevrátí. Často se nevrátí ani jejich těla, protože na záchranné operace jsou lesy až moc rozsáhlé a prostředky žádné. V takových případech se musí spoléhat jen na lidskou sílu. Zdá se, že život na takových místech nemá mnoho pozitiv, přesto je to místo kde, když se člověk zastaví a rozhlédne, nabídne se mu neskutečně krásný pohled na čistou přírodu, na oázu klidu a rozjímání, například jako v další ukázce:

Kate sledovala zacházet slunce za Aljašskými horami, které zanechávalo jen pás mlhavě fialové barvy na západním horizontu. Hvězdy, jedna za druhou, se začaly objevovat na nebi. I vzduch se zdál, že se třpytil tisíci diamanty, zatímco co se Kate nad hlavou rozzářila hvězdokupa. Hory klidně a nehybně stály.

Bylo to nádherné. Bylo to nevinné. Bylo to mírumilovné.

¹⁸³ Tamtéž, s. 19.

*Byla to lež. Kate se za tím otočila zády, zabalila stan a vydala se hledat.*¹⁸⁴

Tou lží Stabenow myslí právě onu falešnou tvář přírody, která se může jevit jako nádherná ze všech různých úhlů, ale neodpouští žádné chyby, a rozhodně si nevybírání. Přesně takový obraz autorka čtenářům představuje, přírodu syrovou, skutečnou, nádhernou, ale nebezpečnou. Místy vzniká pocit, že autorka nabádá čtenáře k opatrnosti, když budou chtít Aljašku navštívit, protože je to místo, s největším počtem nezáživných lidí, kteří v hlubinách lesů mizí.¹⁸⁵ Problémem, na který často poukazuje je pytláctví a zásahy vlády směrem k prolomení těžby v dolech. Jsou to problémy skutečné, na které Stabenow cíleně poukazuje. I v dnešní době stále rezonují myšlenky o prolomení těžby, otevírání nových dolů, i přes všechna rizika, která to přináší. Jedním z nich je například narušení toku řek, které ohrožují ryby,¹⁸⁶ jež jsou nedílnou součástí života místních obyvatel. Na druhou stranu, otevírání dolů přináší výhody pro místní obyvatele, protože nejenže se do měst dostane mnohem více lidí, ale také důl může pomoci změnit jeho tvář, díky investicím a pracovním nabídkám, které nabízí. Tuto situaci dobře autorka prezentuje čtenářům v knize „*A Night Too Dark*“, kde právě dochází k otevření nového dolu v okolí města. Objevuje se zde střet mezi developery a ekologickými aktivisty, kteří přestože nejsou součástí místního obyvatelstva, chtějí dolu zabránit v otevření, protože může ohrožovat populace lososů, medvědů a dalších zvířat. Místní obyvatelé jsou naopak vesměs nakloněni novým možnostem a bez odporu podléhají tlaku firmy, které důl patří. I Kate Shugak vidí důl jako pozitivní skutečnost, právě z důvodu možných investic do infrastruktury města a také vzhledem k pracovním příležitostem. Dana Stabenow poukazuje na aktuální problémy, které mohou přírodu ohrozit a změnit celou tvář oné i místy nedotčené krajiny, co však autorka nenabízí, tak je vztah původních obyvatel s přírodou, a tak jediným střípkem zůstává jejich tradiční obživa v podobě rybolovu a lovu sobů.

Anne a Tony Hillermanovi společně s manželou Thurlo svá díla umístili do stejného prostředí pouští, polopouští, skalnatých útvarů, zapomenutých dolů a skrytých jezer, která se značně liší od bohatých lesů Aljašky a ulic rušného velkoměsta. Podobně jako Dana Stabenow však pracují se stejnými tématy, avšak rozdíl je ten, že v jejich knihách je vidět větší spojitost mezi přírodou a jejími obyvateli.

¹⁸⁴ STABENOW, Dana. *A fatal thaw*. London: Head of Zeus, 2013, s. 203. ISBN 978-190-8800-404.

¹⁸⁵ CONGER, Cristen. Why has part of the Alaskan wilderness been called the Bermuda Triangle? *HowStuffWorks* [online]. [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <<https://adventure.howstuffworks.com/alaska-bermuda-triangle.htm>>.

¹⁸⁶ HARDEN, Blaine. *Treasure Hunt: The Battle Over Alaska's Mega Mine*. PBS [online]. 2012 [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/treasure-hunt-the-battle-over-alaskas-mega-mine/>>.

Příroda, která je autory popisována, si opět pohrává s jejími obyvateli, a to v otázce lidského přežití či smrti. Navažská rezervace se nachází ve vyprahlé chudé krajině, téměř uprostřed ničeho. Jednotlivá větší města jsou od sebe vzdálena několik kilometrů, menší domečky a hogany jsou pak rozesety po celé poušti. Výhodou je však propojenost měst díky silnicím, kdy jedna z nich bývala trefně pojmenována jako „U. S. Route 666“, než došlo k jejímu přejmenování v roce 2003.¹⁸⁷ Tato silnice byla známá svými smrtelnými nehodami často z důvodu usnutí za volantem, kdy řidiči velmi dlouho jedou jediným směrem.

Navahové z přírody čerpají nejen obživu, ale například léčitelé, i svou moc. Pochopit jejich náboženství je ale nesnadný úkol, který nám ani sami autoři neprozradí. Dobrým příkladem je u manželů Thurlo, postava bratra Elly, který je pěvce a v přírodě pobývá víc než doma. Jeho cesty jej vedou do míst, která zná jen málokdo. Sbírá bylinky a jiné rostliny, jejichž prostřednictvím vytváří hojivé lektvary. Tvář pouště se však mění každým dne a nocí díky mohutným dešťům a sněhu, nebo naopak díky dlouhotrvajícímu suchu. Manželé Thurlo a Anne Hillerman zvláště pracují s tímto tématem počasí, ve kterém se odráží klimatické změny. I když je Navažská rezervaci převážně velkou pouští, skvěle se zde daří jedné nebezpečné rostlině, která hraje velkou úlohu v knize „*People of Darkness*“. Jde o Lofoforu Williamsovu, anglicky nazývanou „peyote“, která má vysoké halucinogenní účinky:

„Je na drogách?“ zeptal se Leaphorn. „Pokud ano, tak se vzpamatuje snad do několika hodin. Ale pokud to není lofofora, měl by se na něj možná podívat doktor.“

„Nemůže to být lofofora,“ řekl Halsey s úsměvem. „Je to nelegální, ne?“

„To záleží,“ odpověděl Leaphorn. „Z pohledu kmene je to v pořádku, když je využívána pro náboženské účely...“¹⁸⁸

Krajina, kolem které je zasazený samotný detektivní příběh, je v Navažské rezervaci na první pohled kouzelná. Anne Hillermanová zvláště ráda prezentuje tuto krajinu, jako místo plné krásy:

Dnes, když už se rozjížděla z Window Rocku, se rozhodla vzít to přes tichou cestu, která objímala hranice Nového Mexika a Arizony. Projela průsmyk Narbona a vjela do otevřené krajiny rezervace. Obvykle to panorama milovala, tu hru stínů kolem údolí Black Creek kousek

¹⁸⁷ End of historic US highway 666. *USENDS.COM* [online]. [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <<https://www.usends.com/666.html>>.

¹⁸⁸ HILLERMAN, Tony. *Dance hall of the dead*. [New edition]. New York: Harper, 2009, s. 60. ISBN 978-006-1808-388.

na západ od rozlehlého města, stejně jako tu pustou a prázdnou zemi, která se rozléhala na východě – odstíny hnědé, zlaté a červené se střetávaly s kopulí modrého nebe. Studený vjezd do pohoří Chuska k ní přinesl závan vanilky a borovic skrze otevřené okýnko, a během dne bez mraků vše vyvrcholilo výhledem na Dinetah z vrcholku průsmyku.¹⁸⁹

Avšak jde o místo, které je často vyprahlé, a může být stejně nebezpečné, jako hluboké lesy Aljašky, a to i přes to, že kromě kojotů, se v poušti nevyskytují zvířecí predátoři. Hlavním zabijákem v poušti je neznalost daného terénu, která může vést k úmrtí dehydratací nebo zapadnutím do starého dolu, což pocítila i Ella Clah v jednom z dílů, ale také ohromná rozsáhlost krajiny. Vzniká tím tak perfektní místo, kam ukrýt mrtvá těla a utéct spravedlnosti.

Všichni protagonisté, kteří jsou Navahové, mají společnou vlastnost a tím je pozorování oblohy za účelem zjištění informací o průběhu počasí. Toto pozorování je leitmotivem vyskytujícím se ve všech knihách. Jeho sledování je nesmírně důležité například pro případy, kdy člověk musí cestovat hluboko do vnitrozemí, kde by v případě deště mohl uvíznout a zůstat v rozbahněné půdě, viz ukázka:

Šlo o vlhké léto; poušť dostala téměř všechnu dešť v červnu a srpnu, vyskytovaly se i pravidelné bouřky. Ella se rozhlédla kolem sebe, kde viděl výsledky dešťů. Voda odnesla tuny sedimentů, zanechávajíc po sobě vyryté žlaby, které budou pro cestující v autech a náklad'ácích noční můrou. Vybírala si svou cestu opatrně mezi množstvím příkopů, které cestu obklopovaly. Pak uslyšela hromobití a pohlédla na nebe, kde se již shlukovaly mraky. Nejspíš bude zase pršet.¹⁹⁰

Počasí je také nesmírně proměnlivé zvláště v době, kdy dochází k přechodu z jednoho ročního období do druhého:

„Problém s životem tady v tomhle ročním období je počasí. Dnes je pozdní podzim a slunečno a není tak problém. Zítra může být už zima. Přes noc sníh a možná pět nebo šest stupňů pod nulou a ty z ničeho nic nemáš dostatek jídla a žádnou možnost si jej obstarat.“

„To je tady opravdu taková zima?“

¹⁸⁹ HILLERMAN, Anne. Spider woman's daughter. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 57. ISBN 978-0-06-227049-8.

¹⁹⁰ THURLO, Aimée a David THURLO. Blackening song. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995, s. 56-57. ISBN 03-128-5652-0.

„Jsi skoro sedm tisíc mil nad mořem. Sediš prakticky na kontinentálním švu. Minulý rok bylo mínus patnáct v Ramahu a mínus devatenáct v Gallupu. Měli jsme tady jedenáct nahlášených úmrtí – ale právě jen nahlášených.“¹⁹¹

Změna tváře krajiny je jedním z dalších motivů, které se vyskytují zvláště v novějších knihách. Nejde o změnu ani tak přírodní, jako změnu ze strany lidí. Navažská rezervace je turistickým místem se spoustou přírodních útvarů, které se rozprostírají například v známé Monument Valley, a turisté tak vyžadují pozornost. Anne Hillermanová věnovala celou knihu „*Song of the Lion*“, tomuto tématu, kde zástupci kmenů a společností společně diskutují nad tím, zda otevřít v Grand Kaňonu nové turistické centrum, které by však z části narušilo krajinný ráz. Stejně tak dochází díky modernizaci i ke změnám ve městech:

Ella nahlížela na změny, které rezervaci měnily s rozporuplnými pocity. Progres měl vždy dvě strany. Tahle zcela nová zástavba vyrostla v místě, kde její předci zanechávali jen otisky bot. O míli dále bude postavena nová univerzita. Mrzelo ji vidět miniaturní města roztahující se do míst, která kdysi byla krásnou otevřenou krajinou.¹⁹²

Krajina se postupně mění lidskými zásahy, které jsou ale v těchto místech poměrně pomalé. Každý malá změna má ale velký dopad. Ať už jde o otevření nové školy, nebo postavení přehrady na řece, často to sebou nese konflikty mezi obyvateli a nadnárodními společnostmi. Krajinnou tvář rozlehlý plání, které zdobí kamenné výčnělky, rozsáhlé pláně, skalnatá údolí i lávová pole o své turisty však nejspíše nepřijdou a bude záležet, jak moc se díky tomu krajina bude měnit, nebo zda naopak bude zachována ve své syrové podobě. Autoři těchto detektivek dokázali perfektně zasadit do krajinného rázu celé příběhy, které navíc někdy i obsáhle čtenářům prezentují, snad aby v nich vzbudili stejné pocity, jaké mívají oni, když se v daných místech nachází:

Přivítala tuhle chvíli být o samotě v autě, ve světě beze slov s krajinou a pohybem, ta hodina volna, která ji dávala možnost nebýt policistkou, která slíbila vyřešit Leaphornův případ, ale být matkou a sestrou. Třicet dva mil dlážděné cesty se stálou přehlídkou velkých kamionů mířících z Colorada do Gallupu skrze malé město Shiprock. Rock with Wings, který dal jméno tomuto městu, je jeho americké jméno, kouzelný ve své robustní kráse. Požehnaná

¹⁹¹ HILLERMAN, Tony. *Dance hall of the dead*. [New edition]. New York: Harper, 2009, s. 62-63. ISBN 978-006-1808-388.

¹⁹² Tamtéž, s. 95.

*země. Domov Navahů. Jak šťastná byla za to, že je součástí tohoto světa. Za to, že věděla, kam patří.*¹⁹³

5. 3. Rasismus

Ve Spojených státech amerických je rasismus všudypřítomným tématem, a to bohužel i dnes a denně. Historie rasismu sahá však už do počátků kolonizace nového kontinentu, a to vůči původním obyvatelům, tedy indiánům. V častější spojitosti si však rasismus v USA spojujeme spíše s černošskou komunitou, převážně díky nejrůznějším hnutím ve 20. století, nebo také kvůli současným problémům, které rezonují ve společnosti. Viz například hnutí Black Lives Matter, které vzniklo v roce 2013 a zabývá se hlavně policejním násilím vůči černochům.

Je potřeba stručně vysvětlit, co vlastně je rasismus. Jisté náznaky již padly v části, kdy jsem vysvětloval pojem rasy a etnicity, problém ale je, že rasismus jako takový nemá žádnou jasně danou definici. Využiji tedy citace z portálu multikulturazlin.cz, který rasismus definuje takto: „*Předmětem právní regulace je takové jednání, které je obvyklé nazývané jako: rasová nenávisť (OSN); rozlišování podle rasy (OSN); veřejné hanobení národa či rasy (Trestní zákoník); podněcování k nenávisti k některému národu nebo rase (Trestní zákoník); ničení některého národa či rasy, genocidum (Trestní zákoník); národnostní a rasová nesnášenlivost (Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o výkonu vazby).*“¹⁹⁴ Jasně z této citace vyplývá, že jde o nenávisť vůči jiné rase, etniku. Rasismus se ale také dělí na dvě větve. Opět využiji odkazu na zmíněný portál, který pracuje s pojmy měkký a tvrdý rasismus. Tvrdý rasismus je něco, co je projevoováno veřejně, například nějaké nenávisťné ideologie v agresivní podobě. Měkký rasismus naopak lze nazvat jako latentní společenský postoj, jako výhrady vůči způsobu života určitých skupin.¹⁹⁵

Rasismus jako literární téma vybraných autorů americké etnické detektivky, je tématem všudypřítomným. U většiny z nich se vyskytuje v jakési formě pasivně agresivní. Ve své opravdu tvrdé a agresivní podobě pak figuruje jako všudypřítomný motiv v sérii od Waltera Mosleyho. Věřím, že rasismus je tématem, který se v USA vyskytuje v literatuře poměrně často, jelikož je to téma, které si USA stále nese ze své minulosti. Rasismus ale vůči například

¹⁹³ HILLERMAN, Anne. Spider woman's daughter. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 153. ISBN 978-0-06-227049-8.

¹⁹⁴ Rasismus, xenofobie a multikulturní tolerance. *Multikultura* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <<http://www.multikulturazlin.cz/l.php?id=8/>>.

¹⁹⁵ Tamtéž.

indiánům může být, na rozdíl od černochů, trochu opomíjený. Pravděpodobným důvodem je to, že populace indiánů je mnohem menší, nebo že se indiáni vyskytují spíše v rezervacích, kde není tolik bělochů, nebo také tím, že se lépe integrovali do společnosti.

Ženské autorky, Dana Stabenow a Anne Hillermanová téma rasismu využívají ze všech autorů nejméně. U Stabenow jde o zajímavý prvek, protože prostředí, které ve své knižní sérii vytvořila, je Aljaška, tedy místo značně kulturně a etnicky rozdílné. Setkáváme se zde s bělochy, Hispánci, Aleuty, Rusy, ale také různými sexuálními menšinami či různě nábožensky orientovanými lidmi. Přesto jako by rasismus v těchto místech neexistoval. Podařilo se mi u Stabenow najít pouze pár narážek v třech knihách, které měly něco s rasismem společného. Hned v prvním díle celé knižní série „*A Cold Day For Murder*“ Je Kate Shugak konfrontována svým strýcem, který ji vyčítá, jak je její život krásně jednoduchý:

Abel ztuhl. „Pro tebe je to tak jednoduché Kate,“ řekl, jeho stoupající starý a lehký hlas. „Zákon o původních vlastnictvích ti dal zemi a peníze, Kancelář pro Indiánské záležitosti ti zaplatila cestu do Anchorage, když jsi byla nemocná a postarali se o tvé výdaje za léky, když se tvůj stav zlepšil, tvůj otec ti zanechal dům. Já jsem musel pracovat na všechno, co mám a musel jsem bojovat, abych o to nepřišel! Nedívej se na mě kvůli tomu z patra!“

Kate se na Abela podívala, viděla muže, který byl zodpovědný za to, jakou ženou dnes je. Zakroutila hlavou. „Jsem znechucená a unavená z toho, jak mi lidi říkají, že jsem měla vše jednoduché. Ekaterina, Xenia, Martin, zbytek rodiny. Teď ty. Nikdo z vás se nesnažil vzít si studentskou půjčku, aby vám pak v bance řekli, že musíte mít dva bílé ručitele. Nikdo z vás nemusel sedět na hodinách historie a poslouchat cizího bílého učitele, jak vyprávěl o Aleutech, co roztahovali nohy pro Alexandra Baranova¹⁹⁶. A nikdo z vás nikdy neslyšel svářeče z Tulsy v Oklahomě, nazvat vás negře. Jsi běloch v bílém světě, Abele, tak mi tady nic neříkej o jednoduchosti.“ Kate se náhle otočil a vyrazila ke dveřím.¹⁹⁷

V ukázce je vidět, že rasismus není pro Kate ničím novým. Setkala se s ním už za dob studia a pak dále v průběhu života. Přesto jde jen o jedinou přímou zmínku o rasismu. Druhá ukázka z knihy „*A Night Too Dark*“, pak není zcela rasismem v podobě, jak je prezentován v ukázce výše, nýbrž jde o sobecké využívání osoby jiné etnické národnosti za účelem vlastního prospěchu a privilegií:

¹⁹⁶ Alexander Baranov byl v roce 1799 prvním guvernérem Ruské Ameriky, což bylo koloniální území Ruska v letech 1733-1867. Dnes jde o území USA nazývané Aljaška. Obchodoval s kvalitní kůží právě s původními obyvateli Aljašky.

¹⁹⁷ STABENOW, Dana. *A cold day for murder*. London: Head of Zeus, 2013, s. 176. ISBN 9781908800398.

*Axenia byla provdaná za právníka a lobbistu s Aljašky jménem Lou Mathisen. Lou a Kate se neměli rádi z mnoha důvodů, v neposlední řadě bylo její přesvědčení, že si Axenii vzal, protože on byl běloch a ona původní obyvatelka Aljašky. Tyhle věci se dějí často od doby podepsání ANCSA, původní obyvatelé se najednou stali chtěnými partnery pro bělochy, kteří chtěli sdílet peníze, půdu a politický vliv, který jim zákon dával.*¹⁹⁸

Stabenow s rasismem v těchto dvou knihách tedy pracuje jen v malém množství a nejde tak o motiv, který by výrazně ovlivňoval dějovou linku, byť samozřejmě můžeme namítnout, že Kate rasismus ovlivnil a vytvořil z ní člověka, kterým se stala. Stabenow ale také pracuje s rasismem opačným, tedy vůči bělochům, a to v podání její babičky, která je sama míšenka, ale silná zastánkyně tradic a čisté krve.

Podobně jako Stabenow i Hillermanová motiv rasismu využívá spíše v pozadí. Podařilo se mi najít v celé knižní sérii pouze dvě přímé zmínky, které mají s rasismem něco výrazně společného. V knize „*Spider Woman's Daughter*“ jde však o rasismus obrácený, tedy vůči bílým lidem. V ukázce je vidět, jak jedna postava při výslechu okamžitě svaluje vinu na bělochy, aniž by musela dvakrát přemýšlet. Kontext nám však úplně neprozrazuje, zda se opravdu jedná o rasismus nebo jen o to, že auto dané postavy funguje jako taxi hlavně pro bělochy, jde ale o určité pochyby vůči bělochům, které postava má:

„Víte, kdo toho policistu postřelil?“ zeptala se.

„Pracujeme na tom. Využijeme důkazy z vašeho auta, aby nám pomohly.“

„Pravděpodobně běloch,“ řekla paní Benally.

„Jak by se běloch dostal k vašemu autu?“

„Stejně jako Indián.“

„Proč si myslíte, že by vám bilagaana¹⁹⁹ odcizil auto?“

„Neodcizil.“ Podívala se na Cheeho znechuceně. „Půjčil si ho.“²⁰⁰

Jde o jeden z vzácných případů, který by naznačoval rasismus vůči bělochům a ne naopak. Původní obyvatelé často nesoudí bělochy za to, že jsou bílí, ale za jejich činy, které

¹⁹⁸ STABENOW, Dana. *A night too dark*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: St. Martin's Paperbacks, 2010, s. 217. ISBN 9780312559083.

¹⁹⁹ Navažské slovo pro bělochy.

²⁰⁰ HILLERMAN, Anne. *Spider woman's daughter*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014, s. 129. ISBN 978-0-06-227049-8.

dělají, proto snad rasismus v této formě příliš prezentován není, i když nedůvěra vůči nim tam je ve velké míře. Druhý případ je pak v zatím posledním díle „*Song of the Lion*“, kde demonstrant vůči Bernie Manuelito využije slovní urážku, a dokonce ji napadne:

Řidič stál upjatě, své ruce měl zaražené v pěst. „Odved'te ho dřív, než mu jednu natáhnu.“

Bernie cítila ten známý pocit přílivu adrenalinu, když vykročila vpřed. „Jsem policejní důstojník. Vy všichni prosím odstupte, aby ta auta mohla projet.“

„Vypadáš jako vlezlý Indián.“ Bebe se pokusil udělat autu další důlek, ale byl příliš daleko. Auta za limuzínou pokračovala v troubení.

Bernie se pokusila znít vážně. „Položte ten transparent na zem. Odstupte od auta, pane, hned! Přestaňte ihned s tím, co děláte než se vy, nebo někdo další zraní.“

Bebe přestal třískat do kapoty, otočil se, a rozmáchl se cedulí na Bernie. Překvapená, udělala krok zpět a střetu se jen tak tak vyhnula...²⁰¹

Hillermanová dává přednost raději jiným tématům, lze se jen domnívat, jestli nový díl „*Cave of Bones*“ téma rasismu víc rozpracuje, či nikoliv. Nicméně není správné si myslet, že rasismus je u Hillermanové zcela neexistujícím prvkem. Stejně jako její otec, tak i ona pracuje se vztahy mezi bělochy a indiány, byť je tento prvek u ní víc v pozadí. Lze si toho všimnout například na FBI, které je prezentováno krásně upravenými lidmi v oblecích, často bělochy, kteří se automaticky snaží stavět do superiorní role vůči Kmenové policii. V některých momentech si lze i všimnout, že se na policisty dívají tzv. z patra. Rasismus u autorky je tak spíše v pozadí, avšak přítomný.

Hillerman s rasismem také pracuje útržkovitě. V článku Šárky Bubíkové pro časopis *Dějiny a současnost* je dokonce vidět, že se Hillerman musel už během možné vydání potýkat s formou rasismu, kdy mu v jednom případě byla kniha zamítnutá, protože v ní bylo mnoho indiánských věcí, který nikoho nezajímají.²⁰² Z knih je vždy cítit nadřazenost bělochů, ale také například neshody mezi různými kmeny, což můžeme v některých situacích nazvat rasismem. Podobně to vidí i Jane S. Bakerman, která ve svém článku v časopise *MELUS* poukazuje na to, že mezi etniky existují citelná napětí.²⁰³ Běloši jsou prezentováni jako ti, co indiánům nerozumí,

²⁰¹ HILLERMAN, Anne. *Song of the lion*. HarperCollins, 2017, s. 185. ISBN 978-0-06-239191-9.

²⁰² BUBÍKOVÁ, Š. „Indiánský Sherlock Holmes: Tony Hillerman a tradice detektivky.“ *Dějiny a současnost* 12 (2011): 30-33. ISSN 0418-5129.

²⁰³ BAKERMAN, Jane S. Cutting Both Ways: Race, Prejudice, and Motive in Tony Hillerman's Detective Fiction. *MELUS*. 1984, 11(3), 17-26. ISSN 0163-755X.

ale indiáni také nerozumí bělochů. Funguje tady tak neviditelná nepřekonaná bariéra. Jim Chee je v jedné části příběhu konfrontován svým strýcem, který zmiňuje, jak mají běloši jednodušší život a že se mladý Chee musí naučit jejich životu a porozumět jim, aby se stal Navahem.

„Nemůžou se rozhodnout,“ řekl. „Cesta, kterou nás Měnící žena naučila je pro ně příliš složitá. Ztratili tu krásu. Ale neznají způsoby bělochů. Ty se musíš rozhodnout. Je teď jednoduché být bělochem. Chodil jsi do školy a tam fungují stipendia, abys mohl pokračovat, také práce, pokud se naučíš, kde mají bílí své hodnoty.“

Jim Chee řekl, že se dávno rozhodl. Chtěl kráčet v kráse jako Navah.

„Nemůžeš se rozhodnout, dokud nepoznáš bělochy. Mají hodně toho, co my ne. Být Navahem znamená nemít žádné peníze,“ řekl Hosteen Nakai. „Až budeš starší, promluvíme si o tom znovu. Pokud si to stále budeš přát, začnu tě něco studovat. Ale stejně se musíš naučit o běloších.“²⁰⁴

Jiná podoba rasismu u Hillermana ve stejné knize je v případě, kdy Chee přemýšlí nad vyšetřováním zmizelého těla z márnice:

„Co by bylo zločinem?“ Přinejhorším, přenášení mrtvolky bez povolení lékaře. A policie by hádala, že jde pouze o záměnu: tělo uzmuto jiným členem rodiny možná i rodinné neshody. A Tomas Charley by nerozpoutal peklo a honil se za odpověďmi. Byl si jist dvěma skutečnostmi. První je to, že by nikdo nevěnoval pozornost Navahovi, který by chtěl rozpoutat peklo. A druhou bylo, že čaroděj odplul s tělem pryč.²⁰⁵

Je zde vidět fakt, že Navahové nejsou tak důležití, aby stáli za náročné vyšetřování. I toho si všimla, Jane S. Bakerman a dodává, že rasistický je už i samotný náhrobek z úvodu knihy, který v podstatě zesměšňuje mrtvého indiána.²⁰⁶ Podobně je to vidět i v případě, kdy Jim Chee dívce Mary říká, že vyšetřování napadení Navaha, není považováno za vážný čin²⁰⁷. Hillerman poukazuje na problém alespoň občas. Kromě rasismu se věnuje také etnickým a kulturním odlišnostem mezi různými kmeny. Jim Chee třeba často nechápe chování bělochů, například směrem k mrtvým a pohřbívání, a dokonce je v jednom okamžiku i sexista, protože pochybuje o schopnostech jeho přítelkyně Mary.

²⁰⁴ HILLERMAN, Tony. *People of darkness*. New York: HarperPaperbacks, 1991, s. 85-86. ISBN 0061099155.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 98.

²⁰⁶ BAKERMAN, Jane S. Cutting Both Ways: Race, Prejudice, and Motive in Tony Hillerman's Detective Fiction. *MELUS*. 1984, 11(3), 17-26. ISSN 0163-755X.

²⁰⁷ HILLERMAN, Tony. *People of darkness*. New York: HarperPaperbacks, 1991, s. 174. ISBN 0061099155.

Aimée a David Thurlo jsou naopak autoři, kteří s rasismem pracují o něco více. Přestože mu věnují větší prostor, není to pořád motiv, či téma, klíčový pro příběhovou linku. Ella Clah se s rasismem setkává hned na začátku knižní série v úvodní kapitole knihy „*Blackening Song*“. Ella vysedává v kavárně, kterou vlastní její přítel, černochoch Jeremy. Do kavárny vstupuje také běloch, který, jak se Ella od Jeremyho dozví, toužil získat v kavárně práci, avšak neuspěl. Vrací se tedy zpět s tím, aby se pomstil, jelikož se cítí ponížený:

„Sakra. Už zase. Tenhle chlap je opravdu osina v zadku.“

„Problémy?“ Její výhled na nového příchozího byl zablokovaný automatem na cigarety u vchodu.

„Ne, je neškodný, jen z něj bolí hlava. Byl tady žádat o práci asi před měsícem. Vzal jsem ale někoho jiného, on se ale stále vrací, že prý abych si to rozmyslel.“

„Musí tu práci opravdu chtít.“

„Ne, je to víc než to. Myslím si, že je rasista, a nelíbilo se mu být odmítnutý černochem. Radši bych si s ním měl jít promluvit.“ Jeremy prošel celou místností zpět.²⁰⁸

Z ukázky je patrné, že Jeremy, který je Afroameričan, má s rasismem své zkušenosti a byl to právě rasistický postoj, který příchozímu muži znemožnil získat práci. Jak se ale krátce na to ukáže, návštěvník nepřišel prosit o práci, nýbrž se pomstít za to, že byl odmítnut černochem. Tento útok je motivován frustrací muže, který se cítí být superiorní vůči majiteli kavárny, černochovi, avšak jeho touhy jsou překaženy, což muž vidí nejspíše jako urážku. S poraněným egem se rozhodne svůj vztek obrátit proti tomu, kdo jej odmítl postřelením, ale nakonec také vůči všem kolem, zvláště Elle, která také patří k minoritě:

Odhodil svou rukojmí na zem a v klidu kolem ní prošel, zatímco se ona třásla na zemi strachem.

„Co jsi sakra zač?“

Otázka ji rozhodila. „Cože?“

„Nejsi Hispánec ani mulat. Co jsi zač?“

Pokusila se uklidnit svůj hlas. „Indiánka.“

²⁰⁸ THURLO, Aimée a David THURLO. *Blackening song*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995, s. 13. ISBN 03-128-5652-0.

„Nevypadáš jako Indka. Nemáš tečku na čele. Z jaké části Indie jsi?“

„Nové Mexiko, U. S. A. Jsem Americká indiánka – Navažka.“

Pomalu se usmál. „Tak to musíš nenávidět bělochy. Možná stejně jako já. Nesnáším ty smradlavé menšiny. Chodí sem a berou nám práci, jako tenhle negr.“ Ukázal směrem na Jeremyho. „Nutí nás žebrať o práci, a zapomínají, že jsme tady my byli dřív.“

„Mí lidé tady byly tisíce let předtím než tví. Se mnou nemáš žádný spor.“

„Hezký pokus, ale na to zapomeň. Jen využíváš argumenty pro své vlastní dobro, jako všichni ostatní. Kavalérie měla pozabíjet všechny tvé lidi před stovkami let.“²⁰⁹

Tenhle ukázkový příklad demonstruje pocit bělošské nadřazenosti, který samozřejmě nemusí platit pro všechny, ale je v těchto etnických detektivkách přítomný, byť ne vždy v této otevřeně agresivní formě. Muž jasně nesnáší minority a má pocit, že bělochům patří všechno, využívá nepravdivé argumenty a odmítá argumenty ostatních. Diskuse s agresorem nemá tedy smysl. Lze vidět, že ani inteligence není na jeho straně, když není schopen poznat rozdíl mezi indiánem a Indem. Během této události, která probíhá poněkud kýčovitě podle různých televizních přepadení, se Ella pokouší muže uklidnit a navázat s ním kontakt, aby se jí podařilo zachránit nejlépe všechny před smrtelným nebezpečím:

„Já...já jen chci to, co mi právem náleží. Práci a respekt.“ Muž se podíval směrem k Elle a střetl se s jejím pohledem. „Řekni jim, ať zavolají za pět minut a hned zavěs.“

Vyhověla, čekajíc nervózně na příležitost natáhnout se pro zbraň. „Takhle nemůžeš získat práci ani respekt. Přemýšlej o tom, co děláš.“

„Co ty o tom víš? Federálové tě najali ne? Pravděpodobně měli ten den nějakou kvótu na indiány. Jednou jsem se snažil dostat k policii, ale nevzali mě. Byli moc zaneprázdnění najímáním lidí, jako jsi ty a ten ztroskotanec.“²¹⁰

Frustrace muže tedy vyplývá ze série neúspěchů při získávání práce a vinu cíleně hází na minority, ty v jeho očích, zlé lidi. Pro muže nebyla cesta zpět z tohoto incidentu, ale Ella se s tímto názorem o kvótách neseťkává naposledy. V „*Blackenign Song*“ se již takové forma rasismu nevyskytuje. Naopak jde spíše o neporozumění mezi bělochy a indiány a o jejich vzájemnou nevraživost. „*White Thunder*“ nenavazuje na motiv rasismu téměř vůbec. Objevuje

²⁰⁹ Tamtéž, s. 17-18.

²¹⁰ Tamtéž, s. 19-20.

se jen jedna ukázka, navíc s motivem sexismu, kde jde právě o ony zmíněné kvóty, či lépe řečeno, program:

Všichni v místnosti věděli, že narážel na program menšinového náboru. V tento moment, víc než cokoliv, jej chtěla potěšit ránou loktem do čelisti.

Sama si prošla následným pohovorem, přemýšlejíc o tom, zda SAC bylo součástí „staré školy“ – v tomto případě pravděpodobně nesouhlasil s ženami agentkami a ona neměla nejspíše šanci – nebo jestli opravdu kdy měla šanci. K svému vlastnímu překvapení ji nabídli práci, a potom Simonse už nikdy neviděla. Přestože o něm všechno dávno zapoměla, byla si jista, že on nikoliv.²¹¹

Je zde vidět poněkud zastaralý názor v podání agenta Simonse, který je proti ženám a pravděpodobně i minoritám, ve veřejné službě. Simons pochybuje o schopnostech Elly, proto ji dá za úkol vyšetřovat daný případ, protože si myslí, že jej nikdy nevyřeší. V poslední ukázce pak Ella vzpomíná na začátky ve své práci, kde se setkávala s tím, že byla odstrkována na druhou kolej, protože byla jiná:

„Je toho víc. Pravdou je, že by mi chyběla rodina a můj života tady,“ řekla a pak dodala, „A mimo Rezervaci budu vždycky viděna jako jiná. Tady jsem prostě jednou z mnoha. Patřím sem, chápeš?“

Ella kývla, vzpomínajíc na své vlastní zkušenosti v FBI, kde byli indiáni jakéhokoli kmene skoro neexistující. „Když jsem se přidala k úřadu, nemyslela jsem si, že by mi to vadilo, ale po chvíli to přišlo. Například jsem byla chycena, čemu se neoficiálně říká, v taco okruhu. Protože jsem vypadala jinak, posílal mě jen na místa s hispánskou populací. Nevadilo jim, že má španělština je hrozná. Ty případy rozhodující o tvé kariéře často končily u chlapíků s bílou kůží.“

„Ano, některé věci se nikdy nezmění.“²¹²

Jde opět o jednu ze situací, kterou si například prošla i Kate Shugak a ve své podstatě i Ezekiel Rawlins. Během svých prvních dnů studia apod., se i Ella setkává s rasismem v této podobě ustrkování na vedlejší kolej, zesměšňování a pochybování o jejích schopnostech.

²¹¹ THURLO, Aimée a David THURLO. White thunder. St. Martin's Paperbacks ed. New York: Forge Books, 2005, s. 51-52. ISBN 07-653-1174-7.

²¹² Tamtéž, s. 122-123.

Poslední citovaná věta pak může sloužit jako smutná připomínka toho, jak kdysi, tak i dnes je aktuální.

Nejhojněji s rasismem pracuje ale Walter Mosley, jehož díla jsou zasazena do, povětšinou, druhé poloviny 20. století, kde ukazuje změny, které se v černošské komunitě za tuto dobu udály.²¹³ Pro Mosleyho je rasismus hluboko zakořeněný problém, který má hlavně politické kořeny, jak se zmiňuje v rozhovoru pro *msafropolitan.com*.²¹⁴ Hrdina Ezekiel je Američan černošského původu, který kolem dvacátého roku života sloužil v americké armádě a bojoval ve 2. sv. válce. Po válce se vrátil do USA a začal pracovat jako obyčejný člověk. Jelikož je ale černoš, přestože je veterán, nesetkává se zrovna s vlídným zacházením a jednáním. Pracuje v podřadné práci ve fabrice vyrábějící letadla, ze které je pak vyhozený. Tuto ukázkou jsem již představil v části věnované jeho postavě. Ezekiel je vyhozený z práce, protože odmítá pracovat o něco déle, chce žít svůj vlastní život, a ne dříť navíc proto, že je černoš. Vlastníkem firmy je Ital, což vyváří kontrast mezi dvěma minoritami v americké společnosti. Ital je ale pořád běloch, a tak se k němu i chová. Nadřazeně, téměř se s ním odmítá bavit, a přestože je Ezekiel ve své práci skvělý, přijde o ni. Toto první setkání může navazovat pocit, že jsme se dostali až na samotný vrchol, ale není tomu tak. Postava Ezekielova si prochází ještě i mnohem horšími případy, jejímž jedním příkladem je hlavně brutální podoba rasismu od složek bezpečnosti, tedy policie. Ale to jsme USA v druhé první polovině 20. století („*Devil in a Blue Dress*“ se odehrává v roce 1948), tedy dávno před Martinem Lutherem Kingem Jr. a Afroamerickým hnutím za občanská práva. Kniha „*Little Green*“ se odehrává v době již po těchto událostech, přesněji v roce 1967, přesto ani tady neuniká rasistickým předsudkům a násilí.

Ezekiel Rawlins se pohybuje na pomezí dvou odlišných světů, světů bělochů a černošů, kde černoši jsou často viděni jako lůza společnosti. K jeho štěstí se však umí s negativními vlivy poměrně dobře vypořádat. „*Devil in a Blue Dress*“ je knihou, kde Walter Mosley, pravděpodobně i na základě vlastních zkušeností (sám jako černoš zažil neklidné období 2. pol. 20. století), poukazuje na dávné problémy a křivdy, ale nebojí se ukázat i onu dobrou stranu, a to tu, že všichni lidé nejsou stejní, a tak Ezekiel během putování potkává i lidi, kteří jej naopak dokáží bránit a zastat se, bohužel je to úkaz vzácný. Mosley se nebál ukázat rasismus ze strany

²¹³ PEPPER, Andrew. *The contemporary American crime novel: race, ethnicity, gender, class*. Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers, c2000, s. 111. ISBN 978-1579583521.

²¹⁴ SALAMI, Minna. Q & A with Walter Mosley about Ferguson, race and his latest novel. *MSAFROPOLITAN* [online]. 2014 [cit. 2018-07-01]. Dostupné z: <<https://www.msafropolitan.com/2014/11/walter-mosley.html>>.

policejních autorit, jejichž chování a zacházení s černochoy je za hranou. Policisté by měli chránit a pomáhat, ale tady ubližují, a to i fyzicky. Ezekiel si je vědom toho, že udělá-li něco špatně, nepůjdou po něm například jen jiní mafiáni a jeho nepřátelé, ale o policie. Nikde nenajde zastání a je v tomto nebezpečném světě v podstatě sám za sebe.

Hned v úvodu knihy protagonista vyjadřuje, jak je na bělochy zvyklý, protože s nimi bojoval ve válce po celé Evropě a moc dobře ví, že jsou stejně zranitelní, jako on. Situace, ve které se nachází (nedostatek peněz) jej nutí spráhnout se s podezřelým bílým mužem, přestože si myslí, že se mu může vyrovnat, protože vlastní majetek. Kdyby o něj ale přišel, lidé by se na něj dívali skrz prsty. Hlavní postava touží po tom žít obyčejný život, který mu však hází klacky pod nohy. V následující ukázce, kdy Ezekiel začíná pátrat, navštěvuje muže, který ho o službu požádal, setkává se tam s recepčním a on není schopen příliš mluvit:

Byl to malý bílý muž v obleku, který byl zároveň uniformou.

„Hledám, um...ach...“,“ zakoktal jsem. Zapomněl jsem jeho jméno. Musel jsem protočit oči, aby se kolem mě nezačalo všechno točit.

Byl to zvyk, který jsem se naučil v Texasu jako dítě. Někdy, když mě zaskočil nějaký běloch s pravomocemi, vyprázdnil jsem si hlavu, abych nebyl schopen nic říct. „Čím méně víš, tím méně problému budeš mít,“ říkali. Nenáviděl jsem se za to, ale také jsem nenáviděl bělochy i černochoy za to, že mě to naučili.²¹⁵

Je zde zmíněná obecná nenávist proti bělochům i černochoům na základě zkušeností z dětství, ale také je možná postavena i na jeho válečných zkušenostech. Tato metoda nejspíše sloužila v případě zajetí, aby voják neprozradil žádné informace. Rasismus v ukázce není prezentován vůči onomu muži, ale je vidět ve významu, že se musel naučit takto reagovat vůči bělochům, zmíněných jako authority, protože ti vůči němu rasisticky postupovali, zapomínání tak byla obrana vůči nim. Easy ale nemá rád místa, kde se zdržují běloši a nemá rád ani práci, kterou vzal:

Byl jsem nešťastný z toho, že musím jít za Albrightem, protože nejsem zvyklý chodit do míst, kde jsou převážně běloši, jako je Santa Monica, abych tam ještě pracoval. Továrna, kde jsem byl zaměstnaný, Šampionova letecká fabrika, je v Santa Monice, ale jezdíval jsem tam

²¹⁵ MOSLEY, Walter. *Devil in a blue dress*. London: Serpent's Tail, 2017, s. 21. ISBN 978-1-78125-519-9.

*pracovat ve dne a po práci jel hned domů. Nikdy jsem se necoural nikde, kromě míst s mými lidmi v mém sousedství.*²¹⁶

Easy se komunitě bělochů vyhýbá, což je vidět v obou knihách Mosleyho série. Jedinou bílou společnost lidí, kterou snese, jsou hippie. Černošská komunita mu vyhovuje, cítí se v ní dobře, je to jeho domov, bohužel je často odloučená a některá místa jsou dokonce skrytá, aby nebyla na očích.

S nebezpečnou formou rasismus se v knize setkává později, kdy jej mladá dívka donutí k rozhovoru s ní, a to se nelíbí jejím přátelům, většinou mladí kluci, kteří okamžitě usuzují, že jejich kamarádce ubližuje a zaujímají vůči němu agresivní postoj. Situace je nevyrovnaná, stojí sám proti skupině:

„Hej ty! Černá hubo. O co tady jako jde?“ Byl to uhrovitý kluk. Mohl mít tak přes dvacet let a tak 168 centimetrů, přesto ke mně přišel jako největší frajer. Neměl strach; pochopitelná mladická naivita.

„Co bys chtěl?“ zeptal jsem se, jak neklidněji jsem dovedl.

„Moc dobře víš co,“ řekl, zatímco se pomalu dostal na dosah mého případného útoku.

„Nechej ho na pokoji, Hermane,“ zakřičela Barbara. „Jen jsme si povídali!“

„Povídali jo?“ mluvil směrem ke mně. „Nepotřebujeme, abys mluvil s našima holkama!“

Mohl bych mu zlomit krk. Mohl bych mu vypíchnout oči nebo mu zlomit všechny prsty. Ale držel jsem se zpátky.

Pět jeho přátel se k němu blížilo. Zatímco byli na cestě, ještě neorganizovaní, mohl bych je zabít všechny. Co mohli tak vědět o násilí? Mohl bych jim rozdrtit průdušnice, jednomu po druhém a oni by mohli udělat nic, aby mě zastavili. Nedokázali by ani utíkat rychleji než já. Jsem pořád stroj na zabíjení.

„Hej!“ řekl ten největší. „Co se děje?“

„Těhle negr obtěžuje Barbaru.“

„Jo, ona se ho snaží jen svést.“

²¹⁶ Tamtéž, s. 58.

„Nechte ho být!“ zakřičela Barbara. „Jen mi říkal odkud je.“²¹⁷

Incident byl přerušen příchodem Albrighta, který kluky zastrašil svou zbraní, a k šarvátce nakonec nedošlo. Mladíci jednoznačně hledali záminku, aby mohli Easyho napadnout, a tou záminkou byl fakt, že je černocho. Easy je přesvědčený o svých schopnostech, byť brutálních, které si stále nese z války. S oslovením „negr“ se neseťká málo. Toto hanlivé slovo je běžné označení pro jeho osobu, ale i pro i jiné černochoy. Používají jej většinou běloši, aby si dokázali jejich domnělou superioritu nad černochoy, aby v nich vzbudili strach a aby je zesměšlili. S tímto slovem je spojena i další ukázka, kdy Easy vysvětluje a lépe přibližuje vztah s jeho bývalým šéfem z továrny.

Řekl mi, že musím těžce pracovat, abych dosáhl na povýšení, o kterém jsme mluvili; povýšení, které by mě posunulo jen kousek za Dupreeho.

Řekl jsem mu, že pracuji tvrdě každý den.

Práce v továrně je sakra náročná skoro jako práce na plantážích na Jihu. Šéfové vidí všechny své pracovníky jako jejich děti a všichni vědí, jak líné děti jsou. Tak si Benny myslel, že mě naučí něco o zodpovědnosti, protože on byl šéf a já dítě.

Běloši neměli problém s takovým zacházením, protože oni nepocházejí z míst, kde byli muži nazýváni chlapi. Běloch by jen řekl „Jasně Benny, jen kdybys to řekl dříve, už na to skoro nevidím.“ A Benny by to pochopil. Zasmáli by se spolu a on by si uvědomil, že příliš tlačil a nabídnul by se, že pana Davenporta, nebo kohokoli jiného, pozve na pivo. Ale negři s Bennym nepili. Nechodili jsme do stejných barů a nepokukovali po stejných holkách.

Co jsem asi měl dělat, když bych chtěl svou práci než zůstat, jak si přál, a pak přijít další den a pokračovat. Kdybych já řekl Bennymu, že už skoro na práci nevidím, řekl by mi, ať si koupím brýle.²¹⁸

Společnost Afroameričanů a bělochů je rozdílná, až tak, že spolu nesdílí prostor, pokud nemusí. Easy tento vztah v ukázce rozebírá detailně. Není možné, aby si s šéfem rozuměl. Onen slib povýšení je jen nástroj, který jej měl donutit pracovat více a více, jenže by se nikdy neuskutečnilo. Černoši jsou využíváni k tvrdé práci nad rámec jejich sil, zatímco jiní mají podmínky mnohem lepší. Protagonista se ale přeci jen jednou poníží, když chce skoncovat s vyšetřováním pro Albrighta, a přijde se znovu zeptat šéfa na práci, ale jejich slovní výměna jeho

²¹⁷ Tamtéž, s. 60.

²¹⁸ Tamtéž, s. 69-70.

plán zhatí. Stejně jako jeho bývalý šéf jej využívá in ten současný pro svou špinavou práci. Na Easyho by se v případě problémů svalila vina a nikdo by mu nevěřil ani slovo, a i kdyby vše dopadlo dobře, bylo by mnohem snazší se jej zbavit, protože černocho by jen tak někdo nepostrádal, natož aby vyšetřoval jeho úmrtí. Problémy s policií se objevují brzy a nejde o příjemné chvíle. Mosley se snažil, aby ukázal tuto stránku opravdu syrovým způsobem:

„Pane Rawlinsi!“ jeden z nich za ním zavolal.

Otočil jsem se. „Jo?“

Přibližovali se rychle ale opatrně. Ten tlustý měl ruku v kapse.

„Pane Rawlinsi, jmenuji se Miller a tohle je můj parťák Mason.“ Oba před sebou drželi odznaky.

„Jo?“

„Chceme, abyste šel s námi.“

„Kam?“

„Uvidíte,“ řekl tlustý Mason a chytl mě za paži.

„Zatýkáte mě?“

„To uvidíte,“ řekl znovu Mason a táhl mě směrem k brance.

„Mám právo vědět, kam mě vedete.“

„Ty máš právo tak akorát rozbít si držku o zem negře. Máš právo chcípnout,“ řekl. Pak mě praštil do břicha.²¹⁹

Policisté i přes to, že nesdělili důvod jeho „zatčení“, postupovali tak proti zákonům, odvedli Easyho nedobrovolně a zároveň vůči němu použili násilí, byť nekladl fyzický odpor a pouze se ptal. Lze si všimnou opět slova *negr* použitého v hanlivém smyslu. Také si můžeme všimnout, jak Easy opět aplikuje metodu nevědomosti, jeho odpovědi jsou krátké a nevyzrazuje žádné informace. Policisté nepostupují podle adekvátního postupu, ale v té době nejde o neobvyklý jev, je vidět vzhledem k jejich postoji, že se cítí mu nadřazení, protože oni jsou a bílí a on ne. Kromě fyzického napadení použije jeden muž i slovní výhrůžku, kde říká, že Easy má právo akorát na smrt, aby ještě efektivněji zdůraznili svou superioritu. Easy je násilně

²¹⁹ Tamtéž, s. 75.

odvede dále na policejní stanici, kde je převeden do špinavé místnosti, kde jej hodlají vyslýchat, protože měl tu smůlu, že se objevoval na podezřelých místech. Výslech však neprobíhá tak, jak jej známé z většiny televizních kriminálních pořadů. Easy je slovně a fyzicky napadán brutálním způsobem. Easy hraje s policisty hru, neříká jim pravdu a ti jej za to znovu a znovu trestají:

„Mám už toho plné zuby!“ zakřičel jsem, ale žádný polda nevypadal, že by jej to zajímalo. „Řekl jsem vám, že jsem šel domů, a to je vše.“

„Posadte se, pane Rawlinsi,“ řekl Miller klidně.

„Proč si mám sedat, když mě z té šidle neustále shazujete?“ Rozbrečel jsem se, ale stejně jsem se posadil.

„Říkal jsem ti, že je to magor Bille,“ řekl Mason.

...

„Odešel jsem domů s kocovinou. Zůstal jsem tam celý den i noc a až dnes jsem se vydal do práce, nebo spíš...“ chtěl jsem, aby raději mluvili, aby Mason neztratil trpělivost a nezačal házet s nábytkem, „...tedy ne do práce, protože mě v pondělí vyhodili, ale šel jsem tam zpátky, abych ji znovu získal.“

„Kam jste šel v úterý?“

„Šel jsem domů s kocovinou...“

„Negře!“ Mason se na mě vrhnul s pěstmi. Srazil mě k zemi, ale podařilo se mi jej chytit za zápěstí. Stočil jsem mu ruce, povalil jej na zem a posadil se na jeho tlustý zadek. Mohl bych ho zabít, tak jako už jsem zabil hodně bělochů v uniformách, ale cítil jsem za sebou Millera, a tak jsem vstal a postavil se do kouta.²²⁰

Rasismus byl také jedním z důvodů proč Easy v první řadě vstoupil do armády a s ní do války v Evropě. Z následující ukázky vyplývá, že cítil zlost vůči bělochům za to, že černochoy nazývali sraby, a přestože nechtěl bojovat ve válce, šel do toho, aby jim ukázal, že je stejně dobrý (ne-li lepší) jako oni:

²²⁰ Tamtéž, s. 79-80.

Pokud chtěl černocho bojovat, musel se dobrovolně přihlásit. Pak možná mohl dostat šanci.

Myslel jsem si, že ti, co se přihlásili, jsou blázni. „Proč bych chtěl umřít ve válce bělochů?“ říkal jsem si.

Jednoho dne jsem byl ale v PX, když tam přišla řada bílejších vojáků, kteří se čerstvě vrátili z bitvy u Říma. Měli komentáře na černé vojáky. Říkali, že to jsou zbabělci a že to jsou běloši, kdo zachraňují Evropu. Věděl jsem, že žárli na to, že my černoši byli za liniemi s dobrým jídlem a unesenými ženami, ale nějak mě to dostalo. Nesnášel jsem ty bílé vojáky a mou vlastní zbabělost.

A tak jsem se přihlásil do bitvy o Normandii a brzy na to jsem se přihlásil ke generálu Pattonovi do bitvy v Ardenách. V té době byli spojenci tak zoufalí, že si nemohli dovolit segregovat vojáky. V naší četě byli černoši, běloši, a dokonce japonští Američani. Naším největším problémem bylo zabíjení Němců. Vždycky existovaly sváry mezi rasami, zvláště když došlo na ženy, ale tam jsme se naučili jeden druhého respektovat.

Nikdy mi nevadilo, že mě ti běloši nenáviděli, ale kdyby mě nerespektovali, byl jsem připravený za sebe bojovat.²²¹

Mosley si s minulostí jeho postavy vyhrál, zasadil jej do kontextu válečné a poválečné doby, díky tomu Easy jako postava získal originální hloubku. Musí vypořádat se svými předky, respektive se svým černošským původem, kdy černoši jsou viděni jako podřadní. Zároveň sám vnitřně bojuje s následky krvelačného válečného konfliktu, jak sám nazývá válku mezi bělochy. Většina veteránů si pravděpodobně procházela i horšími následky, ale Easy si v průběhu obou knih stále nese svou skrytou agresivitu, či jakousi někdy až nezvladatelnou touhu, někomu ublížit, někoho zabít. V kontrastu s tím Mosley Easymu přidal i kladnou, líbivou stranu, jako by nechtěl, aby byl příliš vyhraněný na jednu stranu. Easy je milující člověk, pro své blízké by udělal hodně, hlavně pro svou rodinu. Kladný vztah má také k ženskému pohlaví, na které často působí velmi svůdně a ony toho na něm dokážou využít. Z mého pohledu je v knihách a z Easyho interpretace cítit, že rasismus, hlavně vůči sobě, bere jako zradu společnosti, která se k němu po válce otočila zády, a to mu připomíná právě i jeho parťák během bitvy:

Byl jsem na ohromné bitevní lodi vprostřed největší přestřelky v historii války. Kanóny byly rozpálené do ruda a posádka i já jsme je neustále nabíjeli. Letadla bombardovala palubu

²²¹ Tamtéž, s. 105.

kulometry, a dokonce mě zasáhli, ale i tak jsem pořád pokračoval v práci. Bylo šero, asi brzy ráno, a já byl vzrušený tou silou války.

Mouse ke mně přišel a odtáhl mě z řady. Řekl, „Easy! Musíme odsud vypadnout, chlape. Není žádný důvod umírat v nějaké válce bělochů!“

„Ale já bojuji za svobodu!“ zakřičel jsem na něj.

„Oni tě nenechají odejít Easy. Jednu sice vyhraješ, ale stejně tě další pak pošlou zpátky na plantáže na Den práce.“²²²

Easymu nešlo ani tak o válku, jako o to, aby se cítil, že si zasloužil svobodu a uznání, to zklamání, které přišlo potom, bylo jistě veliké. V této následující ukázce Easy reflektuje jeho osobní názor na rasismus, který vidí jako ten nejhorší ze všech. Právě nejvyšších vrstvách americké soudobé společnosti. Moc a bohatství lidí zaslepuje až tak, že nejsou schopni rozeznat rozdíly mezi sebou a Easym:

Pokec s panem Toddem byl zvláštní zkušeností. Myslím to tak, že jsem byl negr v kanceláři bílého boháče, a přitom jsme si povídali, jako bychom byli nejlepší kamarádi-možná víc. Bylo vidět, že neměl strach a ani mnou neopovrhoval, jako většina bělochů, co se mnou měla dočinění.

Byla to zvláštní zkušenost, ale nezažil jsem to poprvé. Todd Carter byl tak bohatý, že mě nebyl schopný považovat ani za lidskou bytost. Mohl by mi říct cokoliv. Mohl jsem být pro něj ceněným psem, ke kterému by poklekl a objal ho, když se cítil smutně.

Byl to ten nejhorší způsob rasismu. Ten fakt, že nebyl ani schopen poznat naše rozdíly ukazoval, že jsem ho absolutně nezajímal. Ale neměl jsem čas se tím zaobírat. Sledoval jsem pohyb jeho rtů, jak mluví o ztracené lásce a konečně jsem jej začal vidět jako jakousi zvláštní bytost. Jako dítě, které vyrostle a terorizuje své rodiče svou silou a hloupostí.²²³

Todd Carter je velmi bohatý muž, na rozdíl od protagonisty, který potřebuje každou korunu, abych si mohl dovolit bydlení a onen fakt, že jej Carter potřebuje pro svou práci, vyznívá poněkud ironicky. Easy v Toddově chování cítí opovržení, něco, co Toddovi nedovoluje vůbec brát Easyho jako člověka, sobě rovného. Postava boháče je natolik zaslepená a obklopená penězi, že je odtržená od reality. Přestože rasistické narážky v textu nemusí být na

²²² Tamtéž, s. 198.

²²³ Tamtéž, s. 126.

první pohled vidět, pokud by nám to postava neřekla. Jeho pocity jsou však pochopitelné a rozumím tomu, proč je vidí z rasistického pohledu, přesto kontext není zcela jasný, protože by se pan Todd podobně mohl chovat ke komukoli jinému. Předpokládám, že Mosley zde implementoval narážky na své vlastní zkušenosti a věděl, že to opravdu byl jasný rasismus, a ne čisté pohrdání nezávislé na etnickém rozdílu.

Kniha „*Little Green*“ pracuje s rasismem už o něco méně. Easy se s ním setkává opět v případě s policií. Protagonista je těžce nemocný, a tak nevypadá nejlépe, policisté jej tedy zastaví a začnou jej vyslýchat, zda nepil alkohol. Přestože říkal pravdu, že žádný nepil, i tak mu policisté nevěřili a postupovali vůči němu agresivně. Jde však o dobu jinou a Easymu přijde na pomoc několik dalších lidí a policisté jsou nuceni ustoupit, protože věděli, že nebyli v právu. Jiný, zdánlivě zábavný, případ pak Easy zažije při obyčejném nakupování v samoobsluze, když žádá cigarety. Prodavač je z něj tak vyděšený, že sáhne po zbrani, aby se cítil víc v bezpečí a ani další zákazníci na to nejsem o moc lépe. Děsí je jeho samotná přítomnost, jejich samotná krátkozrakost a marginalizace. Byli přesvědčení, že černoši znamenají problémy. V prvním díle se lidé také černošů báli, ale byli se vědomi své moci nad nimi a dávali to zřetelně najevo. V tomhle díle už je tomu naopak, je to doba po hnutí Martina Luthera Kinga. Ale přesvědčení, že černoši jsou ti zlí, ve společnosti přetrvává. V jednom okamžiku ztratí Easy nervy a slovně zaútočí na jednoho člena hnutí hippie.

„Myslíš si, že jsem polda?“ zeptal jsem se, zatímco ve mně stále působil lektvar Gatorovy krve. „Kolikrát jste byli chyceni a zmláceni nebo zrazeni černochem? Kdy jste naposled viděli bratra v televizi, který ti říkal, že Hipísáci jsou komunisti?“²²⁴

Je ale zajímavé, že stejně jako v předešlém díle, kde o židech tvrdil, že jsou černoši Evropy, tak nyní v podobných termínech mluví o tomto hnutí, které vidí v podstatě jako skupinu vyvrženců a za to je obdivuje. A toto porozumění je vzájemné, protože jsou mu tito lidé velmi nápomocní při vyšetřování. Rasismus je ale více v ústraní, setkává se s ním jen v souvislosti s muži, policií a ve veřejných prostranstvích jako jsou obchody nebo kanceláře, kde je na něj nahlíženo jako na hrozbu. Zmínil jsem už jeho zkušenosti s policií, zde dochází však také k jisté změně. Easy má svou vlastní vyšetřovací kancelář a spřátelil se s jedním šerifem, byť je jejich vztah docela neupřímný, poskytují si vzájemně informace a spolupracují.

Aby vše nevyznělo tak, že běloši jsou agresory a černoši oběti, musím zde informovat, že rasismus funguje oběma směry. Stejně jako se u Mosleyho objevuje rasismus směrem

²²⁴ MOSLEY, Walter. *Little green*. London: Phoenix, 2014, s. 76. ISBN 978-1-7802-2605-7.

k bělochům, tak se objevuje i u autorů indiánské etnické detektivky. Tento problém nelze marginalizovat. Rasismus je téměř vždy dvoustrannou záležitostí, kterou také někteří autoři vhodně ukázali. Toto téma rasismu poukazuje opět na to, jak detektiv a autor působí v příběhu jako učitelé, jako informátoři. Autoři prostřednictvím své tvorby upozorňují na stále trvající problém, který má už hluboké kořeny. U Mosleyho přetrvává syrový pohled na černošskou komunitu v Los Angeles, která v minulém století trpěla pod „nadvládou“ bělochů. Avšak Mosley začal psát až v devadesátých letech, což mě vede k myšlence, že účelem tohoto motivu bylo představit čtenářstvu tento problém, tak jak se s ním on sám setkal, aby nezapomněli, že něco takového opravdu existovalo a aby věděli, že se nejedná o správnou a příjemnou skutečnost. U indiánské etnické detektivky se téma rasismus vyskytuje ne v tak syrové formě, ale naopak více v pozadí. Kromě toho, že se Ella Clah musela vypořádat s agresivním rasistou tváří v tvář, tak jde vesměs o rasismus, se kterým se postavy setkávaly v minulosti například během studií. Rasismus je během života ovlivňoval, tyto připomínky na takovou skutečnost opět čtenáři vnucují a poučují ho o tom, že je to stále aktuální problém i u indiánů. Je také dobře, že se autoři neomezili jen na rasismus jednostranný, ale jsou schopni ukázat i opak, kdy jsou jak indiáni, tak černoši schopni stejné činnosti. Nelze říct, že by problém rasismu z etnické detektivky vymizel, společnost se do tohoto bodu ještě nedostala, viz uprchlická krize v Evropě, nicméně věřím, že je to možné. Skutečností ale také je, že je rasismus s etnickou detektivkou silně spojen. Dodává postavám hloubku, utváří charakter, přidává do příběhu pestrost, vytváří konflikty a tím celkově dělá příběh zajímavější, dokonce tak, že čtenáře nutí o tomto problému přemýšlet, což je nejspíše v některých případech i záměrem.

5. 4. Gender

V předešlé kapitole jsem již zmiňoval, jaké postavy si jednotliví autoři vybrali jakožto své příběhové protagonisty. Zjistili jsme, že muži i ženy inklinují vesměs k postavám stejného pohlaví, jaká je ale prezentace různých pohlaví obecně v celé šíři knižních děl ještě nevíme. Chci se tady zaměřit na obecnou analýzu mužských a ženských postav u jednotlivých autorů. Jak jsou čtenáři prezentovány a zda z toho můžeme vyvodit nějaké závěry. V původním záměru, genderová analýza měla být jen okrajovým prvkem, ale během zkoumání jsem zjistil, že jde o zajímavý fenomén, hlavně co se týče historického progresu této problematiky u etnických detektivek.

Díla, která zde označuji za současnou americkou etnickou detektivku, začala vznikat již v minulém století, kdy od 70. let vznikalo feministické hnutí. To je doba, kdy začíná psát Tony Hillerman. Při četbě jeho knih o Leaphornovi a Cheem, čtenář zjistí, že se nachází v maskulinním světě, kde ženská přítomnost je v podstatě vzácná. Přestože oba hlavní představitelé jsou muži pracující v mužském kolektivu, objevují se v knihách i postavy málo výrazných ženských postav. V každém z děl, která jsou zde analyzována, hraje důležitější roli vždy jen jedna hrdinka. V knize „*People of Darkness*“ po boku Jima Chee krátce pobývá jeho budoucí přítelkyně, Mary Landon. Mary je mladou dívkou (mimo jiné běloškou), která studuje a učí se o Navažském kmeni indiánů. Její postava je chytrá, tvrdohlavá a výbušná, proto se několikrát s Cheem dostává do konfliktních situací. Mary v příběhu hraje roli dívky, která Cheemu ukáže cestu, kudy by se mohl vydat, aby zjistil sérii podivných úmrtí. V momentě, kdy se tak stává, její postava postupně upadá do pozadí, až zmizí v dalších dílech zcela. Kniha „*Dance Hall of the Dead*“ taktéž využívá jediné ženské hrdinky, kterou tentokrát je dívka Susanne, členka skupiny hippie, která se rozhodla žít životem v osamění mimo civilizovanou společnost. Susanne je opět velmi mladou dívkou, jejíž životní situace ji zavedla přes útěk z domova, až do zapadlé části země kmene Zuñi. Leaphorn na ni narazí při svém hledání mladého chlapce a je znepokojený tím, že se Susanne nesnaží žít svůj život lépe. Později oba spojí své síly a v momentě, kdy je Leaphorn zraněn, přejímá na krátkou chvíli ohromnou zodpovědnost, kterou, i přes svůj strach, rozhodně zužitkuje. V závěru knihy její postava znovu mizí, jako v případě Mary. Také v třetí z knihy, „*Skinwalkers*“, zůstává Leaphorn věrný stejnému konceptu. Přestože jde zde Leaphornova žena v zájmu jeho myšlenek, sama o sobě nehraje velkou roli. Tuto roli hlavní ženské postavy přebírá právnička, Jane Pete. Jane, se v knize objevuje přibližně ve stejné chvíli, jako všechny ostatní z dívek, tedy v polovině, kdy ji ke svému prospěchu využije vrah. Jane, je na rozdíl od Mary i Susanne, ještě více odstrčena do pozadí, neb se přímo neúčastní pátrání, ale pomáhá hlavně pasivně. Její postava je z počátku velmi chladná až zlá vůči protagonistům, teprve když zjistí, že byla využita, opustí od své masky právničky. Jane je také jedinou z těchto ženských postav, která patří k Navažskému etniku. Jiné ženské postavy už tak významné role nemají, výjimkou je ještě v „*Dance Hall of the Dead*“ manželka hlavního antagonisty, Rosemary Vines, kterou vzhledem ke své důležitosti v závěru knihy nelze vypustit. Rosemary je běloška elitní třídy, jejíž manžel prodával práva k využívání jeho pozemku na těžbě uranu. Sama je typickým představitelem bohaté tříd, chová se snobsky a ráda své postavení ukazuje. Tony Hillerman určitě nebyl ovlivněn feministickým hnutím, což ale neznamená, že absence a minoritní role žen v jeho knihách není opodstatněná. Naopak jsem přesvědčen o jeho snaze vykreslit prostředí co nejvěrohodněji, nejen směrem

k Navažskému etniku, ale z celkového pohledu. Pravdou je, že ženy v té době nejspíše nebyly typickou součástí elitních vyšetřovacích týmů, a tak ženy, které Hillerman čtenářům nabízí, jsou většinou obyčejné mladé dívky, manželky bohatých pánů, či indiánky žijící tradičním způsobem života. Alespoň takový obraz autor vytváří právě v prvních dílech, ty novější, kam patří i postava Jane, jsou už koncipovány trochu jinak. Prostor pro ženské postavy je větší, bývá jich více a mohou mít i větší roli, bohužel zůstávají jen podpůrnými postavami.

Ženy knihách novodobějších autorů už nejsou jen slabými dívkami, tradicionalistickými indiánkami, ale také právničky, nebo členky Navažské kmenové policie, jako je například Bernie Manuelito. Anne Hillermanová prožila podstatnou část života pod vlivem svého otce a byla svědkyní dobových proměn. Pokud bychom měli srovnat jejich vzájemnou tvorbu v genderové rovině, stále bychom našli v těchto detektivkách ženy jako spíše upozaděné postavy, jejichž úloha je přesto mnohem výraznější. Můžeme myslet, že hlavním důvodem, proč si autorka zvolila ženskou protagonistku, je nutkání odlišit se od svého otce, nebo naopak možnost vytvořit ženskou hrdinku, která konečně v tom tvrdém maskulinní prostředí mohla prorazit. Z rozhovoru pro fourcornersfreepress.com ale už víme, že postava Bernie k ní sama promluvila.²²⁵ Z mého pohledu, jde ale o kombinaci obou důvodů. Hillermanová určitě chtěla do své tvorby aplikovat sebe samu, nikoliv kopírovat svého otce, a proto sice jeho postavy využila, ale jinak se snažila říct svůj vlastní příběh. Co se týče doby, je faktem, že i v těchto dalekých končinách, dochází k progresu. Příklady lze najít jak v knihách Hillermanové, tak například i u Dany Stabenow, kde se často objevují stejné problémy mezi inovacemi, progresem a tradičním uzavřeným životem, který nepotřebuje žádná vylepšení. U Hillermanové se kromě hlavní protagonistky objevují další dvě výrazné ženské postavy, a to její sestra a matka. Její sestra je typickým představitelem nespokojeného indiána toužícího vést svůj život zcela jinak. Naopak její matka je tradicionalistka, která se jen velmi málo učí novodobým trendům, proto raději zůstává věrná tomu, co sama zná. Mezi těmito pól je pak sama Bernie, která se snaží najít jakousi rovnováhu. Je si vědoma důležitosti kulturních hodnot a historie, zároveň ale ví, že nelze zůstat navždy v minulosti. Další výraznější postavou je pak nová partnerka Leaphorna, která s ním sdílí jeho domácnost a často svými komentáři zasahuje do vyšetřovacího dění. Sama je vzdělaná a pracuje jako antropoložka. V průběhu všech tří knih pak vystupuje mnoho žen, chudých i bohatých, vlivných, i těch, které žijí na okraji společnosti. Hillermanová nenabízí maskulinní svět, jako její otec, nýbrž diverzitu, kde si jsou obě pohlaví rovna. Se svým otcem

²²⁵ GREAVES, Chuck. Ten questions for Anne Hillerman: The best-selling author and daughter of Tony Hillerman discusses his legacy and more. Four Corners Free Press [online]. 2017 [cit. 2018-06-30]. Dostupné z: <<https://fourcornersfreepress.com/3417/>>.

se však shoduje ve vyobrazení ženských představitelk u Navažské kmenové policie, či jiných vyšetřovacích složek, kde zůstává konzervativní. Bernie je skoro jedinou ženou na oddělení a ani u FBI nejsou ženy zrovna početně zastoupeny. Jde o viditelný fakt, který je pravděpodobně taktéž spojený s tím, že ženy zrovna práce u policie netáhne. Hillermanová se, stejně jako její otec, snaží ukázat čtenářům realistický svět, který autorka sama dobře zná.

Dana Stabenow představuje svět, který z části není skutečný a z části se zakládá na skutečných předlohách. Hlavní představitelkou je Kate Shugak, žena, která nezapadá do našich stereotypních představ, už tím, jak vypadá a jak se chová. V autorčiných knihách jsou ženy a dívky vyobrazeny různými způsoby, mají odlišné role, stejně tak muži. Přestože se zřejmě prostřednictvím hlavní postavy snažila čtenářům ukázat, že Aljaška je sice drsné místo, ale i ženy jej dokáží zvládnout, a to mnohdy lépe než muži. Ani zde nejsou ženy a muži zcela postaveni do stejné pozice. Muži jsou pořád vyobrazení jako ti silnější, ti, co dělají tvrdou práci, například v dolech a lesích, jako ti, co vlastní velké majetky, či jsou součástí velkých firem. Ženy, kromě hlavní protagonistky, jsou v knihách prezentovány taktéž širokou škálou individualit, přesto těch mocných žen je podstatně méně, a také jejich role ve společnosti jsou odlišné od těch mužských. Kate Shugak je obklopena často ženami, které jsou součástí její rodiny, jako je její babička Ekaterina. Ekaterina představuje mocnou ženu, která zastupuje Aleutskou menšinu, a jako ženu, která za každou cenu bojuje za uchování tradic na úkor moderního smýšlení. Mezi další členy její rodiny patří tety, kde každá vlastní nějaký podnik ve městě, jako například hotel. Další městské ženy se pohybují v místní politice, kde ve výboru určují chod města. Stabenow dává ženám značný prostor, jsou to to postavy, které jsou velmi schopné poradit si v nehostinných podmínkách, jsou velmi zručné, ale ne zrovna inteligentní. Tím, jak jsou rozděleny a zobrazeny jednotlivé ženské a mužské role, se jedná o knihy, kam by zapadaly i naše představy o společnosti.

Manželé Thurlo taktéž pracují s ženskou protagonistkou, ale zasazenou do téměř zcela maskulinního prostředí. V první knize se vyskytují pouze dvě významné ženské postavy a tím je sama Ella Clah, druhou je pak její matka, znovu vyobrazena spíše jako tradicionalistka, což je opět v kontrastu s Ellou. Ella je součástí Navažské kmenové policie, stejně jako postavy obou Hillermanů, a stejně tak jako oni, i manželé Thurlo toto prostředí představují v podobném světle. Jde o prostředí, kde je Ella z počátku jedinou ženou, v pozdějších dílech má již více kolegyně, pořád je to ale místo s dominantním postavením mužů, kteří se jí to někdy nebojí dát najevo. Je to ale také místo, které je muži často využíváno k sobeckým účelům. Jiné ženské postavy jsou spíše součástí Navažské menšiny a žijí tradičním způsobem života, kde jsou jejich

role ve společnosti dané. Zajímavé u těchto autorů je to, že ženy v těchto dvou knihách, nemívají temnou stránku, což znamená, že nemají kriminální motivy. Může jít samozřejmě o náhodu, pro lepší analýzu by byla potřeba kompletní knižní sbírka. Rozhodnutí autorů vytvořit ženskou protagonistku pro mě utvrzuje názor, že ženy v dané společnosti nedosahují tak vysokých ambicí, aby zastávaly vyšší a zodpovědnější funkce, které tak zůstávají mužům. Ella tak stejně jako Bernie boří pomyslné bariéry, ale také společně ukazují, že ženám nejsou tyto cesty uzavřené. Zmínil jsem již, že autoři americké etnické detektivky píší své příběhy také pro to, aby své čtenáře poučili, což je pohled, který je zde patrný. Indiánská společnost, „Divoký západ“, pustiny, to všechno nejsou jen místa pro silné a odhodlané muže, kde ženy jsou jim podřízené, tyhle stereotypy nejsou již validní, což se autoři, stejně jako manželé Thurlo, rozhodli prostřednictvím knih ukázat.

U Waltera Mosleyho také nedochází k žádnému pokrucování reality. Postavení žen v letech 1948 a později v letech 1967 odpovídá dobovým skutečnostem. V knize „*Devil in a Blue Dress*“ se v podstatě objevuje pouze minimální množství ženských postav, nejvýznamnější z nich je běloška jménem Daphne, kolem které je postaven celý příběh. Daphne je mladá dívka, která okradla svého bohatého manžela a rozhodla se utéct a žít spokojený život. Její postava je v celku naivní, tvrdohlavá, ale hlavně vypočítavá, navíc perfektně zvládá ovládat lidi ve svůj vlastní prospěch. Daphne hraje také roli sexuálního symbolu, tu nádhernou dívku s dokonalým tělem, které ani samotný protagonista není schopen odolat. Kniha „*Little Green*“ teprve přináší širší variaci ženských postav. Poznáváme Ezekielovu bývalou partnerku, která je zdrojem jeho nočních můr, kterou stále miluje, ale nedokázal ji to dát správně najevo. Dále je to matka hledaného chlapce, černoška, která byla v dětství zneužívána, díky čemuž má neustále úzkostlivý strach o své děti a trpí nedůvěrou směrem k mužům. Mezi další významné postavy pak patří členky hnutí hippie, které pomáhají Ezekielovi v pátrání po zmizelém chlapci. Bělošky jsou v knize vesměs prezentovány jako osoby bez předsudků vůči černochům, na rozdíl od jiných mužů. Zmíním zde jednu scénu, kdy Easy večerí s dívkou jménem Coco, která tuto skutečnost perfektně zachycuje:

Coco si muže prohlížela.

„Jen by mě zajímalo,“ pokračoval, „proč negr jako ty, je tady s běloškou, když venku pobíhá spousta barevnejch holek.“

Ten den ráno to bylo podruhé, co mě běloch nazval negrem a stále mě to překvapovalo.

„Kdo si k čertu myslíte, že jste?“ vyštěkla na něj Coco a pak se prudce postavila ze židle. „Absolutně se o vás nezajímáme. Nemluvíme na vás. Jediné, co děláme, tak to, že tady sedíme a snažíme se najíst, dát si kávu jako každý jiný. A vy sem přijdete s těma sračkama o negrech a holkách na ulici? Kdo si kurva myslíš, že jsi?“²²⁶

Ženy jsou často prezentovány s vyššími morálními hodnotami než muži, bývají mnohem víc otevřené a dobrosrdečné. Zmíněná ukázka není jediným tímto příkladem, kdy žena takto někoho brání. Ženy nemají v knihách od Waltera Mosleyho sklony k rasismu a diskriminaci, což je jinak výrazný autorův motiv. Proč mají ale ženy takové pochopení pro černochoy? Napadá mě snad to, že samy ženy jsou v této společnosti viděny jako stále něco, co je méně než muž, stále nejsou rovnocenné, a tak právě proto soucítí s černochoy, kteří jsou na tom sice hůře, ale podobně, jako ony samy.

Americká etnická detektivka nahlíží na genderové rozdíly v různých pohledech, kde záleží hlavně na prostředí a době, kdy se příběhy odehrávají. Autoři zaměřeni na Navažskou komunitu ukazují ženy spíše v pasivních rolích, kdy mají svou tradiční úlohu danou, kdežto novější počiny, kdy tradiční život ustupuje, vzniká také prostor pro ženy, které touží po tom, něčeho dosáhnou, a tak od tradic opoušt. Dana Stabenow příliš tradiční ženské role neprezentuje, zmiňuje však, že by žena měla být doma a starat se o rodinu, což je pro spoustu žen v této společnosti nepřijatelné a je jasné, že chtějí žít jinak. Celé autorčino prostředí je směsicí národností a etnicit, kde genderové stereotypy přetrvávají jen v malé míře. U Waltera Mosleyho pak vidíme příjemný pohled soucitu, které ženy neskrývají směrem k černochoům. Co Mosley ale také neskrývá, tak to, že některým ženám přidává roli sexuálního symbolu, kterou ale neprezentuje vulgárně.

5. 5. Aluze

Aluze ve vybraných literárních dílech představují jen občasný element, který text zpestřuje, přidává mu něco navíc, avšak není pro příběh tak důležitý, alespoň ne tedy v těchto knižních dílech. Takových narážek se skrze veškerou primární literaturu nachází v celkovém kontextu spíše jen stopové množství. Nejčastěji se objevují narážky na známé historické (soudobé) postavy, časopisy, hudebníky, televizní pořady či mytologii. Problém, který se při hledání aluzí vyskytuje, je skutečnost, že chybí dokonalá znalost daného prostředí, komunity,

²²⁶ MOSLEY, Walter. Devil in a blue dress. London: Serpent's Tail, 2017, s. 114. ISBN 978-1-78125-519-9.

autorů, krajiny, a tak je dost možné, že se některé aluze ztratily v textu. Není ale důležité najít všechny aluze, nýbrž poukázat na to, jaké zajímavé narážky autoři do svých děl implementují.

Největší množství narážek v etnických detektivkách je na hudbu a známé postavy převážně ze showbusinessu, jako je například herec John Wayne²²⁷, který se objevoval dokonce v řadě knih, a jedná se tak o nejčastěji se vyskytující narážku na postavu. John Wayne není jako častá narážka překvapení, neb je spojen jako herec hlavně s westerny, které mají k indiánům poměrně blízko. Je jasné, že většina narážek se váže k americkému prostředí. Těch, co hranice překračují, je zanedbatelné množství.

U každého z vybraných autorů lze nalézt dost narážek, avšak představovat všechno by bylo bezpředmětné. S aluzemi v největším měřítku pracuje Walter Mosley následován Anne Hillerman. Ostatní z autorů se pohybují v podobných číslech. Vzhledem k mé analýze se v knihách v největším počtu nacházejí narážky na představitele hudebního průmyslu a jejich písně. Následují je pak narážky na film, literaturu a novinová periodika. Zmínil jsem Waltera Mosleyho, který v knize „*Little Green*“ pracuje s aluzemi v poměrně rozsáhlém množství. Není na podiv, že většina narážek je mířena na Afroamerické hvězdy, jakou jsou například The Supremes v čele s Dianou Ross, černošský boxer Joe Louis, zpěvačka Aretha Franklin či boxer Muhammad Ali. Mosleyho díla se odehrávají převážně kolem černošské komunity, jeho cílem je přiblížit ji svým čtenářům, z mého pohledu se těmito aluzemi nejenže snaží obohatit samotný text v ten správný moment, ale také vyzdvihnout slavné postavy, které taktéž mají černošský původ. Když se Ezekiel Rawlins dostává mezi členy hippie, okamžitě autor servíruje narážky například na hudební skupiny Jefferson Airplane nebo Rolling Stones. Hudební vložka v podobě narážek je častým jevem i u Anne Hillerman, kde zmiňuje například slavnou rebelku Janis Joplin, Johna Lennona a Yoko Ono nebo moderního Bruna Marse. Manželé Thurlo taktéž využívají hudební průmysl například v podobě skupiny The Doors, kde je zmíněna jejich píseň „*LA Woman*“, jakožto přezdívka pro Ellu Clah, nebo populárního zpěváka Gartha Brookse. Taktéž Daně Stabenow neunikly narážky na hudební díla a jejich představitele. V knihách naráží několikrát na Marilyn Monroe, přestože je to spíše herečka, a slavnou kapelu Queen. Tony Hillerman se narážkám většinou vyhýbá. Mezi jeho nejzajímavější patří zmínka o Williamu Shakespearovi, tedy představiteli literárního, na bývalého ředitele FBI J. Edgara

²²⁷ Ve 30. letech 20. století začal točit jeden westernový film za druhým, byť to nebyly kvalitní filmy, otevřely mu cestu roku 1939 k filmu *Přepadení* od známého režiséra Johna Forda. Tato dvojice pak natočila řadu westernových filmů. John Wayne je ale také známý svou náborovou propagandou v době druhé světové války. MUNDIER, Milan. John Wayne – kontroverzní kovboj. *Literární noviny* [online]. 2018 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <<http://literarky.cz/kultura/film/25695-john-wayne--kontroverzni-kovboj/>>.

Hoovera, také na knihu Alenka v říši divů („Alice in Wonderland“) z pera Lewise Carrolla a osobnost Franka Lloyd Wrighta, známého amerického architekta. Literatura je také častým terčem narážek. Příkladem je zmínka o Sherlocku Holmesovi, který patří k jednomu z prvních detektivů. Zájmu autorů neunikl ani známý francouzský romanopisec Marcel Proust a Agatha Christie. Zajímavé jsou i politické narážky na významné postavy. Mezi takové zmiňované postavy patří například americký generál George S. Patton, který osvobodil za druhé světové války mimo jiné i západ a jihozápad Čech, nebo bývalý prezident Richard Nixon a politik Robert Kennedy. Mezi často zmiňovaná periodika skrze díla patří Times, National Geographic, Navajo Times (také Dineh Times) a Life. U Anne Hillerman dostává svůj prostor ještě důležitá postava z Nového Mexika, Hosteen Klah, který byl významným navažským léčitelem a tkalcem.

Aluze fungují v americké etnické detektivce jako zajímavý materiál, který může čtenáře přimět k tomu, aby si o daných postavách nebo filmech našel více informací a tím pádem může lépe pochopit jejich smysl na daném místě v textu. Přesto by se bez nich spisovatelé obešli, neb se v tomto případě nejedná o středobod autorova zájmu, bez nich by však texty vypadaly prázdné.

6. Závěr

Hlavním smyslem této diplomové práce bylo představit originální a u nás opomíjený subžánr detektivní fikce prostřednictvím analýzy děl vybraných autorů současné detektivky, kde cílem bylo nalézt společné prvky, které se jimi napříč prolínají. Tím subžánrem je etnická detektivka zasazená do specifického prostředí Spojených států amerických. Hlavním zdrojem poznatků pro analýzu bylo šest autorů a jejich třináct beletristických knih. Časově jsou zasazeny od sedmdesátých let minulého století až do dnešní doby. Ve všech případech je lze stále označit za detektivky současné. Díla neprošla pouze analýzou, ale i následnou komparací, jejichž výsledkem pak byly společné rysy, které validují a zároveň dávají vzniknout tomuto subžánru. Těmi společnými rysy je myšlena jak stránka motivů a témat, tak také celkové vyobrazení děl a jejich celkového smýšlení.

Úvodní kapitoly jsou pojaty teoreticky a slouží k tomu, aby čtenářům přiblížily detektivní žánr z obecného hlediska. Popisují jej zde pomocí sekundární literatury, například z knih Josefa Škvoreckého či Barryho Forshawa. Zajímavým prvkem je stručné zaměření na pravidla detektivního žánru podle Ronalda Knoxe, která slouží jako pohled do tehdejšího chápání detektivní prózy, což čtenáře může následně donutit zamyslet se nad tím, jestli se daná pravidla

uchytila v amerických etnických detektivkách či nikoliv. Určitě není překvapením, že většina pravidel své místo v současné etnické detektivce nenachází, přesto některá v jistých podobách přežívají. Následně se čtenářům nabízí vhled do historie žánru a jeho následného vývoje, který stále není u svého konce. Nejsou zde opomenuty ani nejvýraznější literární postavy, jako byl Edgar Allan Poe nebo sir Arthur Conan Doyle, kteří patří k průkopníkům tohoto žánru. Pozornost je věnována hlavně kolébkám detektivek, a to Spojeným státům a Velké Británii.

Klíčovým pro tuto diplomovou práci bylo pojmout etnickou detektivku jako samostatný článek celku. Během analyzování jednotlivých děl se mi podařilo utvořit ustálenou podobu na základě podobných rysů, které tak dávají vzniknout etnické detektivce s vlastními pravidly. Etnicita hraje klíčovou roli, jak vyplývá ze samotného názvu, jejíž esenciální součástí je postava hlavního vyšetřovatele či detektiva. Pro správné pochopení pojmu etnicity, aby nedošlo k záměně s také používaným pojmem rasa, jsem vymezil samostatnou podkapitolu, kde stručně prezentuji rozdíly, aby se čtenáři následně vyvarovali jejich záměně. Uchopení těchto pojmů může být místy matoucí, avšak je to právě etnicita, která je tím nejvhodnějším pojmem.

Z mé primární literatury jsem následně čtenáře seznámil s šesti detektivními postavami, které pojí společný prvek v podobě náležitosti k minoritnímu etniku. Vyšetřovatelé v rolích protagonistů tak reprezentují své etnikum, čímž autor umožňuje čtenářům nahlédnout do života těchto lidí, a i celé komunity, která je taktéž plnohodnotným zdrojem etnických odlišností, tradic a kultury. Etnické skupiny, ke kterým náleží vybraní protagonisté, jsou Navahové, což je indiánský kmen, který žije na území vlastní rezervace, jenž se rozkládá na pomezí tří států. Hned čtyři autoři své knihy zasadili do této Navažské rezervace. Jmenovitě jde o Tonyho Hillermana, který patří k jednému z prvních autorů tohoto detektivního druhu, jeho dcera Anne Hillermanová, jenž převzala rodinné žezlo tak, že na otce navázala, a nakonec manželský pár Aimée a David Thurlo, kteří si toto prostředí a kulturu zamilovali. Na zcela jiné straně se nachází Dana Stabenow, spisovatelka z Aljašky, to je místo, které je domovem například Aleutské etnické menšiny, což autorka částečně implementovala do své hlavní postavy, která je z části právě Aleutkou. Posledním z autorů je černošský spisovatel Walter Mosley, který svou tvorbu zaměřil na velkoměsto Los Angeles a jeho černošskou komunitu. Díky těmto regionálním odlišnostem je možné etnické detektivky zařadit také právě k regionální literatuře.

Je nutné zmínit i to, že je tato práce postavena na originálních textech primární i sekundární literatury, což znamená, že výrazným prvkem jsou zde překlady, které mají nabídnou hlubší vhled do příběhů, hlavních postav, nejvýraznějších motivů, ale i faktů. Překlady jsou něčím, co výrazně obohacuje text. Mohlo by tím však dojít i k opačnému efektu,

jelikož práce s překlady je neodmyslitelně náročná. Uchopit překlad správným způsobem chce důkladnější trénink a mnohem rozsáhlejší znalost dané společnosti, a to nejen z jazykového hlediska, kde je například složité podchytit tzv. černošskou angličtinu. Pro úplné pochopení textu je třeba být v těsném kontaktu s americkým prostředím, a hlavně s místem a etnikem, které je centrem zájmu. Myslím si však, že se mi dobře podařilo překlady implementovat do celého textu tak, aby jej obohatily o cenné informace, které by jim pouze přepis originálního textu nemusel nabídnout. Přestože kvalita překladů nemusí být výborná, jsem přesvědčený o tom, že pro účely práce jsou více než dostačující.

Velký prostor pro analýzu dostává právě postava hlavního protagonisty, protože je nejvýraznějším elementem, který nese etnický odkaz a předává jeho podobu čtenářstvu. Tato diplomová práce přináší poměrně rozsáhlý náhled na postavy hlavních protagonistů, kde jsem se zaměřil na detailní analýzu jejich vlastností a schopností nejen na poli detektivního vyšetřování. Většina z hlavních protagonistů má své specifické vlastnosti, které vyčnívají. Někdy jde o schopnost perfektně se orientovat v přírodě a zvládnout přežít, jindy jsou to excentrické charakterové vlastnosti, nebo dokonce schopnosti získávat z lidí nutné informace. Tato část nabízí i krátký vhled do dějových linek, aby čtenáři měli možnost lépe postavy poznat, pochopit jejich smýšlení, a hlavně poukázat na jejich unikátní schopnosti, které má na starosti prostředí, ve kterém žijí. Část věnovaná analýze protagonistů vychází povětšinou z mých poznatků, které jsem pozoroval během analyzování. Je poměrně náročné v českém, ale i zahraničním, prostředí nalézt studie, články a knihy, které by nabízely zajímavou a účelovou kritiku těchto autorů a jejich knih v takovém rozsahu, že by pokryly celou autorskou základnu. Přesto zde zmiňuji například doc. Mgr. Šárku Bubíkovou, Ph.D. a její dva příspěvky zabývající se Tony Hillermanem, nebo odkazuji na různé rozhovory v tisku.

Pro etnického detektiva je nezbytné, aby byl součástí daného etnika (například Navažského) a aby dobře znal jeho roli ve společnosti, jeho tradice a kulturu. Není ale podmínkou, aby samotný autor byl součástí minoritního etnika. Každý z autorů vytvořil originální postavu, kde každá je prezentována jiným specifickým způsobem. Walter Mosley svého detektiva pojal jako člověka toužícího po svých snech, ale není schopen si je splnit tak, jak by chtěl. Jeho příběhy jsou zasazené povětšinou na druhé poloviny 20. století, tedy do období výrazného boje proti rasismu (což z něj dělá částečně politický román), a to je pro autora nejvýraznějším motiv skrze jeho detektivní prózu s postavou Easyho. Mosley taktéž ukazuje život ve velkoměstě z pohledu černocha, kde jakožto vyšetřovatel, musí prokázat své schopnosti pohybovat se mezi všemi společenskými vrstvami. Není to ale jen detektivní příběh,

v pozadí se nachází ony rozdíly mezi etniky, jejich odlišné životy a hodnoty. Tím autor odkrývá skutečnou tvář tehdejší společnosti. Jeho knihy skvěle pracují s touto skutečností a čtenářům tak nabízí věrohodný náhled od doby těsně po druhé světové válce, přes osobnost Martina Luthera Kinga a dále. Ona detektivní stránka pak skvěle zapadá do celkového příběhu, přestože autor dává ohromný prostor pro vývoj protagonisty.

Tony Hillerman patří, jak jsem již zmínil, k prvním autorům tohoto subžánru. Jeho díla bývají zasazena do první poloviny dvacátého století, převážně do období 50. až 70. let. Hillerman však nepracuje s tématem rasismu tak široce, jako Mosley, ale zaměřuje se spíše na to, aby nabídl strhující detektivní zápletku s velkým prostorem pro popis etnických skupin. Jeho detektivní postavy mají dobově blízko k oněm tradičním detektivním autorům a jejich postavám, které jsem prezentoval v teoretické části. Hillerman ani tak nepracuje s detailní charakteristikou postav, tím pádem jsou pro čtenáře více méně pořád zahaleni tajemstvím. Přesto dal vzniknout dnes ikonickým postavám Jima Chee a Joe Leaphorna. Tyto postavy jsou pojaty jako velmi schopní vyšetřovatelé, každý ve svém vlastním specifiku, kteří nemají problém odhalit často ani nejmenší detaily. K tomu využívají například schopnost stopování, perfektní znalost daného prostředí či zpracovávání důkazů na základě historických faktů. Cílem autora, jak je v knihách patrné, však bylo předat čtenáři omezený náhled do života Navažského kmene a jejich prostředí rezervace, a tím čtenáře jejich četbou vzdělává.

Anne Hillermanová pokračuje v otcově odkazu, přestože příběh pojala posvém. Snad propadla moderním trendům, či netoužila jen otce kopírovat, protože její knihy bývají mnohem komplexnější a téměř odsunují detektivní zápletku na druhou kolej. Místy vzniká pocit až jakéhosi rodinného románu. Hillermanová pracuje se stejnými motivy jako její otec, dává si ale více záležet na hlavních postavách, kterým předává jedinečné vlastnosti a buduje jejich charakter se všemi jejich vnitřními problémy a radostmi. Její knihy nejenže taktéž čtenáře poučují, ale vyzdvihují hlavně otázku rodiny, kterou přisuzuje esenciální roli v životě člověka, přestože je to zdroj starostí i radosti. Hlavní protagonistkou je Bernie Manuelito, která je postavou velmi schopnou ve své práci, ale neustále pochybující o svých schopnostech, což z ní dělá jednu z postav, se kterou se dá jednoduše ztotožnit. Hillermanová nabízí, stejně jako její otec, nádherné popisy scénérií a pokračuje taktéž v představování Navažské kultury.

Manželé Aimée a David Thurlo reprezentují kombinaci autorů, kteří byli značně inspirováni prostředím Navažské rezervace, což je promítáno taktéž v jejich tvorbě. Stejně jako Tony i Anne Hillermanovi, i oni zaměřují svou pozornost na Navažské etnikum a jejich život. Hlavní postava je členkou Navažské komunity, ale prochází si výrazným vnitřním soubojem o

to, zda do něj opravdu patří či nikoliv. Jde o specifický motiv právě těchto autorů, díky čemuž čtenář velmi dobře pochopí fungování Navažské společnosti. Dalším originálním počinem je postavení tradičního náboženství do kontrastu s křesťanstvím, kde dochází k vzájemnému konfliktu. Ella Clah je ale ženou, která vsází na logiku, které avšak v těchto situacích funguje spíše jako překážka. Právě proto je odsouzena k hledání sebe sama, protože když toho nebude schopna, společnost ji nikdy nepřijme. Ella je postavou, která naivně věří v dobro policejní práce, i když právě členové policie stojí za téměř všemi jejími problémy. Autoři tak poukazují na to, že neexistuje jen jedna strana téže mince.

Jednotliví autoři pojmají svá díla jako možnost komunikace se čtenáři, kde hlavním důvodem je ukázat jim dané etnikum ze všech možných úhlů a pokusit se, dát jim prostor je poznat. Dělají to tak, že prezentují jejich tradice, jazyk, společenské role či prostřednictvím střetů s jinými etniky, kde jde nejčastěji o bělochy. Tento velký problém vzniká oboustranným nepochopením těchto odlišných společností. V kontrastu k tomu se nabízí také místo, tím myšleno Aljaška, které je naopak multikulturní, kde společnost žije téměř v poklidu. Extrémním případem jsou pak rasistické útoky. To je také další důvod, proč vznikají tyto detektivky, protože poukazují na problémy daných menšin a čtenářům nabízí právě pohled z té druhé strany, kterou obyčejný člověk nemusí vidět. Nebezpečím jsou i enviromentální zásahy do nedotčené přírody, které mohou ohrozit stavy zvířat a rostlin, nebo zasáhnout posvátné místo. K dalším konfliktům dochází přímo uvnitř dané společnosti, kde důvodem je střet mladší a starší generace. Mladší lidé jsou prezentováni jako ti, co chtějí poznávat svět, kteří chtějí svou víru modernizovat, kdežto starší generace po tomto netouží a nerozumí tomu. Samozřejmě americké etnické detektivky nabízejí i řadu menších témat, jako je alkoholismus, drogy, domácí násilí či urbanizace.

Během analyzování se mi podařilo narazit také na zajímavé pojetí ženských postav v jednotlivých knihách. Ženy, kromě hlavních hrdinek, bývají spíše upozaděné a i prostředí, ve kterém se nachází, je vesměs čistě maskulinní. Hlavní hrdinky dokonce v některých případech, jako například u Elly Clah, působí jako by byly do příběhu vklíněny násilím. Důvodem můžou být dobová fakta, ženy přece jen nebývaly tak aktivní na pozicích například policejního sboru, ale domnívám se, že tím hlavním důvodem je snaha ukázat, že i ženy dokáží přežít a být velmi užitečné i v takto nebezpečných světech. Bohužel jiné ženské postavy, s výjimkou rodiny, nemívají téměř žádné významné role. Jsou prezentovány nejčastěji jako matky, ženy v domácnosti a celkově víc pasivní. V případech hlavních hrdinek tak vzniká další prostředí konfliktů, kde se ony snaží mužům vyrovnat.

Tuto práci zakončují krátkým náhledem na literární aluze, které autoři občas využívají. Tento literární prvek často slouží jako možnost, představit zajímavou postavu nějakého etnika. S tímto pracuje významně Walter Mosley, který cíleně vyzdvihuje představitele černošské společnosti. Aluze tak hlavně zpestřují texty a čtenářům tím předávají zajímavé informace navíc.

Americké etnické detektivky nabízí ohromný prostor pro další výzkum. Mým cílem bylo ukázat její možnosti a představit tento jedinečný subžánr veřejnosti. Problémem této diplomové práce byla neucelenost primární literatury, kde nedošlo tedy ke kompletní analýze vybraných děl (s výjimkou Anne Hillerman), proto některé skutečnosti mohou při kompletní analýze vypadat odlišně. Myslím si, že každý z těchto autorů si zaslouží jedinečnou pozornost, která by odhalila spoustu nových zjištění. Z mého pohledu si zaslouží pozornost například genderová analýza těchto děl, nebo detailnější zpracování problematiky rasismu či role tradičního náboženství u mladých lidí a s tím spojené problémy. Vidím potenciál také v kompletním pojetí jednotlivých autorů a jejich prací. Chci zmínit také možnost zaměření se na jazykovou stránku, protože zde existuje prostor pro analýzu nářečí, dialektů a jejich významů. Věřím, že má práce může přesto sloužit jako startovací bod pro některé z těchto cest, nebo že alespoň představí veřejnosti tento bohatý a krásný subžánr americké detektivky.

7. Bibliografie

Primární literatura

- HILLERMAN, Anne. *Rock with wings*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2015. ISBN 978-006-2270-511.
- HILLERMAN, Anne. *Song of the lion*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2017. ISBN 978-0-06-239191-9.
- HILLERMAN, Anne. *Spider woman's daughter*. New York, NY: Harper, an imprint of HarperCollinsPublishers, 2014. ISBN 978-0-06-227049-8.
- HILLERMAN, Tony. *Dance hall of the dead*. [New edition]. New York: Harper, 2009. ISBN 978-006-1808-388.
- HILLERMAN, Tony. *People of darkness*. New York: HarperPaperbacks, 1991. ISBN 00-610-9915-5.
- HILLERMAN, Tony. *Skinwalkers*. [New edition]. New York: Harper, c1986. ISBN 00-601-5695-3.

- MOSLEY, Walter. *Devil in a blue dress*. London: Serpent's Tail, 2017. ISBN 978-1-78125-519-9.
- MOSLEY, Walter. *Little green*. London: Phoenix, 2014. ISBN 978-1-7802-2605-7.
- STABENOW, Dana. *A cold day for murder*. London: Head of Zeus, 2013. ISBN 978-190-8800-398.
- STABENOW, Dana. *A fatal thaw*. London: Head of Zeus, 2013. ISBN 978-190-8800-404.
- STABENOW, Dana. *A night too dark*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: St. Martin's Paperbacks, 2010. ISBN 978-031-2559-083.
- THURLO, Aimée a David THURLO. *Blackening song*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: FORGE, 1995. ISBN 03-128-5652-0.
- THURLO, Aimée a David THURLO. *White thunder*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: Forge Books, 2005. ISBN 07-653-1174-7.

Sekundární literatura

- BAKERMAN, Jane S. Cutting Both Ways: Race, Prejudice, and Motive in Tony Hillerman's Detective Fiction. *MELUS*. 1984, 11(3), 17-26. ISSN 0163-755X.
- BROWNE, Ray B. *Murder on the reservation: American Indian crime fiction: aims and achievements*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press/Popular Press, c2004. ISBN 978-0-299-19614-1.
- BUBÍKOVÁ, Š. "Indiánský Sherlock Holmes: Tony Hillerman a tradice detektivky." *Dějiny a současnost* 12 (2011): 30-33. ISSN 0418-5129.
- FENTON, Steve. *Ethnicity: Racism, class and culture*. Lanham, Md, 1999. ISBN 08-476-9529-8.
- FISCHER-HORNUNG, Dorothea a Monika MUELLER. *Sleuthing ethnicity: the detective in multiethnic crime fiction*. Associated University Presses: Fairleigh Dickinson University Press, c2003. ISBN 978-083-8639-795.
- FORSHAW, Barry. *British crime writing: an encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood World Pub., 2009. ISBN 978-1846450228.
- HAYCRAFT, Howard. *Murder for pleasure: the life and times of the detective story*. New York, 1984. ISBN 978-088-1840-711.
- KLEIN, Kathleen Gregory. *Diversity and detective fiction*. Bowling Green, OH: Bowling Green State University Popular Press, c1999. ISBN 978-0879727963.

- MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X.
- PEPPER, Andrew. *The contemporary American crime novel: race, ethnicity, gender, class*. Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers, c2000. ISBN 978-1579583521.
- POLÁČEK, Jiří. *Průhledy do české literatury 20. století*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000. ISBN 80-720-4162-2.
- SCAGGS, John. *Crime fiction*. St. Martin's Paperbacks ed. New York: Routledge, 2005. ISBN 978-0-415-31824-2.
- SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. St. Martin's Paperbacks ed. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.
- ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Reprint 2., rozš. vyd. Purley: Rozmluvy, 1988. Rozmluvy. ISBN 09-463-5253-4.
- TURNER, Albert U., ed. *At Home on "These Mean Streets". Finding a way home: a critical assessment of walter mosley's fiction*. Jackson: Univ Pr Of Mississippi, 2010. ISBN 9781617030659.

Elektronické zdroje

- About. Aimée and David Thurlo [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <<http://www.aimeeanddavidthurlo.com/about.php>>.
- A Thief of Time. IMDb [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0367135/?ref_=nm_flmg_wr_1/>.
- AWARD-WINNING BOOKS BY ANNE HILLERMAN. FICTIONDB [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <<https://www.fictiondb.com/author/anne-hillerman~book-awards~206446.htm>>.
- AWARD-WINNING BOOKS BY TONY HILLERMAN. FICTIONDB [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <<https://www.fictiondb.com/author/tony-hillerman~book-awards~20422.htm>>.
- CONGER, Cristen. Why has part of the Alaskan wilderness been called the Bermuda Triangle? *HowStuffWorks* [online]. [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <<https://adventure.howstuffworks.com/alaska-bermuda-triangle.htm>>.
- Coyote Waits. IMDb [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0369347/?ref_=nm_flmg_wr_2/>.

- David Thurlo books in order. Book Series In Order [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <<https://www.bookseriesinorder.com/david-thurlo/>>.
- Devil an a Blue Dress [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/37100.Devil_in_a_Blue_Dress/>.
- Devil in a Blue Dress [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0112857/?ref_=nm_film_wr_8>.
- Devil in a Blue Dress [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.rottentomatoes.com/m/devil_in_a_blue_dress/>.
- Diné Bizaad – The Navajo Language. Navajo People – The Diné [online]. [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <<http://navajopeople.org/navajo-language.htm/>>.
- Ďábel v modrém [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <<https://www.csfd.cz/film/3025-dabel-v-modrem/prehled/>>.
- Ethnicity vs. Race. Diffen [online]. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <https://www.diffen.com/difference/Ethnicity_vs_Race/>.
- GREAVES, Chuck. Ten questions for Anne Hillerman: The best-selling author and daughter of Tony Hillerman discusses his legacy and more. Four Corners Free Press [online]. 2017 [cit. 2018-06-30]. Dostupné z: <<https://fourcornersfreepress.com/3417/>>.
- HARDEN, Blaine. Treasure Hunt: The Battle Over Alaska's Mega Mine. PBS [online]. 2012 [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/treasure-hunt-the-battle-over-alaskas-mega-mine/>>.
- KLEMS, Brian. The Differences Between a Crime Novel, Mystery Novel and Thriller Novel [online]. [cit. 2017-11-02]. Dostupné z: <<http://www.writersdigest.com/online-editor/differences-crime-novel-mystery-novel-thriller-novel/>>.
- MUNDIER, Milan. John Wayne – kontroverzní kovboj. *Literární noviny* [online]. 2018 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <<http://literarky.cz/kultura/film/25695-john-wayne--kontroverzni-kovboj/>>.
- Potlatch. Encyclopedia Britannica [online]. [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <<https://www.britannica.com/topic/potlatch>>.
- Pueblo Indians. Encyclopedia Britannica [online]. [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <<https://www.britannica.com/topic/Pueblo-Indians/>>.

- Race and Ethnicity Classifications. State Data Center [online]. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <<http://www.iowadatabase.org/aboutdata/raceclassification/>>.
- Rasismus, xenofobie a multikulturní tolerance. Multikultura [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <<http://www.multikulturazlin.cz/1.php?id=8/>>.
- Revenge tragedy. Encyclopaedia Britannica [online]. [cit. 2017-11-01]. Dostupné z: <<https://www.britannica.com/art/revenge-tragedy>>.
- SALAMI, Minna. Q & A with Walter Mosley about Ferguson, race and his latest novel. *MSAFROPOLITAN* [online]. 2014 [cit. 2018-07-01]. Dostupné z: <<https://www.msafropolitan.com/2014/11/walter-mosley.html>>.
- Skinwalkers. IMDb [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0312278/?ref_=nm_flmg_msc_2/>.
- STROUHALOVÁ, Patricie. *Měli být původně Holmes s Watsonem homosexuálové?* [online]. [cit. 2017-08-15]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/dvojka/radiozpravy/_zprava/meli-byt-puvodne-holmes-s-watsonem-homosexualove--1746993>.
- The Dark Wind. IMDb [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0101664/?ref_=nm_flmg_wr_3/>.
- End of historic US highway 666. *USENDS.COM* [online]. [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <<https://www.usends.com/666.html>>.
- Wester Writers of America: "Literature of the West for the World". Wester Writers of America [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <<http://westernwriters.org>>.
- WILLA Literary Award. Wikipedia [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/WILLA_Literary_Award>.

8. Resumé

This thesis is about American ethnic detective fiction subgenre. The aim is on the analysis and comparison of selected American detective novels, which are connected to specific ethnic groups such as Afro-Americans or Navajos. The main looks are on the protagonists, aka detectives, which are part of these ethnic minorities. Other points of interests are the main topics presented in these stories of various writers. I am mostly working with my own analysis, because there are not enough materials about these authors to compare it with their findings.

The beginning of this thesis focuses on theoretical information about detective genre and its historical development, from first detective authors, as is Edgar A. Poe, to modern detective fiction. In its early stages, detective fiction had its rules, which were not very stable, but were still used. This makes interesting comparison to current American ethnic crime fictions, whether they follow or not, these sets of rules. Interestingly some of them are still present.

In this thesis I tried to validate ethnic crime fiction as a self-contained subgenre of detective fiction. Through analysis of my primary literature I found shared themes, topics and interests that are connecting each of the authors. These authors are Tony Hillerman, Dana Stabenow, Walter Mosley, Anne Hillerman and Aimée and David Thurlo. To be an ethnic writer, you don't have to be part of any ethnic minority, but it's important to have its protagonists being part of this ethnic groups and have valid knowledge about them. I am working with three ethnic groups which are Afro-Americans, Navajos and Aleuts. The main protagonist is the center of these ethnic groups as its representative. He, and the author, are working as teachers, which are teaching readers about ethnicity, culture, history, social relations, environment and other current topics that are implemented in the stories.

Large part of this thesis is aimed on its main protagonists, where I am analyzing their characteristics, their methods in solving the cases, their backgrounds and their views on the community and their work. Together with plot samples and translations from original texts, I managed to create complex look. But American ethnic crime fiction is not only about main protagonists. Ethnicity and its portrayal to the readers is core to the ethnic crime fiction. Writers are trying to show how these ethnic groups are portrayed by common people, they want readers to see their ways of live, their struggles, their culture and more. I have managed to find across the stories some large connections in topics, such as racism, nature, culture and environment that are in fact, creating this subgenre. Some authors prefer different topics to the others, but racism is in every one of them. Writers are showing this problem to inform readers about its repercussions on the society and how cruel and wrong it can be.

Next part of this thesis focuses on other important topics which are then analyzed and compared. Beside racism, traditions and culture are outstanding motives. Authors, that are writing about Navajo community, are showing bits of this motives in theirs stories, for example sacred rituals, but still they hide most of it, in order not to anger the community. Writers are also showing connections to nature, and its connection to their beliefs, which is mostly presented very precisely to show the beauty of these places and their faith. I also touched one minor detection connected to gender issues. Most of the protagonists are women with strong

capabilities in the masculine world. I analyzed female characters across the stories to see, how are they portrayed. Main female protagonists usually seem as they were forced to these positions while other female characters are mostly in the background. But progress is visible as Tony Hillerman doesn't work much with female storylines, but his daughter, and most of the recent authors, are working with them often. As a bonus I analyzed allusions implemented in these stories which serve as eligible touch in some scenarios.

American ethnic crime fiction is a subgenre that is in fact part of popular fiction, but has added value. Authors serve as teachers through their protagonists, they tell the main story and something more. They are working as a bridge between readers and ethnic groups which are their main objects. I tried to show what possibilities of these subgenre are, what is so interesting about it and why it stands out.

This thesis can also serve as a starting point for further researches, because there are plenty of topics and ways, how to approach it. I was just showing parts of this large world of current American ethnic crime fiction. I can possibly see deeper gender analysis, or complex research, on every of these writers and their stories, even from linguistic perspective.

